

HECHOS

1. **Kay librotari, ¿pitaq escribiran?** Kay librotaqa Lucasmi escribiran. Payllataqmi evangelio Lucas librotapas escribillarantaq (Luc 1.1-3; Hech 1.1). Lucasqa karan médicon (Col 4.14). Payqa apóstol Pablopa ancha confiasqan amigonmi karan. Chayraykun apóstol Pablowan kushka viajenkunapi riran (Col 4.14; 2 Tim 4.11; Filem 1.24; Hech 16.10). Lucasqa manan Israel nacionniyoq runachu karan. Aswanqa Grecia llaqtamanta ancha yachayniyoq runan karan.
2. **Kay librori, ¿hayk'aqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa kanman karan Señor Jesucristopa nacesqanpa qepanta 60 otaq 64 watakunapin, apóstol Pablo manaraq wañushaqtin.
3. **Kay librori, ¿pipaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan Teófilo sutiyoq runapaq otaq Diosta khuyakuq runakunapaqmi (Luc 1.1-3; Hech 1.1). Chay “Teófilo” sutiqa significan “Diosta khuyakuq runa” ninantan. Chayraykun wakin estudiaqkunaga ninku: “Kay libroqa escribisqa kanman karan Diosta khuyakuq llapallan runakunapaqmi”, nispanku.
4. **Kay librori, ¿imapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan, Diosta khuyakuq runakuna primer kaq creyentekunapa ruwasqankumanta yachanankupaqmi. Chay primer kaq

creyentekunaqa Santo Espirituwan hunt'asqa kaspankun, Diosmanta allin willakuykunata Israel nacionniyoq runakunaman willakuranku. Chaymantañan huk law nacionniyoq runakunamanqa willakuq riranku.

5. **Kay libropiri, ¿mayqen versiculotaq aswan más importante yuyanapaq?** Kay versiculon aswan más importanteqa: “Ichaqa Santo Espíritu qankunaman hamuqtinmi, atiyta chashkinkichis. Hinaspan qankunaqa testigoykuna kankichis: kay Jerusalén llaqtapi, Judea provinciapi, Samaria provinciapi, hinallataq kay pachapi llapallan llaqtakunapipas, runakunaman noqamanta willamunaykichispaq” (Hech 1.8).

6. **Kay librori, ¿imayna dividisqataq kashan?** Kay libroqa khayna dividisqan kashan:

- (1) Jesucristo hanaq pachaman ripusqanmanta, Santo Espíritu hamusqanmanta, hinallataq primer kaq creyentekunapa vidanmantawan ima (Hech 1.1 asta 8.3).
- (2) Jesucristomanta Judeapi Samariapiwan willasqankumanta (Hech 8.4 asta 12.25).
- (3) Primer kaq viajeman Pablo risqanmanta (Hech 13.1 asta 14.28).
- (4) Jerusalén llaqtapi hatun huñukuy kasqanmanta (Hech 15.1-35).
- (5) Ishkay kaq viajeman Pablo risqanmanta (Hech 15.36 asta 18.22).
- (6) Kinsa kaq viajeman Pablo risqanmanta (Hech 18.23 asta 21.16).
- (7) Pablo Jerusalén llaqtapi, Cesarea llaq-

tapi, hinallataq Roma llaqtapiwan preso kasqanmanta (Hech 21.17 asta 28.31).

Santo Espirituta mandamunanpaq Jesús prometesqanmanta

¹ Ancha respetasqay Teófilo, primer kaq librota qanman escribimuspaymi, ña willamuraykiña Jesuspa llapallan imapas ruwasqanmanta, hinallataq yachachisqankunamantawan ima. ² Jesusqa hanaq pachaman manaraq ripushaspanmi, akllasqan apostolninkunata Santo Espiritupa atiyinwan kamachiran, tukuy imakunatapas imayna ruwanankupaq. Chaykunatan qanmanqa escribimurayki imakunatas Jesús ruwaran ñawpaqta, qallariyninmantapacha asta hanaq pachaman Jesús ripunan p'unchawkama tukuy imakuna ruwasqanmanta.

³ Jesusqa wañusqanmanta kawsarimuspanmi, apostolninkunaman rikhuriran. Hinaspan cheqaqtapuni kawsasqanta yachanankupaq paykunaman presentakuspa, pay kikinpuni rikuchikuran, tukuy ima pruebakunawan paypuni kasqanta. Hinaspan Jesusqa tawa chunka p'unchaw apostolninkunawan kaspas, Diospa gobiernanan sumaq glorianmanta paykunaman yachachiran.

⁴ Jesusqa huk kutinmi apostolninkunawan kushka kashaspa, paykunata khaynata kamachiran:

—Jerusalén llaqtamantaqa aman ripunkichishchu. Aswanqa Diospa prometesqan Santo Espirituta chashkinaykichiskaman suyankichis. Noqaqa chay Santo Espiritumantan

rimapayaraykichishña ⁵ khaynata: “Bautizaq Juanqa unullawanmi bautizaran. Ichaqa qankunan Santo Espirituwan kay pisi p'unchawkunallapi bautizasqa kankichis”, nispa.

Hanaq pachaman Jesuspa ripusqanmanta

⁶ Jesusqa apostolninkunawanmi kushka huñunasqa kasharan. Hinaqtinmi apostolninkunaqa Jesusta tapuranku khaynata:

—Señor, ¿qanri kay p'unchawkunapichu (Roma nacionmanta kamachikuqkunata vencespayki), kay Israel nación llaqtaykupi reyniyku kanki? nispanku.

⁷ Hinaqtinmi Jesusqa apostolninkunata contestaspa niran:

—Manan qankunamanchu tupasunkichis ima p'unchawtachus chaykuna pasanmanta yachanaykichispaqqa. Aswanqa ancha atiyniyoq Dios Taytallaymi yachan ima tiempopichus otaq ima p'unchawtachus chaykuna pasanmantaga. ⁸ Ichaqa Santo Espíritu qankunaman hamuqtinmi, atiyta chashkinkichis. Hinaspan qankunaqa testigoykuna kankichis: kay Jerusalén llaqtapi, Judea provinciapi, Samaria provinciapi, hinallataq kay pachapi llapallan llaqtakunapipas, runakunaman noqamanta willamunaykichispaq, nispa.

⁹ Chaykunata rimayta tukuruspanmi, apostolninkuna rikushaqtin, Jesusqa hanaq pacha cieloman ripuran. Chaymi phuyu ukhuman chinkaykuqtin, apostolninkunaqa manaña rikurankuñachu. ¹⁰ Hinaqtinmi Jesuspa

apostolninkuna alto cielota qawallashaqtinkuraq, ishkay runakuna yuraq p'achayoqkama apostolkunapa ladonkupi qonqayllamanta rikhuriykurán. Hinaspan apostolkunata niranku:

¹¹ –Galilea provincia lawmanta runakuna, ¿imanaqtinta qankunari alto cielota qawashankichís? Imaynan Jesuspa hanaq pachaman ripusqanta kunan rikushankichis, saynallataqmi Jesusqa huk p'unchaw hanaq pachamanta kay pachaman kutimunqa, nispa. *[Nota: Chay ishkay yuraq p'achayoq runakunaqa Diospa angelninkunan karanku].*

Judas Iscariotepa rantinta Matiasta akllasqankumanta

¹² Chaymantan apostolkunaqa Olivos moqopi kasqankumanta, Jerusalén llaqtaman kutipuranku. Chay Olivos moqoqa huk kilómetro hinallan Jerusalén llaqtamantaqa karan. ¹³ Hinaspan apostolkunaqa Jerusalén llaqtaman chayaruspanku, samapakusqanku wasipa altosninman wicharanku. Chaypin karanku: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeopa wawan Jacobo, Zelote partidomanta Simón, hinallataq huk Jacobopa wawan Judaspiwan ima. *[Nota: Kay Judasqa manan Jesusta traicionaspa wañuq Judas Iscariotechu karan. Aswanqa huk Judasmi].*

¹⁴ Chaypin llapallanku huk songolla huñunasqa karanku: apostolkuna, Jesuspa mamitan María, Jesuspa wawqenkuna, hinallataq huk warmikunapiwan ima. Hinaspan paykunaqa Diosmanta mana dejaspa mañakuranku.

¹⁵ Hinaq̄tinmi chay p'unchawkunapi, Diospi ñiq runakunaqa pachaq ishkay chunka hina huñunakuranku. Hinaq̄tinmi Pedroqa paykuna ukhumanta sayarispá, khaynata niran:

¹⁶ —Wawq̄e panaykuna, Bibliapi nisqanmi cumplikunanpuni karan. Chaytan ñawpaqtaraq Santo Espiritu rey Davidnintakama ña niranña, Jesusta Judas Iscariote traicionananmantaqa. Chay Judasmi Jesuspa enemigon runakunata pusamuran, Jesusta presochanankupaq. ¹⁷ Hinaspapas chay Judasqa noqanchis apostolkunawan kushka yupasqan karan. Chaymi payqa noqanchiswan kushka llank'aranpas. ¹⁸ Chay Judasmi, Jesusta traionasqanmanta pagasqanku qolqewan, huk chakrata rantiran. Chaypin Judasqa umanpan pampaman urmayuqtin, wiksanraq phataran. Hinaq̄tinmi ch'unchulninkunaraq lloqsiran. ¹⁹ Hinaq̄tinmi Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunaqa, Judaspa sayna wañusqanta yacharanku. Chaymi chay chakrataqa suticharanku “Acéldama”, nispa. Aceldamaqa “Yawar pampa chakra” ninantan nin. ²⁰ Judasta kaykuna pasanmantaqa, ñan Salmos libropi escribisqaña kasharan. Chay Salmos libropin khaynata nishan:

“¡Wasinpas ch'inq̄man tukuchun!

Hinaspá chay wasipiqa ama ni pipas tiyachunchu”, nispa [*Salmos 69.25*].

Hinaspapas Bibliapiqa nillashantaqmi:

“Paypa ima ruwasqantapas huk runayá rantinta ruwachun”, nispa [*Salmos 109.8*].

²¹ Chayraykun Judas Iscariotepa rantinta huk runata akllasunchis. Payqa Señor Jesuswan, hinallataq noqanchiswan kushka tukuy tiempo puriqmasinchismi kanan.

²² Hinaspapas chay runaqa Jesusta Bautizaq Juan bautizasqanmantapacha asta Jesuspa hanaq pachaman ripusqan p'unchawkama noqanchiswan puriqmasinchismi kanan. Saynallataqmi payqa Jesuspa kawsarimusqanta noqanchiswan kushka rikuq kanan, nispa.

²³ Chaymi paykunaqa Judas Iscariotepa rantinta, ishkey runakunata akllaranku, paykunamanta huknin kaq runa akllasqa kaspera, Jesuspa apostolnin kananpaq. Hukninpa sutinmi karan José Barsabás; paytan reqsiranku Justowan. Hukninñataqmi karan Matías.

²⁴ Hinaspan Diosmanta llapallanku khaynata mañakuranku:

—Señor Diosniyku, qanllan llapallan runapa sonqonta reqsinki. Kunanyá kay ishkeynin runakunamanta mayqentachus akllakusqaykita reqsichiwayku, ²⁵ saynapi Judas Iscariotepa rantinta apóstol kaspera kamachiykikunata ruwananpaq. Ichaqa Judasmi apóstol kashaspera huchaman urmaran. Chaymi wañuruqtin, almanqa huchasapa runakunapa kasqanman ripuran, nispa.

²⁶ Hinaspan sortearanku; hinaqtinmi suerteqa Matiasman tuparan. Chaymi Matiasqa chay p'unchawmantapacha chunka hukniyoq apostolkunawan yupasqa karan.

2

Diospa prometesqan Santo Espíritu hamusqanmanta

¹ Pentecostés fiesta p'unchaw chayaramuqtinmi, Jesucristopa apostolninkuna, wakin creyentekunapiwan kushka, huk wasipi huñunasqa kasharanku. ² Hinaqtinmi qonqayllamanta hanaq pachamanta wayra hina qaparishaq uyarikuran. Hinaspan chay kasqanku wasiman hunt'ayuran. ³ Hinaqtinmi sapankamankupa umanpa altonman nina rawrashaq hina urayamuran. ⁴ Hinaqtinmi paykunaqa Santo Espirituwan llapallanku hunt'ayusqa karanku. Hinaspan paykunaqa Santo Espíritu rimachiqtin, mana hayk'aq rimasqanku tukuy clase rimaykunapi sapankamanku rimayta qallariranku.

⁵ Chay p'unchawkunapin Dios Taytata kasukuq Israel nacionniyoq ashka runakuna Jerusalén llaqtapi kasharanku. Paykunaqa huk law nación llaqtakunapin tiyaranku. (Chaymi Jerusalén llaqtapi Pentecostés fiestaman chay nación llaqtakunamanta hamuranku, Diosta yupaychanankupaq). ⁶ Hinaqtinmi chay Jerusalén llaqtaman hamuq runakunaqa, chay wayra hina qaparisqanta uyarispanku, apostolkunapa kasqanman huñunakamuranku. Hinaspan sapankamankupa rimayninkupi rimasqankuta uyarispanku, chay runakunaqa mana ni imaynatapas piensayta atirankuchu. ⁷ Chaymi admirasqallaña parlanakuranku khaynata:

—¿Manachu kay tukuy clase rimaykunapi rimaq runakunaqa Galilea provincia lawmanta kankú?
⁸ Chayri, ¿imaynanpitaq sapankamanchispa rimasqanchis rimaykunapiri uyarishanchís?
⁹ Ashka nacionkunamanta hamuq runakunan kaypiqa kashanchis: Partiamanta, Mediamanta, Elammanta, Mesopotamiamanta, Judea provinciamanta, Capadociamanta, Pontomanta, Asia lawkunamanta, ¹⁰ Frigiamanta, Panfiliamanta, Egipto lawkunamanta, África lawpi Libia nacionpi Cirene llaqtapa cercankunamanta, kay Jerusalén llaqtapi tiyaq Roma nacionniyoq runakunapas, hinallataq huk law nacionniyoq kashaspa judiokunapa religionninman cambiakuq runakunapas, ¹¹ Lamar qochapa chawpinpi Creta sutiyoq islamanta, hinallataq Arabia lawmanta ima. Noqanchisqa huk law nación llaqtakunamanta kashaspanchismi, Diospa tukuy ima admirakuypaq ruwasqankunamanta, sapankamanchispa rimayninchispi rimasqankuta kunan uyarishanchis, nispa.

¹² Chay rimasqankuta uyarispankun, llapallan chay runakunaqa admirasqallaña kaspanku, tapunakuranku khaynata:

—Kaykunari, ¿imanaqtintaq pasashan? nispanku.

¹³ Ichaqa wakin runakunañataqmi apostolkunamanta burlakuspa, khaynata niranku:

—Waq runakunaqa mach'asqan kashanku; chaymi saynataqa rimashanku, nispanku.

Pedropa predicasqanmanta

14 Hinaqtinmi Pedroqa chunka hukniyoq apostolkunapiwan tiyasqankumanta kushka sayariranku. Hinaspan Pedroqa altota rimarispas, chaypi huñunasqa runakunata, khaynata niran:

—Israel nacionniyoq llaqtamasiykuna, hinallataq kay Jerusalén llaqtapi llapallan tiyaq runakunapas; llapallaykichisyá kay nisqaykunata allinta uyariwaychis.

15 Qankunaqa pantashankichismi. Noqaykuqa manan mach'asqachu kashayku. Hinaspapas chayraqmi las nueve de la mañanallaraq kashan. (¿Chaychu noqaykuri mach'asqa kashaykuman? Kay llaqtanchispiqa manan ni pipas sayna achiqayllataraqqa mach'anchu).

16 Ichaga kaykuna rikusqaykichisqa pasashan, Diosmanta willakuq profeta Joelpa ñawpaqtaaraq nisqanman hina cumplikunanpaqmi. Paymi Diospa nisqanta escribieran khaynata:

17 Diosmi niran:

“Qepa p'unchawkunatan

Santo Espirituyta llapallan runakunaman mandamusaq.

Chaymi qari wawaykichispas, hinallataq warmi wawaykichispas noqamanta willakunqaku.

Hinallataqmi jovenkunapas sueñoypi hina visionkunata rikunqaku.

Hinallataq yuyaqaña kaq runakunatapas noqan sueñoyninkupi rimapayasaq.

18 Saynallataqmi chay p'unchawkunapiqa, Santo Espirituyta mandamusaq, noqata serviwaq qarikunaman, hinallataq warmikunamanpas.

Chaymi paykunaqa noqamanta willakunqaku.

¹⁹ Saynallataqmi noqaqa alto cielopipas admirakuypaq seña kunata rikhurichisaq, hinallataq kay pachapipas, admirakuypaq milagrokunata rikuchisaq:

yawarta, ninata,
hinallataq phuyu hinarraq oqarikushaq
q'oshñitawan ima.

²⁰ Hinallataqmi noqapa kutimunay sumasumaq hatun p'unchaw manaraq
chayamushaqtin,

intipas tutayanqa,
hinallataq killapas yawar hina pukaman
tukunqa.

Chaykunaq pasasqanmi ancha hatun admirakuypaq kanqa.

²¹ Ichaqa pipas noqapi creespa, sutiypi mañakuqmi
salvasqa kanqa”, nispa [Joel 2.28-32].

²² Israel nación llaqtamasiy runakuna, kay nisqaykunata uyariychis. Diosqa kay pachaman Jesucristota mandamuspanmi, payman tukuy atiyta qoran. Chaymi Nazaret llaqtayoq Jesusqa, qankuna ukhupi kashaspa, ancha admirakuypaq tukuy imaymana milagrokunata ruwaran. Chaykunata rikuspaykichismi, qankunaqa chaykunamanta yacharankichis. ²³ Diosqa

ñan yacharanña, Jesusqa anchata sufrispa ñak'arinantaqa. Chaymi Diospa planninman hina Jesusqa enemigon runakunaman entregasqa karan; hinaspapas paytan qankunaqa presocharankichis; hinaspan huchasapa runakunapa makinman entregarankichis, cruzpi chakataruspa wañuchinankupaq. ²⁴ Saynata

ruwashaqtiykichispas, Diosmi Jesustaqa wañusqanmanta kawsarichimuran. Ichaqa wañuyqa manapunin Jesustaqa sepulturapi qepachiyta atiranchu. ²⁵ Kaykunamantan rey Davidpas ñawpaqtaraq Jesusmanta khaynata rimaran:

“Señortaqa ñawpaqniypin sapa kutin rikullashani.

Paymi phaña ladoypi kashan cuidawanapaq.

Chaymi noqaqa mana urmasaqchu.

²⁶ Noqaqa ancha kusiqa kashani.

Anchata kusikuspan simiywanpas takini.

Paypi confiakuspaymi noqaqa mana ni imatapas manchakusaqchu.

²⁷ Qanqa wañusqakunapa kasqanpiqa manan noqataqa dejawankichu.

Nitaqmi cuerpoytapas sepulturapi ismunanpaqqa permitinkichu, mana huchayoq serviqniyki kasqayrayku.

²⁸ Qanmi noqataqa yachachiwranki munasqaykiman hina kawsanaypaq.

Chaymi noqaqa anchata kusikushani, qan noqawan kushka kasqaykirayku”, nispa [*Salmos 16.8-11*].

²⁹ Saynata yachachispan Pedroqa khaynata niran:

—Llaqtamasiykuna, kunanmi ñawpaq abuelonchis Davidmanta cheqaqtapuni willasqaykichis. Pay wañuqtinmi, huk sepulturapi p'amparanku. Ichaqa kunan p'unchawkamapas yachanchismi, Davidpa cuerpon p'ampasqanku sepulturaqa kay kasqanchis lugarpa cercanpi kasqanta. ³⁰ Rey Davidqa Diosmanta willakuq profetan karan. Chaymi payqa ña yacharanña

paypa mirayninmanta huk salvador kay pachaman hamuspa, Israel nación llaqtapi rey kananta. Chaytaqa yacharan payman Dios juramentota ruwaspa prometesqanraykun.

³¹ Hinaspapas Diospa prometesqankuna cumplikunantaqa, Davidqa yacharanmi. Chaymi payqa qepa tiempopi imakunas pasananta yachaspa willakuran, Salvawaqninchispa cuerpon sepulturapi ismunanpaq mana saquesqa kananmanta, aswanqa kawsarinpunanmanta.

³² Chay prometesqanman hinan, Jesustaqa Dios kawsarichimuran. Chaykunata rikushanchisraykun noqanchisqa llapallanchis testigo kanchis.

³³ Chaymantan Diosqa hanaq pachaman Jesusta oqarispa phaña ladonpi tiyaykachiran. Hinaspan Diosqa prometesqanman hina, Santo Espirituta Jesusman qoran; hinaqtinmi Jesusñataq chay Santo Espirituta noqaykuman qowaranku. Chaykuna pasasqantan kunan qankunaqa rikushankichis, hinallataq uyarishankichis ima.

³⁴ Hinaspapas noqanchisqa yachanchismi, rey Davidqa hanaq pachamanqa manan oqarisqachu karan. Aswanqa kikin Davidpunin khaynata niran:

“Señor Diosmi Señorniyta niran:

Phaña ladoypi tiyaykuy,

³⁵ llapallan enemigoykikunata vencespay, chaki plantaykiman churanaykama”, nispa.

³⁶ Chayraykun niykichis, qankuna Israel nación llaqtayoq runakunaqa, cheqaqtapuni yachaychis, cruzpi chakatasqaykichis Jesustan Diosqa chu-

garan, llapallan runakunapa Señornin, hinallataq salvadornin ima kananpaq, nispa.

³⁷ Chaykunata llapallan runakuna uyarispankun, sonqonkupi anchata llakikuranku. Hinaspan Pedrota hinallataq wakín apostolkunatawan tapuranku:

—Wawqeykuna, sayna kaqtinri, ¿imatataq noqaykuri kunan ruwaykuman? nispanku.

³⁸ Hinaqtinmi Pedroqa paykunata contestaran:

—Huchaykichismanta wanakuspayá Diosman kutirikuychis. Hinaspa Jesucristopa sutinpi sapankamaykichis bautizachikuychis, saynapi Dios huchaykichista perdonaspa, Santo Espirituta qosunaykichispaq. ³⁹ Kay promesakunaqa qankunapaqmi karan, wawaykichiskunapaqpas, hinallataq enteron mundontinpi pikunatachus Dios salvananpaq waqyay munasqankunapaqwan ima, nispa.

⁴⁰ Saynallataqmi Pedroqa chaypi kaq runakunata alli-allinta ashka yachachikuykunawan consejaspa, khaynata niran:

—Huchallapi puriq runakunawan kushka castigasqa kanaykichismanta librakuychis, salvasqa kanaykichispaq, nispa.

⁴¹ Chaymi Pedropa nisqankunata kasukuq runakunaqa bautizachikuranku. Hinaspan chay p'unchawpiqa, Jesucristopi creeq runakunaman kinsa waranqa hina runakuna yapakuranku.

⁴² Hinaspan paykunaqa kaykunata ruwaranku: apostolkunapa yachachisqanta allinta uyarispa kasukuranku; huk runa hinalla kawsaranku; t'antatapas huk sonqolla partinakuspan kushka

mikhuranku; hinallataq Diosmantapas huk sonqolla mañakuranku.

Jesucristopi primer kaq creyentekuna imay-natas kawsasqankumanta

⁴³ Jesucristopa apostolninkuna, milagrokunata hinallataq admirakuypaq señalkunata ruwaqtinkun, llapallan runakunaqa anchata admirakuranku. ⁴⁴ Saynallataqmi Jesucristopi llapallan creeq runakunaqa huk sonqolla kawsaranku; hinallataq tukuy ima kaqninkuwanpas yanapanakuspa ima kawsaranku. ⁴⁵ Chaymi wakinqa allpankutapas, hinallataq wakin kaqninkutapas venderanku. Hinaspan ima kaqninkutapas, hinallataq chay vendesqanku qolqetapas sapankamapa necesitasqanman hina rakiranku. ⁴⁶ Saynallataqmi paykunaqa Dios yupaychana templopi huk sonqolla sapa p'unchaw huñunakuranku. Hinallataq sapankamapa wasinkupi huñunakuspanku, mikhunata ancha kusikuywan hinallataq humildadwan ima kushka mikhuranku. ⁴⁷ Hinaspapas llapallankun paykunaqa Diosta yupaychaspa karanku. Chaymi chay llaqtapi tiyaq runakunaqa paykunataqa anchata respetaranku. Hinaqtinmi Diosqa ashka runakunata yanaparan, (Jesucristopi creespa) salvasqa kanankupaq. Chayraykun Jesucristopi creeq runakunaqa sapa p'unchaw aswan ashkaña karanku.

3

Mana puriq runata Pedro sanoyachisqanmanta

¹ Huk p'unchawmi kinsa horas tardeykuyta hina, Pedroqa Juanpiwan Dios yupaychana temploman riranku. Chay horastan Israel nacionniyoq runakunaqa, costumbrenkuman hina, Diosman orakunankupaq temploman riranku. ² Chay templopa huknin punkunmi Sumaq Punkuwan sutichasqa karan. Chay punkumanmi huk mana hayk'aq puriq runataqa sapa p'unchaw apamuranku, temploman haykuq runakunamanta limosnata mañakunanpaq. ³ Hinaqtinmi chay mana puriq runaqa Pedrota hinallataq Juantawan, Dios yupaychana temploman haykusqankuta rikururan. Hinaspan paykunamanta limosnata mañakuran. ⁴ Chaymi Pedroqa Juanpiwan chay mana puriq runata qawayuranku. Hinaspan Pedroqa khaynata niran:

—Noqaykuta qawarimuwayku, nispa.

⁵ Hinaqtinmi chay mana puriq runaqa, paykunata qawapayaran khaynata piensaspa: Paykunaqa icha imallatapas qoykuwanman, nispa. ⁶ Chaymi Pedroqa chay mana puriq runata niran:

—Manan qoriypas ni qolqeypas kanchu. Aswanqa noqapa imaychus kashan chayllatan qosqayki: ¡Nazaret llaqtayoq Jesucristopa sutinpi sayarispa puriy! nispa.

⁷ Saynata niruspanmi, Pedroqa chay mana puriq runata phaña makinmanta aysarisa sayarichiran. Hinaqtinmi piernankunapas, hinallataq chakinkunapas kasqan ratolla purinanpaq sanoyaran. ⁸ Chaymi chay mana puriq runaqa, huk saltayllapi sayarispa puriran.

Hinaspan payqa Pedrowan hinallataq Juanpiwan kushka, Diosta yupaychana temploman ancha kusikuywan haykuran, purispa, saltaspa, hinallataq Diosta alabaspa ima. ⁹ Hinaqtinmi chaypi kaq llapallan runakunaqa, chay mana puriq runapa purisqanta, hinallataq Diosta alabasqanta ima rikuranku. ¹⁰ Hinaspan chay mana puriq runata reqsiruspanku, khaynata ninakuranku:

—Kay runaqa Dios yupaychana templopa Sumaq Punkunpi limosnata mañakuspa tiyaqmá kashan, nispanku.

Chaymi paykunaqa chaykuna pasasqanmanta anchata admirakuranku.

Templopa corredorninpi Pedro predicasqanmanta

¹¹ Chay mana puriq runaqa, sanoyaruspanmi Pedromanta hinallataq Juanmantawan mana separakuspa, paykunawan kushka puriran. Chaymi runakunaqa admirasqallaña kaspanku, Dios yupaychana templopi Salomonpa Punkun nisqanku corredorman apurayman p'itaranku. Hinaspan paykunata chaypi muyuriykuranku.

¹² Chaymi Pedroqa chaypi llapallan runakunata rikuspa, khaynata niran:

—Israel nacionniyoq llaqtamasiykuna, qankunari, ¿imanaqtintaq kayta rikusqaykichiswanri ancha admirasqallaña kashankichís? ¿Imanaqtintaq noqaykutari qawapayawashankikú? Noqaykuqa manan atiyniykuwanchu nitaq Diosta allinta servikusqaykuraykuchu kay runataqa sanoyachirayku. ¹³ Ñawpaq abuelonchis Abrahampas, Isaacpas hinallataq Jacobpas Diosninchistan

adoraranku. Hinaspapas kikin Diosninchismi rikuchiwaranchis tukuy khuyakuyninta, hinallataq tukuy atiyinta rikuchiwaranchis Wawan Jesucristopi. Ichaqa qankunan Roma llaqtamanta kamachikamuq runakunaman Jesusta entregaspaykichis negarankichis. Poncio Pilato kacharipuyta munashaqtinpas, aswanmi qankunaqa hark'akurankichis. ¹⁴ Jesusqa Diosta kasukuqmi karan; hinaspapas payqa mana ni ima huchayoqmi karan. Sayna kashaqtinmi, qankunaqa gobernador Poncio Pilatota mañakurankichis, runa wañuchiq Barrabasta kacharipuspa, Jesustañataq cruzpi chakatachinanpaq. ¹⁵ Saynatan wiñaypaq kawsay qokuq Jesustaqa, qankuna wañuchirankichis. Ichaqa Diosmi Jesustaqa wañusqakuna ukhumanta kawsarichimuran. Chaykuna pasasqanmantan noqaykuqa testigo kayku. ¹⁶ Noqaykuqa Jesucristopa atiyinpin confiayku. Chayraykun qankuna rikushaqtikyichis, kay mana puriq runaqa, Jesuspa atiyinwan sanoña kashan.

¹⁷ Llaqtamasiykuna, qankunapas hinallataq kay llaqtata kamachiq jefeykichiskunapas, Jesusmanta mana allinta yachasqaykichisraykun, paytaqa wañuchirankichis. ¹⁸ Ichaqa ñawpaqtaraqmi Diosmanta willakuq profetakunaqa, ña willakurankuña Jesusqa anchata ñak'arispas wañunanmanta. Chaykunan Diospa nisqanman hina ña cumplirukunña. ¹⁹ Saynaqa tukuy huchaykichiskunamanta wanakuspa, Diosman kutirikuychis, saynapi huchaykichismanta perdonasqa kanaykichispaq. Saynapin

Diosqa tukuy huchakuna ruwasqaykichista perdonasunkichis; hinaspan hawkallapi kawsachisunkichis. ²⁰ Dios Taytanchisqa ñawpaqmantapacha prometesqanman hinan, Jesucristotaqa kay pachaman kaqmanta mandamunqa. ²¹ Ichaqa chay kutimunan p'unchawkaman Jesusqa hanaq pachallapiraq kanqa, kay pachapi tukuy imakunata mosoqman Dios Taytanchis tukuchinankama. Chaykuna pasanmantan Diosmanta willakuq ñawpaq profetakunapas ña willakurankuña. ²² Chay ñawpaq profetakunamanta hukninmi karan Moisés. Paymi khaynata niran: “Diosmi Israel nacionniyoq llaqtamasinchis ukhumanta huk runata akllanqa noqa hina profeta kananpaq. Chaymi qankunaqa paypa tukuy ima nisqanta kasukunaykichis. ²³ Sichus pipas chay profetapa nisqanta mana kasukunqachu chayqa, Diospa llaqtanmantan wikch'usqa kanqa, hinallataq wañuchisqa ima”, nispa.

²⁴ Saynallataqmi Diosmanta willakuq profeta Samuelpas, hinallataq llapallan ñawpaq profetakunapas ña willakurankuña kay p'unchawkunapi tukuy imakuna pasanmantapa. ²⁵ Chayraykun niykichis, Diosqa noqanchispa ñawpaq abuelonchiskunawanmi huk pactota ruwaran. Chay pacto ruwasqantan Diosqa profetankunantakama willakuran; chay promesa ruwasqantan Diosqa qankunapi kunan cumplishan. Chay pacto ruwaspanmi Diosqa Abrahamman khaynata niran: “Qanpa mirayniykiraykun kay pachapi llapallan nación llaqtapi tiyaq runakunaqa

bendecisqa kanqaku”, nispa. ²⁶ Chaymi Diosqa Wawan Jesusta kawsarichimuspa, qankunaman primerta mandamuran, saynapi qankunata bendecisunaykichispaq, hinallataq huchaykichismanta wanakuspa, Diosman kutirikunaykichispaq, nispa.

4

Autoridadkunapa ñawpaqninpi Pedrowan Juanpiwan kasqankumanta

¹ Pedroqa Juanpiwanmi chay templollapiraq runakunawan parlasharanku. Hinaqtiinmi chayman ashuykamuranku wakin sacerdotekuna, saduceo religionniyoq runakuna, hinallataq Dios yupaychana templota cuidaq guardiakunapa jefen ima. ² Paykunaga Pedropaq hinallataq Juanpaqwanmi ancha phiñasqallaña kasharanku. Saynataqa phiñakuranku, imaynan Jesuspas kawsarimuran, saynata wañuq runakunapas kawsarimunamanta yachachiqtinkun. ³ Chayraykun Pedrotaqa Juantawan hap'iranku. Hinaspan tardeña kaqtin, carcelman apaspa, paqarisnintin p'unchawkama wishq'amuranku. ⁴ Ichaqa saynata ruwashachtinkupas, apostolkunapa yachachisqanta uyarispankun, ashka runakuna Jesucristopi creeranku. Chaymi chay p'unchawkunapi Jesucristopi creeq qarikunaga pishqa waranqa hina karanku. [Nota: Israel nación llaqtapi runakunata yupaspankuqa, manan warmikunata nitaq wawakunatapas yuparankuchu].

⁵ Paqarisnintin p'unchawmi Jerusalén llaqtapi huñunakuranku, Israel nación llaqtapi kamachiq autoridadkuna, yachayniyoq kuraq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapiwan ima. ⁶ Chayllapitaqmi sacerdotekunapa jefen Anaspas kasharan, hinallataq Anaspa familian Caifás, Juan, Alejandro, hinallataq wakin familiankunapas. ⁷ Chaymi paykunaqa Pedrota Juantawan chay huñunakusqanku lugarman apachimuranku. Hinaspan chawpinkupi sayaykachispanku, khaynata tapuranku:

—Qankunamanri, ¿pitaq permisota qosurankichis runakunaman yachachinaykichispaqri? ¿Pitaq atiyta qosurankichis chay mana puriq runata sanoyachinaykichispaqri? nispanku.

⁸ Chaymi Pedroqa Santo Espírituwan hunt'asqa kaspa, paykunata contestaspa niran:

—Kay Israel nación llaqtanchispi kamachiq autoridadkuna, hinallataq yachayniyoq kuraq runakuna, ⁹ qankunan kunan tapuwashankichis chay mana puriq runata imayna sanoyachisqaykumanta. ¹⁰ Ichaqa qankunapas hinallataq llapallan kay Israel nación llaqtanchispi tiyaq runakunapas yachaychisyá, chay runaqa kunan qankunapa ñawpaqniykichispin sanoña kashan, Nazaret llaqtamanta Jesuspa sutinpi sanoyachisqa kasqanrayku. Ichaqa qankunan Jesustaqa cruzpi chakataspa wañuchirankichis; saynata ruwashaqtiykichispas, Diosmi Jesustaqa wañusqanmanta kawsarichimuran. ¹¹ Kay Jesusmi qankunapa mana munasqaykichis rumi hina kashaspa, kunanqa allin kaq rumiman tukun;

hinaspan wasiq esquinanpi allinta wasipa perqanta sostienen. ¹² Kay pachapiqa manan pipas runakunata salvananpaqqa kanchu. Jesusllan ancha atiydiyogqa. Payllatan Diosqa kay pachaman mandamuran, runakunata atiyinwan salvananpaq, nispa.

¹³ Hinaqtinmi Pedroqa Juanpiwan mana estudioyq runakunalla kashaspankupas, mana manchakuspa rimaranku. Chaymi chaypi kaq autoridadkunaqa anchata admirakuranku. Hinaspan chay autoridadkunaqa chayraq cuentata qokuranku, Pedroqa Juanpiwan Jesuspa puriq-masinkuna kasqankuta. ¹⁴ Hinaspapas chay autoridadkunaqa, Pedrotapas hinallataq Juantapas manan acusaytaqa atirankuchu, chay mana puriq runa sanoña paykunawan kushka chaypi kasqan-rayku. ¹⁵ Chaymi chay autoridadkunaqa Pedrotta Juantawan chay huñunasqa kasqankumanta hawaman lloqsinankupaq kamachiranku. Hinaspan paykunapuralla parlanankupaq qepakuranku.

¹⁶ Hinaspan paykunaqa khaynata parlanakuranku:

—¿Imatataq kay runakunawanri ruwasunchís? Jerusalén llaqtapi tiyaq llapallan runakunan kay admirakuypaq milagro ruwasqankutaqa yachanku. Chaytaqa manan noqanchisqa negayta atisunmanchu. ¹⁷ Aswanyá Jesuspa atiyinmanta amaña pimanpas rimanankupaqqa, paykunata alli-allinta amenazasunchis, saynapi amaña ni pimanpas Jesusmanta willakachakuspa purishanankupaq, nispanku.

18 Saynata parlaruspankun chay autoridad runakunaqa, Pedrota Juantawan yapamanta waqyachimuspanku, khaynata kamachiranku:

—Kunan p'unchawmantaqa amañan chay Jesuspa sutinpiqa ni pimanpas rimankichishñachu, nitaq Jesumantaqa ni imatapas yachachinkichishñachu, nispanku.

19 Hinaqtinmi Pedroqa Juanpiwan contestaranku khaynata:

—Diospa ñawpaqninpiri, ¿allinchu kanman primerta qankunataraq kasukunaykupaq, icha Diostachu primertaqa kasukuykuman? ¡Qankunaqa allintayá sonqoykichispi piensariychis! ²⁰ Noqaykuqa chay tukuy imaymana rikusqaykumantaqa, hinallataq uyarisqaykumantapas manan upallallaqa kaykumanchu, nispanku.

²¹ Chay nisqankuta uyarispankun, Israel nación llaqtata gobiernaq autoridad runakunaqa, Diosta chaypi alabaq runakunata manchakuspanku, Pedrota Juantawan mana castigayta atirankuchu. Chay runakunaqa Diostaqa alabasharanku, chay mana puriq runa sanoyachisqa kasqanraykun. Chaymi chay autoridad runakunaqa Pedrota Juantawan alli-allinta amenazaspalla kacharipuranku. ²² Chay mana purisqanmanta sanoyachisqa runaqa, tawa chunka más watayoqmi karan. Chaymi Diostaqa alabaranku, sayna ashka watamanta sanoyachisqa kasqanrayku.

Jesucristopi creeq runakuna orakusqankumanta

²³ Pedroqa Juanpiwanmi preso kasqankumanta lloqsispanku, libreña karanku. Hinaspan wakin apostolkunapa huñunakusqankupa kasqanman riranku. Hinaspan paykunaman willaranku, sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq chay edadniyoq anciano autoridadkunapiwan imaynata amenazaspaspa nimusqankuta. ²⁴ Chay willakusqankuta uyarispankun, Diosmanta huk songolla llapallanku mañakuranku khaynata:

–Tukuy atiyniyoq Diosnillayku. Qanmi unancharanki hanaq pachata, kay pachata, hatun lamar qochata, hinallataq tukuy kaqkunatapas. ²⁵ Qanqa ñawpaqtaraqmi Santo Espiritupa yanapayninwan serviqniyki rey Davidnintakama, khaynata niranki:

“Ashka nación llaqtakunapi tiyaq runakunari, ¿imanaqtintaq peleankú?

¿Imanaqtintaq Diospa contranpiri hatarinkú?

²⁶ Kay pachapi reykuñaqa, Diospa contranpin hatarinku.

Hinallataq kay pachapi gobiernaq autoridadkunapas, Diospa contranpi, hinallataq Salvadorninkupa contranpin hatarinku”, nispa [*Salmos 2.1-2*].

²⁷ Saynallataqmi kay Jerusalén llaqtapipas huñunakuranku, rey Herodes Antipas, Poncio Pilato, Roma llaqtayoq runakuna, hinallataq kay Israel nacionniyoq wakin runakunapiwan ima. Hinaspan paykuñaqa, mana ni ima huchayoq akllasqayki Jesusta, wañuchinankupaq acuerdoman haykuranku. ²⁸ Saynata Jesupa contranpi huñunakuspankun, ñawpaqmantapacharaq qanpa munasqaykita paykuñaqa ruwaranku.

Hinaspapas chaytaqa qanmi permitiranki atiykiyan. ²⁹ Saynaqa, Diosnillayku, kunanyá kay amenazawaqniyku runakunata qawariy. Hinaspaykiyá kunan yanapawayku, mana manchakuspa qanmanta rimanaykupaq. ³⁰ Saynallataqyá yanapawayku, ch'uya Wawayki Jesuspa sutinpi onqosqa runakunata sanoyachinaykupaq, milagrokunatapas ruwanaykupaq, hinallataq ancha admirakuypaq mana pipa rikusqan ruwaykunatawan Jesuspa sutinpi ruwanaykupaq, nispa.

³¹ Saynata Diosmanta mañakuyta tukurul-laqtinkun, chay huñunakusqanku lugarpi temblor hina pasaran. Hinaqtinmi llapallanku paykunaqa Santo Espirituwan hunt'ayusqa llapallanku karanku. Chaymi paykunaqa mana ni imatapas manchakuspa, Diosmanta willakuranku.

Jesucristopi creeq runakuna yanapanakuspa kawsasqankumanta

³² Jesucristopi llapallan creeq runakunaqa huk sonqolla, hinallataq huk runa hinalla piensaspan kawsaranku. Chaymi tukuy ima kaqninkutapas mana ni pipas niranchu “noqallapan kayqa” nispaqa. Aswanmi tukuy ima kaqninkuwanpas según necesidadqankuman hina yanapanakuranku. ³³ Hinaspapas apostolkunaqa ancha atiywanraqmi Señor Jesucristopa kawsarimusqanmanta yachachiranku. Hinaqtinmi Diosqa llapallankuta anchata yanapanan. ³⁴ Paykunamantaqa wakinmi kapusqanman hina chakrankutapas, hinallataq wasinkutapas venderanku, wakchakunata

yanapanankupaq. Chaymi paykuna ukhupiqqa, imankupas suficiente karan kawsanankupaq. Chayraykun creyentekuna ukhupiqqa mana wakchakunaqa karanchu. Chay vendesqanku qolqetaqa ³⁵ apostolkunamanmi apamuranku. Paykunañataqmi sapankamankuman según necesitasqankuman hina rakiranku.

³⁶ Saynallatataqmi José sutiyoq runapas ruwaran. Payqa Leví sutiyoq ayllumanta lamar qochapa chawpinpi Chipre isla allpapi naceq runan karan. Paytan apostolkunaqa Bernabé sutiwan suticharanku; chay sutiqa “Runamasinta consuelaq” ninantan nin. ³⁷ Hinaspan Bernabeyqa huknin chakranta vendespa, chay llapallan qolqeta apostolkunaman qoran, paykuna necesitaqkunaman rakinankupaq.

5

Ananiasmanta warmin Safiramantawan

¹ Huk runan karan Ananías sutiyoq; warminpa sutintaqmi karan Safira. Paykunapas huknin chakrankutan vendemuranku. ² Ichaqa paykunan warmi qari acuerdota ruwaruspanku, chay allpa vendesqanku wakin qolqeta pakaranku. Hinaspan Ananiasqa wakillantaña apostolkunaman aparan, (paykuna necesitaqkunaman rakinankupaq).

³ Hinaqtiinmi Pedroqa niran:

—Ananías, ¿imanaqtintaq qanri diablota kasukuspayki wakin qolqeta pakaruspa, Santo Espíritu llullakushankí? ⁴ Chay chakraqa manaraq vendeshaqtiykiqa, qanpan

karan. Saynallataqmi chay vendesqayki qolqepas munasqaykita ruwanaykipaq karan. Chayri, ¿imanaqtintaq llullakushankiri? Manan noqaykutachu llullakuwashankikuqa; aswanqa Diostan llullakushanki, nispa.

⁵ Chayta uyarispanmi Ananiasqa pampaman wikapakuspa, kasqan ratolla wañuran. Hinaqtinmi chaypi llapallan uyariq runakunaqa anchata mancharikuranku. ⁶ Hinaqtinmi huk jovenkuna ashuyamuspanku, Ananiaspa cuerponta p'isturanku. Hinaspan p'ampaq aparanku.

⁷ Chaymantan yaqa kinsa hora hinaña pasaruqtin, Ananiaspa warmin Safiraqa apóstol Pedropa kasqanman haykumuran. Ichaqa Safiraqa manan yacharanchu qosanta imas pasasqanmantaqa. ⁸ Hinaqtinmi Pedroqa Safirata tapuran:

—Chakraykichistari, ¿kay preciopichu vender-ankichís? nispa.

Hinaqtinmi Safiraqa contestaran khaynata:

—Arí, saynamanmi venderayku, nispa.

⁹ Saynata Safira contestaqtinmi Pedroqa niran:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq acuerdota ruwarurankichis, Santo Espirituta llullakunaykichispaqrí? Qawariy, chay punkutañan kutimushanku qosayki p'ampamuq jovenkunaqa. Paykunallataqmi qantapas kunan p'ampamusunkiku, nispa.

¹⁰ Saynata Pedro rimayta tukurullaqtinmi, Safira warmiqa pampaman wikapakuspa wañuran. Hinaqtinmi Ananiasta p'ampamuq

jovenkunaqa haykumuspanku, Safiratapas wañusqataña tariranku. Hinaspan qosanpa ladonpi p'ampañankupaq aparanku. ¹¹ Chaymi Señor Jesucristopi llapallan creeq runakunapas, hinallataq chaykuna pasasqanmanta llapallan yachaq runakunapas, anchata mancharikuranku.

Apostolkunapa milagrokuna ruwasqankumanta

¹² Jesucristopa apostolninkunaqa Diospa atiyinwanmi admirakuypaq señalkunata hinallataq milagrokunatapas ruwaranku. Hinaqtiinmi Jesucristopi llapallan ñiqkunaqa, Dios yupaychana templopa corredorninpi huk sonqolla huñunakuranku. Chay lugartan runakunaqa suticharanku “Salomonpa Corredornin” nispanku. ¹³ Hinaqtiinmi ashka runakunaqa apostolkunata respetaspanku, paykunamanta allinta rimaranku. Ichaqa manchakuspankutaqmi Jesucristopi creeq runakunawanqa mana juntakuyta munarankuchu. ¹⁴ Ichaqa ashkan runakunaqa qaripas, warmipas Señor Jesucristopi creespanku, Jesucristopi creeqkunaman sapa p'unchaw yapakuranku. ¹⁵ Hinaqtiinmi ashka runakunaqa, onqosqa runakunata callekunaman orqomuranku. Hinaspan chay onqosqa runakunata camakunapi, hinallataq kallapikunapi ima churaranku. Saynatan ruwaranku chayninta apóstol Pedro pasaqtin, llantullanpas llantuykuqtin sanoyanankupaq. ¹⁶ Saynallataqmi Jerusalén llaqtapa muyuriqninpi llaqtakunamantapas

ashka runakunaqa Jerusalén llaqtaman onqosqa runakunata, hinallataq demoniokunapa ñak'arichisqan runakunatawan apamuranku. Llapallankun paykunaqa sanoyachisqa karanku.

Apostolkunata presochoasqankumanta

¹⁷ Sacerdotekunapa jefen, hinallataq saduceo religionniyoq masinkunapiwan iman, apostolkunapa ruwasqanta rikuspanku, anchallataña envidiakuranku. ¹⁸ Chaymi chay runakunaqa, apostolkunata hap'ichispanku, carcelman churachiranku. ¹⁹ Ichaqa Diospa angelninmi carcelpa punkunta chay tuta kicharan. Hinaspan chay apostolkunata, carcelmanta orqospa, khaynata niran:

²⁰ —Diosta yupaychana temploman riychis. Hinaspa kay mosoq kawsaymanta llapallan runakunaman willamuychis, nispa.

²¹ Chaykunata uyarispankun apostolkunaqa, manaraq achiqamushaqtin Dios yupaychana temploman chayaspanku, chaypi runakunaman yachachiyta qallariranku.

Chayllamanmi sacerdotekunapa jefenqa, gruponmanta kaq amigonkunapiwan huñunakuranku. Hinaspan Israel nación llaqtapi gobiernaq runakunata waqyachimuran, asamblea ruwanankupaq. Hinaspanmi guardiakunata kamachiranku, carcelpi kaq apostolkunata apamunankupaq. ²² Ichaqa chay guardiakunaqa carcelman chayaspankuqa, manan apostolkunataqa tarirankuchu. Hinaspan kutimuspanku, willakuranku khaynata:

²³ —Carceltaqa allin-allin wishq'asqatan tarimuyku; guardiakunapas sapankama punkutaqa allintan cuidashasqaku. Ichaqa chay carcelta kichaspaykuqa, manan chay apostolkunataqa tarimuraykuchu, nispanku.

²⁴ Hinaqtinmi chay guardiakunapa willakusqanta uyarispanku, {sacerdotekunapa jefenqa}, Dios yupaychana templota cuidaq guardiakunapa jefen, hinallataq wakin importante kaq sacerdotekunapas, mana ni imayna piensaytapas atirankuchu chaykuna pasasqanmanta. ²⁵ Ichaqa chayllamanmi huk runa hamuspa, paykunaman khaynata willaran:

—¡Carcelpi wishq'amusqaykichis runakunaqa, Dios yupaychana templopa corredorninpiñan runakunaman yachayachishanku! nispa.

²⁶ Chaymi Dios yupaychana templopi guardiakunapa jefenqa, guardiakunapiwan rispanku, apostolkunataqa kaqmanta hap'imuranku. Hinaspan llaqtapi runakuna rumiwan p'ananankuta manchakuspanku, chay guardiakunaqa mana imanaspa apostolkunataqa sumaqlata apamuranku. ²⁷ Hinaspan apostolkunataqa autoridadkunapa huñunakusqan concilioman chayachimuranku. Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefenqa, khaynata niran:

²⁸ —Noqaykuqa ñan advertiraykikuña chay Jesusmantaqa amaña ni hayk'agpas yachachinaykichispaq. Saynata nishaqtiykupas qankunaqa mana kasukuspan kay Jerusalén llaqtapi llapallan runakunaman yachachishankichis. Hinaspapas chay Jesuspa wañusqanmantaqa, noqaykumanmi qankunaqa culpawashankichis, nispa.

²⁹ Hinaqtinmi Pedroqa wakin apostolkunapiwan, khaynata niranku:

—Noqaykuqa Diostan primertaqa kasukunayku, manan runakunataraqchu. ³⁰ Jesustaqa qankunan cruzpi chakataspa wañuchirankichis. Ichaqa ñawpaq abuelonchiskunapa Diosninmi paytaqa kawsarichimuran. ³¹ Hinaspan Diosqa atiyinwan Jesusta hatunchaspa, phaña ladonpi tiyachiran. Chaymi Diosqa kamachiqninchis, hinallataq Salvadorninchis kananpaq Jesusta churaran, saynapi Israel nacionniyoq runakuna huchankumanta Diosman kutirikuqtinku, huchankuta Dios perdonananpaq. ³² Chaykuna pasasqanmantaga, noqaykun testigo kayku, hinallataq Santo Espiritupas. Chay Santo Espiritutaqa, Diosmi payta kasukuq llapallan runakunaman qon, nispanku.

³³ Chay nisqankuta uyarispankun, chay autoridadkunaga nishuta phiñakuranku. Hinaspan apostolkunata wañuchinankupaq munaranku. ³⁴ Ichaqa chay autoridadkunapa huñunakusqan lugarpin Gamaliel sutiyoy runa kasharan. Payqa Moisespa escribisqan leykunamanta yachachiq fariseo religionniyoq runan karan; hinaspapas paytaqa llapallan runakunan anchata respetaranku. Paymi sayarispa kamachiran, apostolkunata huk ratolla hawaman orqonankupaq. ³⁵ Hinaspan chay Gamaliel runaga, chaypi kaq autoridadkunata, khaynata niran:

—Israel nacionniyoq llaqtamasiykuna, chay runakunata amaraq ni imatapas ruwashaspaykichisyá allinta piensariychis.

³⁶ Qankunaqa yuyariychis kaykunata: pasaq watakunapin yachaysapa tukuq Teudas sutiyoq runa rikhurimuran. Paytan tawa pachaqa hina runakuna qatikuranku. Ichaqa wañurachiqtinkun, chay qatikuqnin runakunaqa ch'eqerapuranku; hinaspan chay Teudas runamantaqa, manaña rimankuñachu.

³⁷ Chaykuna pasasqanpa qepantan, Galilea provincia lawmanta Judas sutiyoq runa, kay Israel nacionpi runakunata censasqanku p'unchawkunapi rikhurimullarantaq. Paytapas ashka runakunan qatikuranku. Hinaspan chay Judastapas wañurachillarankutaq. Hinaqtinmi chay Judasta qatikuq runakunaqa ch'eqepullarankutaq.

³⁸ Chayraykun niykichis, kay presochasqaykichis runakunataqa, ama imanaspalla kacharipuychis. Sichus paykunapa yachachisqanku, hinallataq ima ruwasqankupas paykunallamanta kashan chayqa, kkillanmi chinkapunqa. ³⁹ Ichaqa sichus Diosmanta chay yachachisqanku kashan chayqa, manan ni pipas chinkachiytaqa atinqachu. Saynaqa aswanyá cuidakuychis, yanqañataq Diospa contranpi qankunaqa peleashawaqchis, nispa.

⁴⁰ Hinaqtinmi chaypi kaq autoridadkunaqa, Gamalielpa nisqanwan acuerdopi karanku. Chaymi chay autoridadkunaqa, apostolkunata kasqan ratolla apachimuspa, latigowan latigachiranku. Hinaspan amaña ni pimanpas Jesuspa sutinpi rimashanankupaq, alli-allinta amenazaspa kacharipuranku. ⁴¹ Hinaqtinmi apostolkunaqa chay autoridadkunapa ñawpaqninmanta kusionqallaña lloqsimuranku.

Saynataqa kusikuranku, Jesucristomanta willakuqtinku, ñak'arinankupaq Dios permissqanraykun. ⁴² Hinaspan apostolkunaqa sapa p'unchaw mana pisipaspanku Dios yupaychana templopi, hinallataq wasikunapipas Señor Jesucristomanta yachachiranku.

6

Qanchis runakunata diácono kanankupaq akllasqankumanta

¹ Chay p'unchawkunapin Jesucristopi creeq runakunaqa, ashkallaña yapakuranku. Hinaqtinmi griego rimaq creyente runakunaqa, hebreo rimaq creyente runakunapa contranpi quejakuspa, rimayta qallariranku khaynata:

—Noqayku ukhumanta griego rimaq viudakunamanqa, manan necesitasqankuman hinachu imatapas allinta rakinku, nispanku.

² Chaymi chay chunka ishkayniyoq apostolkunaqa llapallan creyente runakunata huñunakamunanpaq waqyaranku. Hinaspan khaynata niranku:

—Manan allinchi kanman Diospa palabran yachachisqaykuta dejaruspa, mikhunata rakinaykupaqqa. ³ Saynaqa wawqe panaykuna, aswanyá qankuna ukhumanta allinta qawarispaspa, qanchis runakunata akllaychis. Chay runakunaqa kananku: allin respetana runa, allin yachayniyoq runa, hinallataq Santo Espiritupa atiyinwan hunt'asqa runa ima, saynapi chay asuntokunamanta allinta encargakunankupaq.

⁴ Ichaqa noqaykuñataqmi Diosmanta mañakuspa,

hinallataq Diospa palabrantapas willakuspa, Diosta servisaqku, nispanku.

⁵ Chaymi apostolkunapa nisqanwan, llapallan huñunasqa runakunaqa acuerdopi karanku. Hinaspan chay runakunaqa Estebanta akllaranku. Payqa allin ñiyniyooq, hinallataq Santo Espirituwan hunt'asqa runan karan. Hinaspapas akllallarankutaqmi Felipeta, Procorota, Nicanorta, Timonta, Parmenasta, hinallataq Antioquía lawmanta Nicolastawan ima. Chay Nicolasmí ñawpaqtaraq Israel nacionniyoq runakunapa religionninman convertikuran.

⁶ Hinaspan chay akllasqanku runakunataqa apostolkunaman pusaranku. Hinaqtinmi apostolkunaqa chay pusamusqanku runakunapa umanman makinkuta churayuspanku, Diosmanta paykunapaq mañapuranku.

⁷ Hinaspan apostolkunaqa Señor Jesucristomanta runakunaman aswan mastaraq willaranku. Chaymi Jerusalén llaqtapi ashka runakunaqa, Señor Jesucristopi creespanku, astawanraq Jesucristopi creeq runakunaman yapakuranku. Saynallataqmi Israel nacionpi ashka sacerdotekunapas Señor Jesucristopiqa creellarankutaq.

Estebanta hap'ispa presochasqankumanta

⁸ Estebantaqa Diosmi favoreceran; hinaspan ancha atiyninta qoran. Chaymi Estebanqa admirakuypaq milagrokunata runakuna ukhupi ruwaran. ⁹ Ichaqa esclavo kasqankumanta liberasqa kaqkunapa huñunakunanku sinagoga wasimanta wakin runakunan Estebanpa contranpi sayariranku. Paykunaqa Cirene

llaqtamanta, hinallataq Alejandría llaqtamantan karanku. Hinaspan paykunaqa Cilicia provincia lawmanta, hinallataq Asia provincia lawmanta runakunapiwan huñunakuspa, Estebanwan discutiyta qallariranku. ¹⁰ Ichaqa manataqmi Estebantaqa ni mayqenninkupas upallachiyta atirankuchu, Santo Espíritu yachayninwan rimasqanrayku.

¹¹ Hinaqtinmi chay runakunaqa pakallapi huk runakunaman pagaranku, Estebanpa contranpi llullakuspa, khaynata rimanankupaq:

—Noqaykuqa uyariykun, Estebanqa Diosmanta willakuq Moisespa contranpi, hinallataq Diospa contranpi rimasqanta, nispanku.

¹² Paykunaqa Jerusalén llaqtapi kaq runakunata, kuraq yachayniyoq runakunata, hinallataq leykunata yachachiq runakunatawan ima, Estebanpa contranpi hatarichiranku. Chayraykun Estebantaqa hap'imuspanku, chay autoridadkunapa huñunakusqan lugarman presota aparanku.

¹³ Hinaspapas waqyamullarankutaqmi huk falso testigo runakunatapas, chay falso testigokuna Estebanpa contranpi llullakuspa, aswan mastaraq khaynata rimanankupaq:

—Kay runaqa, Dios yupaychana templopa contranpi, hinallataq Moisespa escribisqan leykunapa contranpin tukuy imata rimashan.

¹⁴ Hinaspapas uyariykun khayna nisqantapas: “Nazaret llaqtamanta Jesusmi Dios yupaychana temploa thuñichinqa, hinallataq Moisespa yachachisqan costumbrekunatapas cambianqa”, nispá.

¹⁵ Hinaqtiinmi chaypi tiyayuspanku huñunasqa autoridadkunaqa, Estebanpa uyanta allinta qawayuspa, huk angelpa k'anchaq uyanta hina rikuranku Estebanpa uyantaqa.

7

Autoridadkunapa ñawpaqninpi Estebanpa rimasqanmanta

¹ Sacerdotekunapa jefenmi Estebanta khaynata tapuran:

—Kay runakunapa acusasusqaykiri, ¿ciertochu icha manachú? nispa.

² Chaymi Estebanqa contestaspa khaynata niran:

—Wawqellaykuna hinallataq kay llaqtata kamachiq autoridadkuna, qankunayá kunan allinta uyariykuwaychis. Tukuy atiyniyoq Diosninchismi ñawpaq abuelonchis Abrahamman rikhuriykuran Mesopotamia lawpi kallashaqtiinraq, manaraq Harán sutiyoy llaqtaman tiyaq rishaqtiin. ³ Chaypin Diosqa Abrahamman khaynata niran: “Llaqtaykita hinallataq familiaykikunata saqespa ripuy. Noqan huk allpata rikuchisqayki, chaypi tiyanaykipaq”, nispa.

⁴ Hinaqtiinmi Abrahamqa Caldea nación llaqtamanta lloqsispa Harán llaqtaman tiyaq ripuran. Chay Harán llaqtapi tiyashaqtiinmi, Abrahampa papanqa wañuran. Hinaqtiinmi Diosqa Abrahamta kamachiran, kay tiyasqaykichis Israel nación allpaman tiyaq hamunanpaq. ⁵ Chaymi Abrahamqa kay Israel nación allpapi tiyaran; ichaqa manataqmi Diosqa Abrahammanqa

ni chakinpa sarusqan allpallatapas herencian kananpaqqa qoranchu. Aswanmi Abrahampa manaraq wawan kashaqtin, Diosqa payman prometeran, kay Israel nación allpata paypa miraynin runakunaman qonanpaq. (Chay prometesqanqa cumplikunan karan, Abrahampa wañusqanpa qepantañan). ⁶ Hinaspapas Diosqa Abrahamtaqa nillarantaqmi khaynata: “Qanpa mirayniykikunaqa forastero hinan huk law nación llaqtapi tiyanqaku. Chay nación llaqtapin paykunaqa tawa pachaq wata esclavo kaspanku, ñak'arispanku servinqaku”, nispa. ⁷ Ichaqa, Diosqa Abrahamtaqa nillarantaqmi khaynata: “Aswanqa esclavomanta servichikuqninku runakunatan castigasaq. Hinaqtinmi mirayniykikunaqa chay nacionmanta lloqsimuspanku, kay tiyasqaykichis allpapi libreña kaspanku adorawanqaku”, nispa.

⁸ Hinaspan Diosqa huk pactota Abrahamwan ruwaran. Chay pactopa señalninmi circuncisión costumbre ruway karan. (Chaymi chay p'unchawmantapacha circuncisión costumbreta llapallan qari wawakunapi ruwaranku, saynapi chay qari wawakuna Diosllapaqña kanankupaq). Chayraykun Abrahamqa wawan Isaac pusaq p'unchawniyoq kashaqtinmi, chay circuncisión costumbreta ruwaran; hinallataq Isaacpas wawan Jacobta ruwaran, saynallataq Jacobpas chunka ish kayniyoq qari wawankunata ruwaran; paykunan chunka ish kayniyoq hatun ayllukunamanta abuelonchiskuna karanku.

⁹ Joseymi karan Jacobpa chunka ish kayniyoq wawankunamanta huknin. Paytan wawqenkuna

envidiakuspanku, Egipto nación llaqtaman apanankupaq, esclavota hina venderanku. Ichaqa Diosmi Joseywanqa kasharan. ¹⁰ Chaymi tukuy ima llakikuykunapi kashaqtiipas yanaparan. Hinaspan Diosqa Joseyman yachayta qoran, Egipto nación llaqtapi rey Faraonpa favorninta ganakunanpaq. Chaymi rey Faraonqa palacionpi, hinallataq enteron Egipto nación llaqtapiipas gobiernaspa kamachinanpaq, Joseyta nombraran.

¹¹ Chaymanta unay tiempo pasaruqtiinmi, Egipto nación llaqtakunapi, hinallataq Canaán nación llaqtakunapipas, ancha muchuy karan. Hinaqtiinmi runakunaqa nishuta sufriranku. Chaymi ñawpaq abuelonchiskunaqa mikhunankupaq nitaq rantinankupaqpas mana ni imatapas tarirankuchu. ¹² Hinaqtiinmi Jacobqa Egipto nación lawpi trigo kasqanta yacharuspa, wawankunata kamachiran, trigo rantiq Egipto llaqtaman rinankupaq. ¹³ Ishkay kaq viajepi Egipto nación llaqtaman riqtinkuñan, Joseyqa wawqenkunawan reqsichikuran. Chaymi rey Faraonqa Joseypa familiarankunamantaqa allinta yacharan. ¹⁴ Chaymantañan Joseyqa papanta, hinallataq wawqenkunatawan Egipto nación llaqtaman hamunankupaq waqyachimuran. Chay familiarankunan qanchis chunka pishqayoq runakuna karanku. ¹⁵ Chaymi paykunaqa Egipto nacionman rispa, chaypi wañunankukama tiyaranku. ¹⁶ Chaymantan paykunapa tullunkunaqa, Siquem nisqa lugarman apasqa karan, chaypi p'ampasqa kanankupaq. Chay lugarpi sepulturatan Abrahamqa Hamor sutiyoyq

runapa wawankunamanta ñawpaqtaraq rantiran. *[Nota: Chay Siquem nisqa sutiyoq lugarqa manan Egipto nación llaqtapichu karan. Aswanqa Israel nación allpapi chay Siquem nisqa lugarqa karan].*

¹⁷ Chaymantan tiempopa risqanman hina, Abrahamman Diospa prometesqanqa ña cumplikunanpaq hinaña kasharan. Hinaqtinmi Abrahammanta miramuqkunapas ashkamanña tukuranku Egipto nación llaqtapi. ¹⁸ Chaymantan Egipto nacionpiqa, huk reyñataq gobiernayta qallariran. Payqa manan Joseymantaqa yacharanchu.

¹⁹ Chay reymi ñawpaq abuelonchiskunataqa llapallan familiantinta engañaspa, anchata ñak'arichiran. Hinaspapas payqa chayraq nacemuq qari wawankuta abandonanankupaqmi obligaran. Saynataqa ruwaran qari wawanku wañuqtin amaña miranankupaqmi.

²⁰ Chay tiempokunapin Moisespas naceran. Paymi Diospaqqa ancha sumaq karan. Hinaqtinmi tayta mamanqa, chay qari wawankuta pakaspa, kinsa killa hunt'a wasinkupi uywaranku.

²¹ Chaymantan tayta mamanqa, manaña pakallapi uywayta atispanku, abandonaranku. Hinaqtinmi rey Faraonpa ususin tarikuspa, palacio wasiman aparan; chaypin wawanta hina uywaran.

²² Chay palacio wasipi wiñaqtinmi, Egipto nación llaqtayoq runakunaqa tukuy ima yachayninkuta Moisesmanqa yachachiranku. Chaymi Moisesqa wakin runakunamantapas aswan más yachaysapa runa karan, rimayninpi hinallataq tukuy ima ruwasqanpipas.

²³ Chaymantan Moisesqa tawa chunka watayoq kashaspanña, Israel nacionniyoq llaqtamasinkunaman watukuq riyta piensaran. ²⁴ Chaymi Moisesqa watukuq riran. Hinaspan Egipto nacionniyoq runata rikuran, huk Israel nacionniyoq runata maqashaqta. Chaymi Moisesqa chay llaqtamasin runaman sayapakuspa, chay Egipto nacionniyoq runata wañuchiran. ²⁵ Moiestan Diosqa mandamuran, Israel nacionniyoq llaqtamasin runakunata librananpaq. Chaymi Moisesqa piensaran paykuna cuentata qokunankupaq. Ichaqa chay llaqtamasin runakunaqa manan chaytaqa entienderankuchu. ²⁶ Paqarisnintin p'unchawmi Moisesqa rikullarantaq ishkay llaqtamasin runakuna peleashaqta. Chaymi paykunapura amaña peleanankupaq allinpachiyta munaran; hinaspan khaynata niran: “Qankunaqa llaqtapuran kankichis. Chayri, ¿imanaqtintaq qankunapurari peleashankichis?” nispa. ²⁷ Chaymi chay llaqtamasinta maqaq runaqa Moiesta tanqarisparaq khaynata niran: “Qantari, ¿pitaq noqaykupa jefeyku, hinallataq juezniyku ima kanaykipaqri churasuranki? ²⁸ Qayninchaw imaynan Egipto nacionniyoq runata wañuchisharanki, ¿saynallataqchu noqatapas wañuchiwayta munashanki?” nispa. ²⁹ Moisesqa chayta uyarispanmi, Egipto nacionmanta ishkapakuspa, Madián nación lawman ripuran. Hinaspan payqa chay lawpi forastero hina tiyaran. Chaypin ishkaynin qari wawankunapas naceran.

³⁰ Tawa chunka wata pasaruqtinmi, Moisesqa Sinaí orqopa ladon ch'inñeq lugarpi kasharan. Chaypin Diospa angelnin Moisesmanqa nina rawrashaq t'ankar kishkapi rikhuriran.

³¹ Hinaqtinmi Moisesqa chay t'ankar kishkapi nina rawraqta rikuspa, anchata admirakuran. Chaymi imas pasasqanta qawanampaq ashuyuran. Hinaqtinmi Moisés ashuyushaqtin, Diosqa khaynata nimuran:

³² “Noqan kani ñawpaq abueloykichis Abrahampa, Isaacpa, hinallataq Jacobpa Diosnin”, nispa. Chayta uyarispan Moisesqa mancharikuymanta khatatataspa, mana qawariytapas atiranchu. ³³ Hinaqtinmi Diosqa khaynata niran: “Husut'aykita orqokuy. Kay sarusqayki lugarqa ch'uyanchasqan kashan, (noqa kikiy kaypi kasqayrayku). ³⁴ Noqaqa yachanin Egipto nacionpi wawaykunata esclavomanta servichikuqtinku ancha ñak'arisqankutaqa. Hinaspapas noqaqa yachanin ancha sufrisqankutapas, hinallataq waqasqankutapas uyarinin. Chaymi noqaqa kunan paykunata libranaypaq urayamuni. Saynaqa kunanyá alistakuy. Noqan qanta Egipto nacionman mandasqayki”, nispa. *[Nota: Husut'a orqokuy costumbreqa karan, Dios respetasqankuta runakunawan rikuchikunankupaqmi].*

³⁵ Moiesta rechazaspan llaqtamasin Israel nacionniyoq runakunaqa, khaynata niranku: “Qantari, ¿pitaq churasuranki noqaykupa jefeyku, hinallataq juezniyku ima kanaykipaqri?” nispanku. Ichaqa Moiestan kikin Diospuni mandaran, Israel nacionniyoq runakunata chay

esclavo kasqankumanta orqomuspa, jefenku hinallataq salvadorninku kananpaq. Chaymi Moisesqa t'ankar kishkapi rikusqan angelpa yanapayninwan riran. ³⁶ Moisesqa Israel nacionniyoq runakunatan, Egipto nacionpi esclavo kasqankumanta orqomuran, ancha admirakuypaq milagrokunata, hinallataq señalkunatawan ruwaspa. Saynallataqmi Moisesqa Puka Lamar Qochanta, hinallataq ch'inñeq desierto lugarninta tawa chunka wata pusashaspapas, ancha admirakuypaq milagrokunataqa ruwallarantaq. ³⁷ Hinaspan Moisesqa Israel nacionniyoq llaqtamasin runakunata niran: “Diosmi qankuna ukhumanta huk profetata noqata hina qosunkichis; {paytayá qankunaqa uyariychis}”, nispa [*Deuteronomio 18.15, 18*]. ³⁸ Chay Moiestaqmi ch'inñeq desierto lugarkunapi ñawpaq abuelonchiskunawan karan, hinallataq Sinaí orqopi rimapayaqnin angelwanpas. Paymi kawsay qokuq palabrakunatapaspas chashkiran, noqanchisman yachachiwananchispaq.

³⁹ Ichaqa Moiestan ñawpaq abuelonchiskunaqa kasuyta mana munarankuchu. Aswanmi paykunaqa, Moiesta rechazaspa, piensaranku sonqonkupi Egipto nacionman kutipuyta. ⁴⁰ Chaymi paykunaqa Moiespa wawqen Aaronta khaynata niranku: “Noqaykupaqyá ruwachipuwayku taytachakunata, dios-ninchiskuna kaspas, ñawpaqninchista rispa pusawananchispaq. Ichaqa Egipto llaqtamanta orqomuwaqninchis Moiesmantaqa manan ni imatapaspas yachanchishchu, ¡paytaqa imachá

pasakunpas!”, nispanku. ⁴¹ Chaymi huk uña wakaman rikch'akuq idolota ruwaranku. Hinaspan animalkunata wañuchispa chay idoloman ofrendaranku. Chay ídolo ruwasqankuwanmi huk fiestata ruwaspa anchata kusikuranku. ⁴² Hinaqtinmi Diosqa manaña paykunawanchu karan. Chaymi paykunaqa munasqankuman hina alto cielopi kaq intita, killata, hinallataq qoyllurkunata ima adoraranku. Ichaqa chaykuna ruwasqankuwanqa Diosqa manan acuerdopichu karan. Chaykuna ruwasqankumantan Diosmanta willakuq profeta Amospas Diospa nisqanman hina escribiran khaynata:

“Israel nacionniyoq runakuna,
tawa chunka wata ch'inñeq lugarkunapi kashas-
paykichispas,
manan noqamanqa ofrecewarankichishchu
animalkunata, hinallataq wakin ofrendakunata-
pas yupaychawanaykichispaqqa.

⁴³ Aswanmi qankunaqa Moloc nisqa idolota,
carpa andantinta apakacharankichis.

Hinallataq Refán nisqa falso diosniykichispa
ch'askantapas rikraykichispi apakacha-
rankichis adoranaykichispaq.

Hinaspapas qankunaqa chay idolokunatan yu-
paychanaykichispaq ruwakurankichis.

Chaymi qankunataqa Babilonia nacionpa waq
lawnin karu lugarman apachisqaykichis,
(chaypi esclavo kaspas ñak'arinaykichispaq)”,
nispas.

⁴⁴ Ñawpaq abuelonchiskunan ch'inñeq desierto
lugarkunapi kashaspanku, tolderamanta

ruwasqa tabernáculu templonkuta apakacharanku. Chay templotaqa Moisesmi Diospa rikuchisqanman hinata ruwaran. ⁴⁵ Chay tolderamanta ruwasqa tabernáculu templotan ñawpaq abuelonchiskunaqa, huk herenciata hina wawankuman qoranku. Hinaspan Josueypa gobiernasqan tiempopi chay tabernáculu templota apayukuspa, Diospa prometesqan Canaán nación allpaman haykuranku. Hinaspan chay prometesqan allpapi tiyaq runakunata Dios qarqoran, abuelonchiskunaman chay allpakunata qonanpaq. Chaymi chay tabernáculu temploqa, rey Davidpa tiemponkama chay prometesqan allpapi karan. ⁴⁶ Dios favoreceqtinmi, rey Davidqa huk templota ruwachinanpaq Diosmanta permisota mañakuran, chaypi ñawpaq abuelonchis Jacobpa mirayninkuna Diosta adorankupaq. ⁴⁷ Ichaqa manan rey Davidchu Dios adorana templotaqa ruwaran. Aswanqa wawan Salomonmi Dios adorana templotaqa ruwachiran. ⁴⁸ Ichaqa tukuy atiyniyoq Diosninchisqa manan runakunapa ruwasqan templopichu tiyan. Chayraykun Diosqa huk willakuq profetantakama khaynata niran:

⁴⁹ “Hanaq pachan noqapa tiyanayqa; kay pachañataqmi chakiypa sarunan.

Chaymi kay pachapiqa mana necesitanichu huk wasita pipas ruwapuwanantaqa, chaypi noqa tiyanaypaqqa.

⁵⁰ Kay pachapi tukuy ima kaqpas noqapa ruwasqaymi”, nispa [*Isaías 66.1-2*].

⁵¹ Estebanqa nillarrantaqmi khaynata:

—¡Qankunaqa rumi sonqo mana kasukuq terco runakunan kankichis! ¡Hinaspapas Diospa palabranta mana uyariy munaq runakunan kankichis! Chaymi qankunaqa Santo Espiritupa contrallanpi kaspas, ñawpaq abueloykichiskuna hina kashankichis. ⁵² Chay ñawpaq abueloykichiskunari, ¿mayqen profetakunataq mana ñak'arichirankuchú? Paykunaqa Diosmanta willakuq profetakunatan anchata ñak'arichispa wañuchiranku, Salvadorninchis hamunanmanta willakusqankurayku. Saynallataqmi qankunapas Salvawaqninchis Señor Jesucristotaqa traicionaspa wañuchirankichis. ⁵³ Diosqa qankunamanmi angelninkunawan Moisespa escribisqan leykunata qosurankichis. Ichaqa manan chay leykunataqa kasukurankichishchu, nispa.

Estebanta wañuchisqankumanta

⁵⁴ Estebanpa nisqanta uyariruspankun, chay llaqtata kamachiq autoridadkunaqa anchata phiñakuranku. Chaymi Estebanpa contranpi kaspanku, kirunkutaraq rach'ikyachiranku. ⁵⁵ Ichaqa Estebanmi Diospa Santo Espiritunwan hunt'ayusqa kaspas, hanaq pachata qawarispas, Diospa k'anchariyninta rikuran; hinallataqmi Jesustapas Diospa phaña ladonpi sayashaqta rikuran. ⁵⁶ Chaymi Estebanqa khaynata niran:

—¡Qawariychis! Hanaq pachatan kichasqata rikushani, hinallataq Jesucristotapas Diospa phaña ladonpi sayashaqta, nispa.

⁵⁷ Hinaqtiinmi chay autoridadkunaqa uyariyta mana munaspanku, qaparispas

ninrinkuta tapakuranku. Hinaspan Estebantaqa hap'inankupaq llapallanku p'itaykuranku.
⁵⁸ Hinaspan llaqtamanta orqospanku, Estebantaqa rumiwan p'anayta qallariranku. Chaymi Estebanta acusaq runakunaqa, Saulo sutiyoq jovenman p'achankuta saqeranku, Estebanta rumiwan p'anamunankukama cuidananpaq.

⁵⁹ Ichaqa rumiwan p'anashaqtinkutaqmi, Estebanta khaynata mañakuran:

—Señor Jesulláy, almaytayá hanaq pachapi chashkiykuy, nispa.

⁶⁰ Saynata mañarukuspanmi, Estebanta qonqorikuran. Hinaspan altota qaparispa, khaynata niran:

—¡Señorlláy, kay hucha ruwasqankumantaqa kay runakunataqa amayá castigaychu! nispa.

Saynata niruspanmi Estebanta wañuran.

8

Jesucristopi creeqkunata Saulo qatikachasqanmanta

¹ Estebanta wañuchisqankuta rikuspanmi, Sauloqa acuerdopi kasharan wañuchinankupaq.

Hinaqtiinmi chay p'unchawkunapiqa Jesucristopi creeq runakunata Jerusalén llaqtapi qatikachayta qallariranku. Chaymi Jesucristopi creeq runakunaqa, Jerusalén llaqtamanta lloqsispa, Judea provincia lawkunaman, hinallataq Samaria provincia lawkunaman, ch'egechisqa karanku. Hinaqtiinmi Jerusalén llaqtapiqa apostolkunallaña qepakuranku.

² Ichaqa Diosta khuyakuq runakunañataqmi

Estebanpa cuerponta apaspa p'ampamuranku. Hinaspan chay p'ampaq runakunaqa, anchata llakikuspa, Estebanmanta waqaranku. ³ Ichaqa chay Sauloñataqmi Jesucristopi creeq runakunata llapallanta chinkarachiyta munaspa ñak'arichiran. Hinaspan wasikunaman haykuspa, qarita warmita orqomuspa, carcelman wishq'achiran.

Jesucristomanta Samaria llaqtapi willasqanku-manta

⁴ Ichaqa Jesucristopi creeq runakunaqa, Jerusalén llaqtamanta ch'eqechisqa kaspankun, tukuy lawman risqankupi, Jesucristomanta allin willakuykunata willaranku. ⁵ Hinaqtinmi Felipepas Samaria llaqtaman rispa, chay llaqtapi runakunaman Jesucristomanta willaran. ⁶ Chaymi chay Samaria llaqtapi ashka runakuna huñunakuspanku, Felipepa yachachisqanta ancha munakuywan uyariranku; hinallataq milagrokuna ruwasqantapas rikuranku. ⁷ Chaypi kaq runakunamantan ashka runakuna demoniopa ñak'arichisqan karanku. Paykunamantan Felipeqa chay demoniokunata qarqoran; hinaqtinmi demoniokunaqa qaparispa lloqsiranku. Saynallataqmi ashka mana puriq runakunapas hinallataq wist'u runakunapas sanoyachisqa karanku. ⁸ Chayraykun chay llaqtapi tiyaq runakunaqa anchata kusikuranku.

⁹ Saynallataqmi chay Samaria llaqtapiqa, Simón sutiyog runa kallarrantaq. Paymi layqa kaspas ñawpaqmantaraq tukuy layqakunata ruwaran. Chaykunata ruwaspanmi chay Samaria llaqtayoq runakunata engañaran. Hinaspan payqa chay

ruwasqankunawan ancha reqsisqa importante runaman tukuq karan. ¹⁰ Paytan llapallan runakunaqa uyariranku, uchuypas hatunpas. Hinaspan paykunaga khaynata niranku:

—Kay runapin Diospa ancha atiyinqa kashan, nispanku.

¹¹ Chay Simonpa tukuy layqa ruwasqanwanmi runakunaqa ancha admirasqallaña karanku. Saynapin chay Simonqa runakunata unayña engañaran. ¹² Ichaqa chay tiempopin Felipeqa chay Samaria llaqtayoq runakunaman Diospa gobiernananmanta, hinallataq Salvadorninchis Jesucristomanta, allin willakuykunata willaran. Hinaqtinmi chay willasqanta uyarispanku, ashka runakuna, qaripas warmipas, Jesucristopi creespanku bautizachikuranku. ¹³ Saynallataqmi chay Simón layqa runapas Jesucristopi creespa bautizachikuran. Chaymantan Simonqa Felipepa tukuy milagrokuna ruwasqanta rikuspa, ancha admirasqallaña karan; hinaspan Simonqa Felipewan kushka puriran.

Pedro Juanpiwan Samaria llaqtaman viajasqankumanta

¹⁴ Apostolkunaqa Jerusalén llaqtapi kashaspankun, Samaria llaqtapi tiyaq runakuna Diospa palabran chashkisqankuta yacharuranku. Hinaspan Pedrota Juantawan mandaranku Samaria llaqtaman. ¹⁵ Chaymi paykunaga Samaria llaqtaman chayaruspanku, Jesucristopi creeq runakunapaq Diosmanta mañakuranku, Santo Espirituta chashkinankupaq. ¹⁶ Ichaqa Samaria llaqtapi runakunaqa, Jesucristopi

creeshaspankupas, Santo Espiritutaqa manaraqmi chashkirankuraqchu; aswanmi paykunaqa unullawanraq Jesucristopa sutinpi bautizasqa karanku. ¹⁷ Chaymi Pedroqa Juanpiwan makinkuta Jesucristopi creeqkunapa umanman churayuranku. Hinaqtinmi paykunaqa Santo Espirituta chashkiranku.

¹⁸ Chay apostolkunapa ruwasqanta rikupanmi, chay layqa Simonqa apostolkunaman qolqeta ofreceran. Hinaspan khaynata niran:

¹⁹ —Noqamanpas chay atiyta qoykuwaychis, saynapi noqapas makiyta pimanpas churayuqtiy Santo Espirituta chashkinankupaq, nispa.

²⁰ Chaymi Pedroqa chay Simón runata contestaspa niran:

—¡Qolqeykiwan kushka nina rawray infiernoman ripuy, Diospa atiynta qolqewan rantiy munasqaykirayku! (Diosqa gratisllan Santo Espirituntaqa qon. Chaymi mana ni pipas qolqewanqa rantiytaqa atinmanchu). ²¹ Qanqa manan noqayku partemantachu kanki, songoykipi mana allinkunata piensasqaykirayku. Ichaqa Diosmi yachan tukuy chay mana allinkuna piensasqaykitapas. ²² Aswanyá huchaykita saqespa Diosman kutirikuy. Hinaspa Diosmanta mañakuy, ichapas Dios perdonasunkimanraq chay mana allinkuna piensasqaykimanta. ²³ Noqaqa rikushaykin phiñakuspa envidioso kasqaykita; hinaspa huchapa vencesqan kaspayki, huchallapi kawsasqaykitapas, nispa.

²⁴ Sayna nisqankuta uyarispanmi, chay Simón layqa runaqa Pedrotawan Juantawan valekuspa

niran:

—Diosmantayá mañapuwaychis, huchaykunata Dios perdonawaspa, qankunapa nisqaykichisman hina, ama castigawanapaq, nispa.

²⁵ Saynatan Pedroqa Juanpiwan (Jesucristopa imapas ruwasqanta rikuspanku, hinallataq rimasqantapas uyarispanku), testigo kasperanku, Diosmanta allin willakuykunata willakuranku. Hinaspan Samaria law llaqtakunapipas Diosmanta willakachakustin, Jerusalén llaqtaman kutinpuranku.

Etiopía nacionniyoq runawan Felipe tupasqanmanta

²⁶ Diospa angelninmi Felipeta niran:

—Kay Jerusalén llaqtamanta Gaza lawman riq ch'inñeq desierto ñanninta urayman riy, nispa.

²⁷ Chaymi Felipeqa angelpa nisqanman hina riran. Hinaspan chay ñan risqanpi tuparan Etiopía nación llaqtayoq eunuco runawan. Chay runaqa Etiopía nación llaqtapi Candace sutiyoq reinapa tesoreronmi karan. Hinaspapas payqa ancha importante runan karan. Paymi Jerusalén llaqtaman Diosta adoraq hamuran. ²⁸ Hinaspan payqa Jerusalén llaqtamanta kutipusharan Etiopía nación llaqtanman. Payqa ripusharan caballonpa chutasqan carretapi tiyayuspan. Hinaspapas payqa Diosmanta ñawpaq willakuq profeta Isaiaspa escribisqan librota leeyuspan risharan.

²⁹ Hinaqtinmi Santo Espirituqa Felipeta niran:

—Waq caballopa chutasqan carretaman ashuyuy, nispa.

³⁰ Chaymi Felipeqa chay eunuco runapa carretanman ashuyuran. Hinaspan Felipeqa uyari-ran, chay eunuco runaqa ñawpaq profeta Isaiaspa escribisqa libro leeshaqta. Hinaspan Felipeqa chay eunuco runata khaynata tapuran:

—Chay libropi leesqaykitari, ¿entiendeshankichú? nispa.

³¹ Hinaqtinmi chay eunuco runaqa contestaspa niran:

—Noqari, ¿imaynataq entiendeyman, pipas mana yachachiwashaqtinrí? nispa.

Saynata nispanmi chay eunuco runaqa Felipeta ruegakuran, carretanman wichamuspa, paywan kushka tiyananpaq. ³² Chay eunuco runapa leesqa libroqa, khaynatan niran:

“Paytaqa ovejata hinan wañuchinankupaq aparanku.

Payqa oveja hinan millmanta rutuq runakunapa ñawpaqninpi upallalla karan.

Payqa manataqmi ni imatapas rimariranchu.

³³ Paytaqa anchata humillachispankun, justiciata mana ruwarankuchu.

Saynata ruwashaqtinkuri, ¿pitaq paypa miraynin-mantari willakunqa?

Paytaqa kay allpa pachapin wañuchiranku, man-araq mirayniyoq kashaqtin”, nispa [Isaiás 53.7-8].

³⁴ Hinaqtinmi chay eunuco runaqa Felipeta ni-ran:

—Ama hina kaychu, entiendeykachiwayá, kay profeta Isaiasri ¿pay kikinmantachu icha huk runamantachu rimashan? nispa.

³⁵ Hinaqtinmi Felipeqa chay eunuco runapa leesqan Isaías libromanta qallarispá, Jesusmanta allin willakuykunata payman willaran. ³⁶ Chaymi chay ñanninta rishaspanku, paykunaqa unupa kasqan lugarman chayaruranku. Hinaqtinmi chay eunuco runaqa Felipeta niran:

—Qawariy, kaypin unu kashan. Chayri, ¿imataq faltawashan kunanpuni bautizasqa kanaypaqri? nispa.

³⁷ {Chaymi Felipeqa payta niran:

—Sichus tukuy sonqoykiwan Jesucristopi creenki chayqa, bautizasqan kawaq, nispa.

Chaymi eunucoqa Felipeta niran:

—Arí, noqaqa tukuy sonqoywanmi creeni, Jesucristoqa Diospa Wawan kasqanta, nispa.}

³⁸ Hinaqtinmi kasqan ratolla chay eunuco runaqa, caballopa chutasqan carretata sayachinankupaq kamachiran. Hinaspan ishkañinku chay carretamanta uraykuspanku, unuman haykuranku. Hinaqtinmi chaypi Felipeqa eunuco runata bautizaran. ³⁹ Ichaqa unumanta lloqsiramuqtinkun, Santo Espirituqa Felipeta huk lawman aparan. Hinaqtinmi eunuco runaqa manaña Felipetaqa astawanqa rikuranñachu. Ichaqa eunucoqa kusiqañan llaqtanman ripuran. ⁴⁰ Chaykuna pasarusqanpa qepantan, Felipeqa Azoto llaqtapi rikhuriruran. Hinaspan chay lawpi kaq llaqallan llaqtakunapi Jesucristomanta allin willakuykunata willakuran. Chaymantan Cesarea llaqtakama willakustin chayaran.

9

*Jesucristopi Saulo creesqanmanta
(Hech 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Sauloqa ancha phiñasqallaña kaspanmi, Jesucristopi llapallan creeq runakunata wañuchinanpaq amenazaran. Chayraykun payqa sacerdotekunapa jefenman riran. ² Hinaspan Sauloqa ordenkunata mañakuran, Damasco llaqtapi Diosmanta yachachina sinagoga wasikunaman haykuspa, Jesucristopi creeq runakunata, warmitapas qaritapas presochaspa, Jerusalén llaqtaman apamunanpaq.

³ Chaymi Damasco llaqtaman Saulo yaqaña chayaykushaqtin, qonqayllamanta ñan risqanpi, hanaq pachamanta rayo t'oqyamucpa k'anchaynin hinarraq Sauloman muyuriykuran.

⁴ Chaymi Sauloqa pampaman wikapakuspa, huk rimayta khaynata uyariran:

—¡Saulo! ¡Saulo! Qanri, ¿imanaqtintaq noqata qatikachawashankí? niqta.

⁵ Chayta uyarispanmi Sauloqa contestaran khaynata:

—Señor, ¿pitaq qanri kankí? nispa.

Hinaqtinmi Saulotaqa contestamuran khaynata:

—Noqaqa qatikachawasqayki Jesusmi kani. {Qanqa noqata qatikachawaspaykin, kikillaykita dañota ruwakushanki, imaynan kikillaykipas cuerpoykita picana k'aspiwan sat'ipiyakushawaq hina, nispa.

⁶ Chaymi Sauloqa manchakuymanta khatatatasparaq niran:

Señor, ¿imatataq ruwanaytari munankí? nispa.

Hinaqtinmi Señorqa contestaspa nimuran:}

—Sayarispayki Damasco llaqtaman haykuy. Chay llaqtapin nisunkiku ima ruwanaykitapas, nispa.

⁷ Hinaqtinmi Saulowan riq runakunaqa, chay rimamuqta uyarispanku, anchata mancharikuspa sayaranku. Ichaqa manataqmi ni pitapas rikurankuchu. ⁸ Sauloñataqmi pampamanta sayarimuran. Hinaspan payqa manaña ni imatapas rikuranñachu ñawsayasqanrayku. Chaymi Saulowan riq runakunaqa, makinmanta aysaspa, Damasco llaqtakama aparanku. ⁹ Chay Damasco llaqtapin ñawsayasqa Sauloqa kinsa p'unchaw karan. Hinaspan payqa chay kinsantin p'unchawpi mana ni imatapas mikhuranchu, nitaq tomaranpashchu.

¹⁰ Ichaqa chay Damasco llaqtapin Jesucristopi creeq Ananías sutiyoq runa tiyaran. Paymanmi Señor Jesusqa huk visionpi rikhurispa, khaynata niran:

—¡Ananías! nispa.

Hinaqtinmi Ananiasqa contestaran khaynata:

—Señorlláy, kaypin kashani, nispa.

¹¹ Hinaqtinmi Señor Jesusqa Ananiasta niran:

—Sayarispayki Judaspa wasinman riy. Payqa “Derecha” nisqa sutiyoq callepin tiyan. Hinaspayki Tarso llaqtamanta Saulo sutiyoq runamanta tapukuy. Paymi chay wasipi orakuspa kashan. ¹² Hinaspan Sauloqa huk visionpi ña qantaqa rikurusunkiña, chay wasiman haykusqaykita, hinallataq makiykitapas paypa

umanman churasqaykita, ñawsa kasqanmanta sanoyananpaq, nispa.

¹³ Chaymi Ananiasqa contestaspa, khaynata niran:

—Señor, noqaqa paymantan ashka runakunapa rimasqanta uyarini, hinallataq Jerusalén llaqtapi qanpi creeq runakunatapas, anchata ñak'arichisqanmantawan ima. ¹⁴ Hinaspapas Sauloqa sacerdotekunapa jefenpa kamachisqanmi kunaanqa kay llaqtapi kashan, saynapi llapallan qanpi creeq runakunata presochoaspa apananpaq, nispa.

¹⁵ Hinaqtinmi Señorqa Ananiasta niran:

—Rillay, noqan Saulotaqa serviwananpaq akllarani. Chaymi payqa noqamanta willakuq ringa huk law nacionniyoq runakunaman, ashka nacionkunata kamachiq reykunaman, hinallataq Israel nación llaqtayoq ashka runakunamanpas. ¹⁶ Hinaspapas noqaqa paymanmi rikuchisqa, noqarayku imayna ñak'arinantapas, nispa.

¹⁷ Chaymi Ananiasqa Saulopa kasqan wasiman riran. Hinaspan Saulopa kasqanman haykuspa, makinta umanman churayuspa, khaynata niran:

—Wawqéy Saulo, Damasco llaqtaman hamusqayki ñanpin, Señorninchis Jesucristo rikhurisuranki. Paymi kunan noqata qanman mandamuwashan ñawsa kasqaykimanta sanoyanaykipaq, hinallataq Santo Espirituwan hunt'asqa kanaykipaq ima, nispa.

¹⁸ Hinaqtinmi kasqan ratolla Saulopa ñawinmanta challwapa escamankuna hina urmamuran. Chaymi Sauloqa ñawsa kasqanmanta sanoyaspa rikuran. Hinaspan Sauloqa

kasqan ratolla sayarispa bautizachikuran.
 19 Chaymantan Sauloqa mikhunata mikhuspa kallpanchakuran.

Hinaspan Sauloqa chay Damasco llaqtapi ishkay kinsa p'unchawkuna Jesucristopi creeqmasinkunawan kushka qepakuran.

Diospa palabranta Saulo Damasco llaqtapi yachachisqanmanta

20 Sauloqa chay Damasco llaqtapin Diosmanta yachachina sinagoga wasikunaman haykuspa yachachiran, Jesusqa Diospa Wawan kasqanmanta. 21 Chaymi llapallan uyariq runakunaqa ancha admirasqallaña karanku. Hinaspan paykunaqa khaynata parlanakuranku:

—Kay runaqa, ¿manachu wañuchiyta munaspa Jesuspi creeq runakunata, Jerusalén llaqtapi qatikachaspa, ñak'arichiq runa? Sayna kaspanmi payqa kay Damasco llaqtamanpas hamurun, Jesuspi creeq runakunata hap'ispa, sacerdotekunapa jefenpa ñawpaqinman chaqnasqata apananpaq, nispanku.

22 Ichaqa Sauloqa mana manchakuspan astawan (Santo Espiritupa yanapayninwan) runakunaman rimaran. Hinaspan yachachiran, Jesusqa cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Salvadorninchis kasqanmanta. Saynata rimaqtinmi, Damasco llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa, mana ni ima niytapas atispankun upallalla karanku.

Saulo ishkapakusqanmanta

23 Chaymanta ashka p'unchawña pasaruqtinmi, chay Damasco llaqtapi tiyaq Israel

nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa, Saulota wañuchinankupaq acordaranku. ²⁴ Chaymi chay runakunaqa Saulota wañuchinankupaq tuta p'unchaw chay Damasco llaqtapa punkunkunapi suyaranku. Ichaqa wañuchinankupaq suyapakusqankutan Sauloqa yacharukuran. ²⁵ Chaymi Jesucristopi creeq runakunaqa, hatun canasta ukhuman Saulota tuta churaruspanku, Damasco llaqtapa muyuriqnin perqanta urayachiranku ishkapakunanpaq.

Jerusalén llaqtapi Saulo kasqanmanta

²⁶ Sauloqa (Damasco llaqtamanta ishkapakuspan) Jerusalén llaqtaman riran. Hinaspan chay llaqtaman chayaramuspa, Señor Jesucristopi creeq runakunawan huñunakuyta munaran. Ichaqa manan paykunaqa creerankuchu, Saulopas Jesucristopi creesqantaqa. Chayraykun payta manchakuspanku, paywanqa mana huñunakuyta munarankuchu. ²⁷ Hinaqtiinmi Bernabeyqa Saulota apostolkunapa kasqanman pularan. Hinaspan apostolkunaman willaran, imaynatas Damasco llaqtaman Saulo rishaqtiin Señor Jesucristo Sauloman rikhurisqanmanta. Hinaspapas Bernabeyqa willallarantaqmi, Sauloqa Damasco llaqtapi ancha atiywan, mana manchakuspa, Jesucristomanta allin willakuykuna willasqanmantawan ima. ²⁸ Hinaqtiinmi chay p'unchawmantapacha, Jerusalén llaqtapi Jesucristopi creeq runakunawan Sauloqa kushka qepakuran. Hinaspan payqa mana manchakuspa, enteron Jerusalén llaqtapi purispa, Jesusmanta

runakunaman willaran. ²⁹ Saynallataqmi Sauloqa griego rimaypi rimaq Israel nacionniyoq runakunawanpas mana manchakuspa rimaran, Jesusmanta convencechiyta munaspa. Ichaqa chay griego rimaq runakunaqa, decidisqan karanku Saulota wañuchinankupaq. ³⁰ Chaymi Jesuspi creeq runakunaqa chayta yacharuspanku, Jerusalén llaqtamanta Cesarea llaqtakama Saulota pusaranku. Hinaspan chay Cesarea llaqtamanta mandapuranku Tarso llaqtaman.

³¹ Chaymi Judea provincia lawpi, Galilea provincia lawpi, hinallataq Samaria provincia lawkunapipas Jesucristopi llapallan creeq runakunaqa hawkaña karanku. Hinaspanmi Jesucristopi creeq runakunaqa, Diosta adoraspanku, astawan kallpanchakuranku. Hinaspan sapa p'unchaw Santo Espiritupa yanapayninwan, Jesucristopi creeq runakunaqa astawan yapakuranku.

Eneas sutiyoq runata Pedro sanoyachisqanmanta

³² Pedroqa tukuy lawkunatan viajaran, Señor Jesucristopi creeq runakunata visitananpaq. Hinallataqmi Pedroqa Lida llaqtapi huñunakuq creeqmasin runakunamanpas visitaran. ³³ Chay Lida llaqtapin Eneas sutiyoq runata tariran. Paymi mana puriq kaspera, pusaq wataña camallapi kasqa. ³⁴ Chaymi Pedroqa payta niran:

—Eneas, Jesucriston kunan sanoyachisunki. Chayqa hatariy; hinaspa camaykita allichay, nispa.

Hinaqtinmi Eneasqa kasqan ratolla sanoña hatariran. ³⁵ Chaymi chay Lida llaqtapi tiyaq runakuna, hinallataq Sarón lawpi tiyaq runakunapas, chay milagrota rikuspankun, Señor Jesucristopi creeranku.

Dorcaspa kawsarimusqanmanta

³⁶ Jope nisqa llaqtapin Jesucristopi creeq Tabita sutiyoq warmi tiyaran. Chay warmipa sutinmi griego rimaypi karan “Dorcas”. Paymi khuyapayakuq warmi kaspa, runamasinta hinallataq wakchakunatapas yanaparan. ³⁷ Ichaqa chay p'unchawkunapin chay Dorcas sutiyoq warmiqa, huk onqoywan onqospa wañuran. Chaymi paypa cuerponta bañaruspanku, costumbrenkuman hina, wasipa altosninpí huk cuartoman churaranku. ³⁸ Chay Jope llaqtapa cercan Lida llaqtapin Pedroqa kasharan. Hinaqtinmi Jope llaqtapi creyentekunaqa, Lida llaqtapi Pedro kasqanta yacharuspanku, ishkey runakunata mandaranku, khaynata valekamunankupaq:

—¡Ama hina kaychu, kunanpuni kay Jope llaqtaman hamuy! nispa.

³⁹ Chaymi Pedroqa kasqan ratolla chay ishkey runakunapiwan Jope llaqtaman riranku. Chayaruqtinkutaqmi Pedrotaqqa wañusqapa kasqanman pusayuranku. Hinaqtinmi ashka viudakunaqa waqayuspanku, Pedroman muyuriykuranku, Dorcaspa ruwasqan p'achakunata Pedroman qawachispanku. ⁴⁰ Hinaqtinmi Pedroqa chaypi kaq llapallan runakunata kamachiran, chay cuartomanta hawaman lloqsinankupaq. Hinaspan

qonqoriyukuspa Diosmanta mañakuran. Mañakuyta tukuruspantaqmi, chay wañusqa warmita qawarispá niran:

—¡Tabita, hatariy! nispa.

Chaymi Tabitaqa wañusqanmanta kawsarispá, Pedrotá rikuran; hinaspataq tiyarimuran. ⁴¹ Hinaqtiinmi Pedroqa makinmanta aysarispá sayarichiran. Hinaspan Jesucristopi creeq runakunata, hinallataq viudakunatawan waqyarispá, Dorcastaqa paykunaman kawsashaqtaña rikuchiran. ⁴² Chay warmipa kawsarimusqanmantan enteron Jope llaqtapi yacharanku. Chaymi ashka runakunaqa Jesucristopi creeranku. ⁴³ Hinaspan Pedroqa chay Jope llaqtapi, suela ruwaq Simonpa wasinpi, huk tiempo qepakuran.

10

Cornelioqa wasinman Pedro risqanmanta

¹ Cesarea llaqtapin Cornelio sutiyoq runa tiyaran. Paymi pachaq soldadokunapa jefen karan. Chay pachaq soldadokunatan suticharanku “Batallón Italiano”, nispanku.

² Chay Cornelioqa llapallan familiantinmi Diosta kasukuspa, manchakuywan serviranku. Hinaspapas payqa sapa p'unchawmi Diosmanta mañakuran. Paymi Israel nacionniyoq wakcha runakunatapás yanaparan. ³ Paymi huk p'unchaw yaqa kinsa horas tardeta huk visionpi Diospa angelninta rikuran. Chay angelmí Cornelioman ashuyuspa niran:

—¡Cornelio! nispa.

4 Hinaqtinmi Cornelioqa mancharikuspa, Diospa angelnintaqa qawayuran; hinaspan niran: —Señor, ¿imatataq noqamantari munankí? nispa.

Chaymi Diospa angelninga Corneliota niran:

—Diosqa orakusqaykitan uyarimun; hinallataq wakchakuna yanapasqaykitapas allintan qawarin. 5 Kunanpachayá Jope llaqtaman huk runakunata manday; hinaspa Simonwan sutichasqa Pedrota pusachimuy. 6 Payqa suela ruwaq Simonpa wasinpin samapakushan. Chay suela ruwaq Simonpa wasinqa lamar qochapa patanpin kashan. {Simón Pedron nisunki imatachus ruwanaykitaqa}, nispa.

7 Chay rimapayaqnin ángel pasapuqtillanmi, Cornelioqa ishkey serviqnin runakunata waqyaran, hinallataq paypa confianzan soldadotawan ima. Chay soldadoqa Diosta kasukuq runan karan. 8 Hinaspan Cornelioqa chay angelpa nisqanta paykunaman llapanta willaran. Chaymantan paykunataqa Jope sutiyoq llaqtaman mandaran.

9 Hinaqtinmi paqarisnintin p'unchaw Corneliopa mandasqan runakunaqa, ñanta rispanku, Jope llaqtaman yaqaña chayarusharanku. Ichaga Pedroñataqmi chawpi p'unchaw hina kshaqtin, Diosmanta mañakunanpaq wasi pataman wicharan. 10 Hinaspan Pedroqa yarqarachikuspa, imallatapas mikhuyta munaran. Ichaga mikhunata paypaq wayk'upushanankukaman, huk sueñoypi hina visionta rikuran. 11 Chay visionpin Pedroqa hanaq pacha kicharikushaqta rikuran. Hinaspapas rikullarantaqmi huk hatun

q'eperina llikllata hina, tawantin puntanmanta watasqa urayamushaqta. ¹² Chay llikllapin kasqa kay pachapi imaymana tawa chakiyuq animalkuna, mach'aqway hina qasqonpallan puriq animalkuna, hinallataq alton phawaq animalkuna ima. ¹³ Hinaqtinmi Pedroqa uyariran khayna nimusqanta:

—Pedro, ¡sayariy, hinaspa chay animalkunata wañuchispa mikhuy! nispa.

¹⁴ Hinaqtinmi Pedroqa contestaspa, khaynata niran:

—Señor, ¡manapunin noqaqa mikhuymanchu! Moisespa escribisqan leykunan mana permitiwanchu kay qenlli animalkunapa aychanta mikhunaypaqqa. Hinaspapas manan noqaqa ni hayk'aqpas mana mikhuna animalpa aychantaqa mikhuranichu, nispa.

¹⁵ Hinaqtinmi Pedroqa kaqmanta uyarillaran-taq khayna nimusqanta:

—Diospa ch'uyanchasqan animalkunataqa, amayá qanqa niychu: “Mana mikhuna qenlli animalkunan”, nispaqa.

¹⁶ Chay visionqa kinsa kutikaman pasaran. Chaymantan ichaqa chay hatun q'eperina llikllaqa hanaq pachaman oqarisqa karan.

¹⁷ Hinaqtinmi Pedroqa admirasqallaña karan, khaynata yuyaymanaspa:

—Kay rikusqay visionri, ¿imatataq significan? nispa.

Ichaqa chayllamanmi Corneliopa mandamusqan runakunaqa tapukuranku maypis Pedropa samapakusqan wasi kasqanta. Hinaspan Pedropa samapakusqan wasipa

punkunman chayamuranku. ¹⁸ Hinaspan chay runakunaqa khaynata tapukuranku:

—Simonwan sutichasqa Pedrori, ¿kay wasipichu samapakushan? nispanku.

¹⁹ Pedroqa chay visión rikusqanpi yuyaymanashaqtinmi, Santo Espirituqa khaynata niran:

—Pedro, qantan kinsa runakuna mashka-mushasunkiku. ²⁰ Sayarispayki uraykuy; hinaspa ama ishkayaspa paykunawan kushka riy. Noqan paykunataqa mandamushani, nispa.

²¹ Hinaqtinmi Pedroqa uraykuspa, Corneliopa mandamusqan runakunata niran:

—Noqan chay mashkasqaykichis runaqa kashani. ¿Imapaqtaq mashkawashankichisri? nispa.

²² Hinaqtinmi chay hamuq runakunaqa, khaynata niran:

—Capitán Cornelio mandamuwaqtinkun noqaykuqa hamushayku. Payqa Diosta kasukuq runan; hinaspapas paytaqa llapallan Israel nacionniyoq runakunan allin respetowan rikunku. Corneliomanmi Diospa angelnin rikhurispa, khaynata niran: “Simonwan sutichasqa Pedrota wasiykiman pusachimuy; hinaspa paypa rimapayasusqaykita allinta uyariy”, nispa.

²³ Chaymi Pedroqa samapakusqan wasiman chay runakunata pusayuspa samachiran.

Hinaspan paqarisnintin p'unchawñataq, Pedroqa Corneliopa mandamusqan runakunawan, hinallataq Jope llaqtapi tiyaq wakin creyentekunapiwan riranku Cesarea llaqtaman.

²⁴ Hinaspan Pedroqa paqarisnintin p'unchaw chay Cesarea llaqtaman chayaran. Chaypin Cornelioqa familiankunata, hinallataq munasqan amigonkunatawan wasinman huñuramuspa, Pedrotaqa suyasharanku.

²⁵ Hinaqtinmi Corneliopa wasinman Pedro chayaramuqtin, Cornelioqa wasinmanta lloqsimuspa, Pedropa ñawpaqninpi qonqorikuran payta adoranapaq. ²⁶ Ichaqa Pedroñataqmi Corneliota khaynata niran:

—¡Sayariy! Noqapas qan hina runallan kani, nispa.

²⁷ Hinaqtinmi Pedroqa, Corneliowan parlaspanku, wasi ukhuman haykuranku. Chaypin Pedroqa ashka huñunasqa runakunata tariran.

²⁸ Hinaspan Pedroqa chay huñunasqa runakunata niran:

—Qankunaqa yachankichismi, leyniykuman hina Israel nacionniyoq runakunaqa huk law nacionniyoq runakunawanqa mana juntanakusqaykuta, nitaq visitanakusqaykutapas. Ichaqa kikin Diospunin noqamanqa rikuchiwaran, pitapas amaña desprecianaypaq.

²⁹ Chayraykun noqaqa kay wasiman waqyachimuwaqtiyki, mana ishkaspa hamurani. Saynaqa niwaychisyá, ¿imapaqtaq waqyachimuwarankichisrí? nispa.

³⁰ Chaymi Cornelioqa contestaspa khaynata niran:

—Tawa p'unchawñan pasarun, wasiypi kinsa horas tardeykuyta {ayunaspa} Diosmanta mañakushaqtiy, qonqayllamanta huk runa k'ancharishaq p'achayoq rikhuriykuwasqanqa.

³¹ Hinaspan chay runaqa niwaran: “Cornelio, Diosmi orakusqaykita uyarin; hinallataq wakchakuna yanapasqaykitapas rikun.
³² Chayqa Jope llaqtamanyá huk comisionta manday, Simonwan sutichasqa Pedrota pusamunankupaq. Payqa huk suela ruwaq Simón sutiyoq runapa wasinpin samapakushan. Chay wasiqa lamar qochapa patanpin kashan”, nispa. ³³ Chaymi noqaqa huk comisionta qanman mandamurani. Saynaqa ancha allinmi kay wasiyan kunan hamusqaykiqa. Kunanmi llapallayku kaypi huñunasqa kashayku Diospa ñawpaqninpi, Diospa tukuy kamachimususqaykita uyarinaykupaq, nispa.

Corneliopa wasinpi Pedro allin willakuy willasqanmanta

³⁴ Hinaqtinmi Pedroqa rimayta qallariran khaynata:

—Noqaqa chayraqmi kunan entiendeni, Diospaqqa llapallanchis igualla kasqanchista.

³⁵ Diosqa anchatan munakun mayqen llaqtakunapipas, Diosta manchakuywan kasukuqkunata, hinallataq runamasinpa favorninpi justicia ruwaq runakunatapas.

³⁶ Diosqa Israel nacionniyoq runakunamanmi hawkalla kawsanaykupaq allin willakuykunata Jesucristontakama willaran. Hinaspapas Señorninchis Jesucristoqa llapallan runakunapa Señorninmi.

³⁷ Qankunaqa yachankichismi noqayku Israel nacionniyoq runakunawan tukuy ima pasasqanmantaqa. Primertan Bautizaq Juanqa Diosmanta yachachispa, runakunata

bautizaran, hinallataq Señor Jesucristotapas bautizallarantaq. Chaymantapachan Jesusqa yachachiyta qallariran Galilea provincia law llaqtakunapi, hinallataq Judea provincia law llaqtakunapipas. ³⁸ Hinaspapas qankunaqa yachankichishñan, Diosqa Santo Espíritu hinallataq atiyntan qoran Nazaret llaqtayoq Jesusman. Chaymantan Jesusqa, Diospa yanapayninwan, allin kaqkunata ruwaran; hinallataq demoniopa ñak'arichisqan runakunamantapas demoniokunata qarqoran. ³⁹ Saynallataqmi Judea provincia lawpi, hinallataq chay Judea provincia ukhupi kaq Jerusalén llaqtapipas, Jesuspa tukuy imakuna ruwasqanmanta noqaykuqa testigo kayku. Hinaspapas noqaykuqa Jesusta cruzpi chakataspa wañuchisqankutapas rikuraykun. ⁴⁰ Ichaqa Diosmi kinsa p'unchawmanta Jesustaqa kawsarichimuran. Hinaspan Diosqa permitiran noqaykuman kikin Jesús rikhuriwanankupaq. Chaymi noqaykuqa payta rikurayku. ⁴¹ Ichaqa manan llapallan runakunamanchu Jesusqa rikhuriran, aswanqa ñawpaqmantapacha Diospa akllasqan testigokunallamanmi. Chay testigokunan noqaykuqa kayku. Hinaspan noqaykuqa kawsarimusqanpa qepanta paywan kushka mikhurayku, tomarayku. ⁴² Diosmi Jesustaqa juez kananpaq akllaran, llapallan kawsaq runakunata, hinallataq wañuqkunatapas juzganapaq. Chaykunamanta willamunaykupaqmi Jesusqa noqaykuta kamachiwaranku. ⁴³ Saynallataqmi llapallan ñawpaq profetakunapas Jesusmanta

willakurankuña khaynata: “Diosmi hamuq Salvadorpi ñiñkunataqa huchankumanta perdonanqa”, nispa.

Huk law nacionniyoq runakunapas Santo Espirituta chashkisqankumanta

⁴⁴ Pedro chaykunata rimallashaqtinraqmi, llapallan chaypi uyariq runakunaman Santo Espiritu urayamuran. ⁴⁵ Chaymi Jope llaqtamanta Pedrowan kushka hamuq Israel nacionniyoq runakunaqa anchata admirakuranku, huk law nacionniyoq runakunamanpas Santo Espiritu urayamusqanmanta. ⁴⁶ Hinaspan Pedrowan kushka hamuq runakunaqa, chay huk law nacionniyoq runakuna mana yachasqanku rimaykunapi rimasqankuta uyariranku, hinallataq Diosta alabasqankutawan ima. ⁴⁷ Hinaqtinmi Pedroqa niran:

—Kay runakunapas noqanchis hinan Santo Espirituta chashkirunku. Chayri, ¿pitaq hark'akunman, paykunapas unupi bautizasqa kanankutarí? nispa.

⁴⁸ Chaymi Pedroqa paykunatapas kamachiran, Jesucristopa sutinpi bautizasqa kanankupaq. Hinaqtinmi Cornelioqa, chaypi kaq runakunapiwan Pedrota ruegoakuranku, ishkay kinsa p'unchawllapas paykunawan kushka qepakunanpaq.

11

Jerusalén llaqtaman Pedro kutisqanmanta

¹ Apostolkunaqa Judea provincia lawpi ñiñkunapiwanmi uyariranku, huk law nacionniyoq

runakunapas Diospa palabran chashkisqankuta.

² Hinaqtinmi Jerusalén llaqtaman Pedro kutiramuqtin, Jesucristopi creeq Israel nacionniyoq wakin runakunaga Pedrowan discutiyta qallariranku. Paykunaga anchatan exigiranku, Jesucristopi llapallan creeqkuna circuncisión costumbreta ruwachikunankupaq.

³ Hinaspan paykunaga khaynata tapuranku:

—Qanri, ¿imanaqtintaq huk law nacionniyoq runakunapa wasinman haykuspa, paykunawan kushkari mikhurankí? nispanku. [*Nota: Israel nacionniyoq runakunapa costumbrenkuman hinaqa, manan permitisqachu karan, huk law nacionniyoq runakunawan kushka mikhunankupaqqa*].

⁴ Hinaqtinmi Pedroqa tukuy imakuna pasasqanmanta paykunaman ordenninpi willayta qallariran khaynata:

⁵ —Huk p'unchawmi noqaqa Diosmanta mañakusharani Jope llaqtapi. Hinaqtinmi qonqayllamanta huk sueñoypi hina visionta rikurani. Chay visionpin noqaqa rikurani, noqapa kasqayman huk hatun q'eperina llikllapi hina tawantin puntanmanta warkusqa hanaq pachamanta urayamushaqa. ⁶ Chay llikllapi kaqkunata allinta qawayuspaymi rikurani tukuy kay pachapi imaymana tawa chakiyoq animalkunata, mach'aqway hina qasqonpallan puriq animalkunata, hinallataq alton phawaq mana mikhuna animalkunata ima. ⁷ Hinaspan noqaqa huk rimayta uyarirani khayna nimuwaqta: “Pedro, ¡sayariy, hinaspa chay animalkunata wañuchispa mikhuy!” nimuqta. ⁸ Chaymi noqaqa contestaspa khaynata

nirani: “¡Señor, chay qenlli animalkunapa aychantaqa manan ni hayk'aqpas noqaqa mikhuranichu, Moisespa escribisqan leypi mana permitisqanrayku!”, nispa. ⁹ Hinaqtinmi hanaq pachamanta rimamuqta kaqmanta uyarirani khaynata: “Diospa ch'uyanchasqan animalkunataqa, amayá qanqa niychu: ‘mana mikhuna qenlli animalkunan’, nispa”, nimuwaqta. ¹⁰ Chay sueñoypi hina visiontaqa kinsa kutikaman rikurani. Chaymantan chay hatun q'eperina hina llikllaqa, hanaq pachaman kaqla oqarisqa karan. ¹¹ Hinaqtinmi chay ratolla kinsa runakuna Jope llaqtapi samakusqay wasiman chayaramuranku. Paykunan Cesarea llaqtamantapacha noqata mashkawaspanku hamuranku. ¹² Chaymi Santo Espirituqa khaynata niwaran: “Ama ishkayaspas paykunawan riy”, nispa. Hinaqtinmi kay soqta wawqenchiskunapiwan Cesarea llaqtaman rirayku. Chayaruspaykutaqmi Cornelio runapa wasinman haykurayku. ¹³ Hinaqtinmi Cornelioqa willawaranku, imaynatas Diospa angelnin wasinpi rikhurispa khayna nisqanta: “Kunayá Jope llaqtaman runakunata manday, hinaspa Simonwan sutichasqa Pedrota qanman pusamunankupaq. ¹⁴ Chay Simón Pedro hamuspan qanta, hinallataq familiaykitapas nisunkichis, huchaykichismanta imayna salvasqa kanaykichispaq”, nispa. ¹⁵ Chaymi paykunaman willayta qallarishaqtiy, chay ratolla Santo Espirituqa paykunamanpas hamuran, imaynan noqanchismanpas hamuran saynata.

¹⁶ Hinaqtinmi noqaqa yuyarirani Señorninchis Jesuspa khayna niwasqanchista: “Bautizaq Juanqa unullawanmi bautizasunkichis. Diosmi ichaqa Santo Espirituta qankunapi kananpaq qosunkichis”, nispa. ¹⁷ Chaymi yachani: Diosqa chay runakunamanpas Santo Espiritutan qoran, imaynan noqanchis Israel nacionniyoq runakunamanpas qowaranchis hinata. Saynataqa qowaranchis, Señor Jesucristopi creesqanchisraykun. Chayri, ¿pitaq noqari kani Diospa ruway munasqanta hark'akunaypaqri? nispa.

¹⁸ Saynata Pedropa nisqankunata uyarispankun, chay discutinakuq hermanokunaqa, discutisqankumanta upallaspanku, Diosta alabayta qallariranku. Hinaspan anchata admirakuspa khaynata niranku:

—¡Diosqa permitinmi, huk law nacionniyoq runakunapas huchankumanta wanakuspanku, (Jesuspi creespa), wiñay kawsayniyoq kanankupaq! nispa.

Antioquía llaqtapi allin willakuykuna yachachisqankumanta

¹⁹ Estebanpa wañusqanpa qepantan, Jesuspi mana creeq Israel nacionniyoq runakunaqa creyentekunata qatikacharanku, hinallataq ñak'arichiranku ima. Chaymi wakin creyentekunaqa ishkapakuranku Fenicia lawman, wakintaq hatun lamar gocha ukhupi Chipre sutiyoy islaman, wakinñataq asta Antioquía llaqtakama chayaranku. Chay risqankupiqqa manan huk law nacionniyoq runakunamanqa Jesusmanta

allin willakuykunataqa willarankuchu. Aswanqa Israel nacionniyoq runakunallamanmi chay allin willakuykunataqa willaranku. ²⁰ Ichaqa Chipre islamanta, hinallataq Cirene llaqtamantapas Antioquía llaqtaman riqkunan huk law nacionniyoq runakunamanpas Señor Jesusmanta allin willakuykunata willaranku. ²¹ Hinaqtinmi kikin Diospuni paykunamanqa atiyta qoran. Chaymi ashka runakunaqa, Jesucristomanta willakusqankupi creeranku.

²² Chaymi Jerusalén llaqtapi tiyaq creyente runakunaqa, Antioquía llaqtapi chaykuna pasasqanta yacharuspanku, Bernabeyta Antioquía llaqtaman mandaranku. ²³ Hinaspan Bernabeyqa Antioquía llaqtaman chayaruspa, paykunatapas Dios yanapaqtin, salvasqa kasqankuta rikuran. Chaymi Bernabeyqa anchata kusikuspa, paykunata kallpancharan, Señor Jesuspi tukuy sonqonkuwan confiakuspa, payta allinta kasukuspa kawsanankupaq. ²⁴ Bernabeyqa ancha allin runan karan. Hinaspapas payqa Santo Espirituwanni hunt'ayusqa, hinallataq allin iñiyiyoq ima karan. Chaymi paypa rimasqanta uyarispanku, ashka runakunaqa Diospi creeranku.

²⁵ Chaymantan Bernabeyqa Saulota mashkaq Tarso llaqtaman riran. ²⁶ Hinaspan Saulota chay llaqtapi tariruspa, Antioquía llaqtaman pusamuran. Chay Antioquía llaqtapin paykunaga Jesucristopi creeqkunawan enteron watantin huñunakuranku. Hinaspan ashka runakunaman yachachiranku. Hinaqtinmi chay Antioquía

llaqtapi tiyaq runakunaqa, Jesucristopi creeq runakunata por primera vez “cristiano” nispanku, sutichayta qallariranku.

²⁷ Hinallataqmi chay p'unchawkunapiqa Diosmanta willakuq huk profeta runakunapas Jerusalén llaqtamanta Antioquía llaqtaman riranku. ²⁸ Chay profeta runakunamanta hukninmi Agabo sutiyoq karan. Paymi Santo Espíritu yanapaqtin, kay enteron pachapi ancha muchuy kananmanta willakuran. Chay willakusqanmi cumplikuran, Roma nación llaqtapi rey Claudio gobiernashaqtin. ²⁹ Chaymi Antioquía llaqtapi creyentekunaqa acordaranku, Judea provinciapi tiyaq creyentekunaman ofrendankuta atisqankuman hina apachinankupaq. ³⁰ Chay ofrendankutan Bernabeyman hinallataq Saulomanwan entregaranku. Hinaqtinmi paykunaqa Jerusalén llaqtaman apaspanku, iglesiapi liderkunaman qoranku.

12

Jacobota wañuchispa, Pedrota carcelman churasqankumanta

¹ Chay tiempokunapin rey Herodes Agripaqa, Señor Jesucristopi creeq wakin runakunata hap'ichispa ñak'arichiran. ² Hinaspanmi chay rey Herodes Agripaqa Juanpa wawqen Jacobota espadawan wañuchinankupaq kamachiran. ³ Saynata wañurachiqtinkun, Israel nacionpi kamachiq runakunaqa kusikuranku. Chayta rikuspanmi, rey Herodes Agripaqa kamachiran,

Pedrotapas hap'imuspanku, presota carcelman churanankupaq. Chay p'unchwakunaqa karan mana lewadurayoq t'anta mikhunanku fiesta p'unchwakunan. ⁴ Carcelman churaruspanmi, Pedrotaqa chunka soqtayoq soldadokunaman entregaranku. Chay soldadokunaqa tawa grupopi rakisqan karanku turnonpi cuidanankupaq. Hinaspanmi rey Herodesqa piensaran Pascua fiesta pasaytaña, Pedrota carcelmanta orqochimuspa, Israel nacionniyoq runakunapa ñawpaqninpi juzgaspawañuchinanpaq. ⁵ Ichaqa carcelpi Pedro kashaqtinmi, Jesucristopi creeq runakunaqa mana dejaspanku, Diosmanta Pedropaq mañakuranku.

Carcelpi Pedro kashaqtin Dios librasqanmanta

⁶ Huk tutan Pedroqa ishkay soldadokunapa chawpinpi puñusharan, ishkay cadenakunawan alli-allin cadenasqa. Wakin soldadokunañataqmi carcelpa punkunta cuidasharanku. Hinaqtinmi rey Herodesqa piensasqanman hina, paqarisnintin p'unchw Pedrota carcelmanta orqomunan karan, saynapi Israel nacionniyoq runakunapa ñawpaqninpi juzgananpaq. ⁷ Hinaqtinmi qonqayllamanta Diospa angelnin k'ancharispa, cárcel ukhupi rikhuriran. Hinaspan chay angelqa Pedropa waqtanta tupayuspa, rikch'achiran khaynatá:

—¡Apurayman hatariy! nispa.

Hinaqtinmi chay ratolla Pedropa makinta watasqanku cadenakunaqa kikillan urmaran.

⁸ Hinaqtinmi Diospa angelninga Pedrota niran:

—P'achakuspa husut'aykiwan churakuy, nispa.

Chaymi Pedroqa angelpa nisqanman hina ruwaran.

Saynallataqmi Diospa angelninga Pedrota nil-larantaq:

—Capaykiwan churakuspayki qepayta hamuy, nispa.

⁹ Chaymi Pedroqa angelpa qepanta riran. Ichaqa manataqmi chay angelpa cheqaq pusasqantaqa yacharanchu. Aswanmi

payqa piensaran sueñoyninpi huk visionta rikunallanpaq. ¹⁰ Saynata rishaspankun

cuidaqninku primer kaq grupo soldadokunapa ñawpaqninta, hinallataq cuidaqninku ishkaq kaq grupo soldadokunapa ñawpaqninta pasaranku.

Hinaspan calleman lloqsiq fierromanta ruwasqa chay carcelpa hatun punkunman chayaruqtinku, chay hatun punkuqa kikillan kicharikuran.

Hinaqtinmi calleman lloqsispa, huk cuadrata hina rishaqtinku, qonqayllamanta Diospa angelninga Pedrota sapallanta saqeruran.

¹¹ Hinaqtinmi Pedroqa chaykuna cheqaq kasqanta chayraq cuentata qokuran. Hinaspan khaynata niran:

—Kunanmi ichaqa yachani Diosqa angelninta librawananpaq mandamusqanmanta. Chaymi noqaqa cheqaqtapuni yachani, rey Herodes Agripa preso churawasqanmanta, hinallataq Israel nacionniyoq llaqtamasiy runakunapa mak-inmantawan Dios librawasqanta, nispa.

¹² Chaymantan Pedroqa cuentata qokuspa, Mariapa wasinman riran. Kay Mariaqa Juan Marcospa mamitanmi karan. Paypa wasinpin Señor Jesucristopi creeq ashka runakunaqa

huñunasqa kasharanku. Hinaspan Diosmanta Pedropaq mañakusharanku. ¹³ Pedroñataqmi ichaqa chay huñunakusqanku wasipa punkunta tocan. Chaymi chay wasipi serviq Rode sutiyoq sipasqa, pis kasqanta qawaq lloqsimuran. ¹⁴ Hinaspan chay sipasqa Pedropa vozninta uyariruspa reqsiruran Pedro kasqanta. Chaymi chay sipasqa anchata kusikuspa, punkuta mana kicharanchu. Aswanmi wasi ukhuman correyllaña kutiyuspa, chaypi kaq runakunaman willaran, Pedro punkupi kasqanmanta. ¹⁵ Chaymi wasi ukhupi kaqkunaqa chay sipasta niranku:

—¡Qanqa icha locayarunki! nispanku.

Hinaqtinmi chay sipasqa niran:

—Payqa Pedropunin, nispa.

Chaymi paykunaqa niranku:

—Manan Pedroqa kanmanchu, alman imapashchá, nispanku.

¹⁶ Ichaqa Pedroñataqmi hawapi kaspá, yapa-yapamanta punkuta tocamuran. Hinaqtinmi paykunaqa punkuta kichamuspa, Pedrota rikururanku. Hinaspan anchata admirakuranku.

¹⁷ Hinaqtinmi Pedroqa chay wasiman haykuspa, makinwan señaschaspalla paykunata upallachirán. Hinaspan carcelmanta imaynatas Dios orqomusqanmanta paykunaman willaran. Hinaspa-pas nillarantaqmi khaynata:

—Rispaykichisyá Jacoboman, hinallataq llapan creyentekunamanpas willamuychis, nispa.

Saynata niruspanmi Pedroqa, chay wasimanta lloqsispa, huk lawman riran.

¹⁸ Achiqaramuqtintaqmi, Pedrota carcelpi cuidaq soldadokunaqa huk ch'aqwata

ruwaranku. Ichaqa manataqmi ni mayqenninkupas Pedrota imas pasasqanta, nitaq ni maypi kasqantapas yacharankuchu. ¹⁹ Hinaqtinmi rey Herodesqa Pedrota mashkamunankupaq soldadokunata kamachiran. Ichaqa mana tarimuqtinkun, rey Herodesqa chay tuta cuidaq soldadokunata alli-allinta tapupayaran. (Ichaqa chay soldadokuna mana allinta contestaqtinkun), paykunataqa wañuchimunankupaq kamachiran. Chaymantan Herodesqa Judea provincia lawmanta Cesarea llaqtaman riran. Hinaspan chaypi huk tiempo tiyaran.

Rey Herodespa wañusqanmanta

²⁰ Rey Herodes Agripaqa nishu phiñasqan kasharan Tiro llaqtayoq runakunapaq, hinallataq Sidón llaqtayoq runakunapaqwan ima. Chaymi chay llaqtakunamanta huk grupo runakunaqa, Blasto sutiyoq runawan parlaq riranku. Blastoqa rey Herodespa palacio wasinpi kamachiq runan karan. Hinaspan chay grupopi hamuq runakunaqa, sumaqlata Blastowan amigota armaranku. Hinaspan Blastotaqa khaynata niranku:

—Noqaykuqa manan rey Herodeswanqa peleyta munaykuchu, paypa llaqtanmanta tukuy kawsaykunata rantisqaykurayku, nispanku.

Saynata parlaruspankun paykunaqa Blastoman sobornaranku.

Chaymi Blastoqa ruegaran rey Herodesta, paykunata palacio wasinpi chashkinapaq. ²¹ Hinaqtinmi rey Herodesqa chay Tiro llaqtayoq, hinallataq Sidón llaqtayoq runakunata citaran, huk p'unchaw paykunawan parlananpaq. Chay

p'unchaw chayaramuqtinmi, rey Herodesqa allinnin sumaq p'achanwan churakuran. Hinaspan allin sumaq trononpi tiyayuspa, qarillaña chay runakunaman rimariran.

²² Hinaqtinmi rey Herodespa rimasqanta uyarispanku, chaypi kaq runakunaqa altota qaparispaspa khaynata niranku:

—¡Kaypiqa diosmi rimamushan, manan runachu! nispanku.

²³ Chay nisqankuta uyarispanmi, rey Herodes Agripaqa Dios hina creekuspa qarillaña karan. Chaymi chay ratolla Diospa angelnin chay rey Herodestaqa k'iriran, Diosta mana hatunchasqanrayku. Hinaqtinmi rey Herodes Agripaqa anchata onqospa, urukunapa mikhusqan wañuran.

²⁴ Ichaqa Diospa palabranqa astawanmi tukuy lawkunapi willasqa karan.

²⁵ Hinaqtinmi Bernabeyqa Saulopiwan, Jerusalén llaqtapi ruwanankuta tukuruspanku, Juan Marcosta pusayukuspanku, Antioquía llaqtaman kutipuranku.

13

Saulowan Bernabeypiwan primer kaq viajeman risqankumanta

¹ Antioquía llaqtapi kaq iglesiapin karan Diosmanta willakuq profetakuna, hinallataq Diosmanta yachachiqkuna ima. Paykunan karanku: Bernabé, Negrowan sutichasqa Simón, Cirene llaqtamanta Lucio, Saulo, hinallataq Manaén; kay Manaenqa rey Herodes Antipaswan

kushka wiñaqmi karan. ² Paykunan Diosta adoraspanku, hinallataq ayunaspanku ima huk p'unchaw kasharanku. Hinaqtiinmi Santo Espirituqa khaynata niran:

—Qankunamanta akllaychis Bernabeyta hinallataq Saulotawan. Paykunatan noqaqa akllarani, (karu nación llaqtakunaman rispanku), noqamanta allin willakuykunata willamunankupaq, nispa.

³ Chaymi paykunaqa ayunayta, hinallataq Diosmanta mañakuytawan tukuruspanku, Bernabeypa umanman, hinallataq Saulopa umanmanwan makinkuta churaranku. Hinaspan Diosmanta paykunapaq mañapusa, despedipuranku.

Bernabeywan Saulopiwan Chipre nación llaqtapi predicasqankumanta

⁴ Santo Espiritupa mandasqanmi Bernabeyqa Saulopiwan Diosmanta willakuq riranku. Hinaspan paykunaqa Seleucia llaqtaman primerta chayaranku. Chay llaqtamantataqmi huk barcopi lloqsiranku, lamar qochapa chawpinpi Chipre sutiyuq islaman rinankupaq. ⁵ Rishaspankutaqmi chayaranku Chipre islapi Salamina sutiyuq llaqtaman. Chaypin Diosmanta yachachina sinagoga wasikunaman haykuspanku, Israel nacionniyuq runakunaman Diosmanta allin willakuykunata willaranku. Juan Marcostaqmi paykunata yanaspaspa riran.

⁶ Chaymantan paykunaqa enteron Chipre islapi puriranku; hinaspan Pafos llaqtaman chayaranku. Chay llaqtapin huk falso profeta Bar-

jesús sutiyoq layqa runawan tuparanku. Payqa Israel nacionmantan karan. Paymi chaypi tiyaq runakunaman llullakuspa niran:

—Diosmantan noqaqa rimashani, nispa.

⁷ Chay layqa runaqa Chipre islapi llaqtakunata kamachiq prefecto Sergio Paulopa amigonmi karan. Chay prefectoqa ancha yachayniyoq runan karan. Paymi Diospa palabrantayariyta munaspa, Bernabeyta Saulotawan waqyachimuran. ⁸ Ichaqa chay Barjesús Elimaswan sutichasqa layqa runaqa, manan munaranchu kamachiq prefecto Sergio Paulo, Diospa palabrantayarispa, Jesucristopi creenanta. ⁹ Hinaqtinmi Pablowan sutichasqa Sauloqa, Santo Espiritupa atiyinwan hunt'asqa kaspera, chay layqa runata allinta qawayuspa, khaynata niran:

¹⁰ —¡Diablopa wawan llulla runa! ¡Qanmanqa manan gustasunkichu allin ruwayqa! Qanri, ¿hayk'aqkamataq Diosmanta falsota yachachipayki runakunatari engañankí?

¹¹ Kunanmi qanta Dios castigasunki. Chaymi ñawsayaspa intipa k'anchaynintapas mana huk tiempo rikunkichu, nispa.

Saynata nirullaqtinmi, Elimas Barjesús sutiyoq layqa runaqa ñawsayapuran. Chaymi payqa makinmanta pillapas aysarinanpaq mashkaran. ¹² Chay layqa runapa ñawsayasqanta rikuruspanmi, chay kamachiq prefecto Sergio Pauloqa Jesucristomanta allin willakuykunata uyarispa, anchata admirakuran. Hinaspan payqa Señor Jesucristopi creeran.

Pisidia law Antioquía llaqtapi Pablowan Bernabeypiwan predicasqankumanta

¹³ Pafos nisqa sutiyuq llaqtapin Pabloqa paywan riqkunapiwan wicharanku huk barcoman. Hinaspan paykunaqa Panfilia provincia lawpi Perge nisqa sutiyuq llaqtaman chayaranku. Chay llaqtaman chayaruqtinkun, Juan Marcosqa paykunata abandonaspa, Jerusalén llaqtaman kutinpuran. ¹⁴ Paykunañataqmi chakillapi viajaranku Pisidia provincia lawpi Antioquía llaqtakama. Chaypin sábado p'unchawpi riranku Diosmanta yachachina sinagoga wasiman. Hinaspan chaypi tiyayuranku. ¹⁵ Hinaqtinmi Diosmanta yachachina sinagoga wasipi, Moisespa escribisqan leykunamanta, hinallataq ñawpaq profetakunapa escribisqankunatawan ima huk runa leeran. Leeyta tukuruqtintaqmi, chay sinagoga wasipi kamachiq jefekunaqa, Pablota Bernabeytawan invitaranku, khaynata nispanku:

—Wawqeykuna, imallapas ninaykichispaq kashan chayqa, kunanyá niwayku hinaspa kallpanchawayku, nispa.

¹⁶ Chaymi Pabloqa sayarispa, upallanankupaq makinwan señascharan. Hinaspan paykunata niran:

—Israel nacionniyoq llaqtamasiykuna, hinallataq huk law nacionniyoq kashaspa Diosta khuyakuq runakuna, llapallaykichisyá uyariwaychis. ¹⁷ Israel nacionpa Diosninmi ñawpaq abuelonchiskunata akllaran, huk hatun nación llaqta kanankupaq. Chaymi paykunaqa Egipto nacionpi extranjero

runakuna hina kawsashaspanku anchata miraranku. (Hinaqtinmi chay Egipto nacionpi kamachiqkunaqa, paykunata esclavomanta sirvichikuranku). Saynata sufrishaqtinkun, Diosqa ancha atiyinwan Egipto nacionmanta paykunata orqomuran. ¹⁸ Hinaspan tawa chunka wata hina ch'inñeq lugarkunapi purispa, Diosta mana kasukushaqtinkupas, Diosqa paykunata yanaparan. ¹⁹ Chaymantan Diosqa Canaán lawpi qanchis nacionkunata chinkachiran. Hinaspan chay allpata huk herenciata hina Israel nacionniyoq llaqtamasinchis runakunaman qoran. ²⁰ Llapan chaykunaqa tawa pachaq pishqa chunka watapin pasaran. Chaymantan Diosqa Israel nacionniyoq llaqtamasinchis runakunaman juezkunata qoran asta profeta Samuelkama. Chay juezkunan Israel nacionninchista gobiernaranku. ²¹ Chaykuna pasaruqtinmi, Israel nacionniyoq llaqtamasinchis runakunaqa huk reyta mañakuranku. Chaymi Diosqa paykunaman huk reyta qoran. Paymi karan Saúl; papanpa sutintaqmi karan Cis. Cisqa Benjaminpa hatun ayllunmantan karan. Hinaspan Saulqa Israel nacionninchispi rey kaspas, tawa chunka wata gobiernaran. ²² Chaymantan Diosqa rey Saulta rey kasqanmanta qarqoran. Hinaspan paypa rantinta rey kananpaq, Davidta churaran. Chay rey Davidmantan Diosqa khaynata niran: “Noqaga anchatan munakuni Isaipa wawan Davidtaqa. Payqa noqapa munasqayman hinan kawsan. Chaymi noqapa munasqayman hina imatapas ruwanqa”, nispa. ²³ Hinaspan Diosqa

prometesqanman hina, Davidpa mirayninmanta Jesusta mandamuran. Paymi Israel nacionniyoq runakunata salvananpaq hamuran. ²⁴ Ichaqa Jesús manaraq yachachiyta qallarishaqtiinmi, Bautizaq Juan hamuspa yachachiran. Hinaspan Juanqa Israel nacionniyoq runakunaman willaran huchankumanta wanakuspa, Diosman kutirikuspanku, unupi bautizachikunankupaq. ²⁵ Hinaspanmi Bautizaq Juanqa manaraq wañushaspa, Israel nacionniyoq runakunata khaynata niran: “Qankunari, ¿pi kanaypaqtaq piensankichís? Manan noqachu Diosmanta Hamuq Salvadorqa kani. Aswanmi payqa qepayta hamushan. Paypa ñawpaqinpiqa manan noqaqa paymanta más importantechu kani. Chaymi noqaqa husut'anpa watullantapas mana pashkanaypaq hinachu kani”, nispa.

²⁶ Abrahampa mirayninmanta wawqeykuna, hinallataq Diosta kasukuq huk law nacionniyoq runakunapas, llapallaykichisyá uyariwaychis. Diosmi kay allin willakuytaqa yachachiwanchis, llapallanchis salvasqa kananchispaq. ²⁷ Ichaqa Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunapas, hinallataq chay llaqtapi jefekunapas, manan yacharankuchu pis Jesús kasqantaqa. Hinaspapas paykunaqa, sapa sabadonmi Jesusmanta ñawpaq profetakunapa escribisqanta leeranku. Ichaqa saynata leeshaspankupas, manan paykunaqa entienderankuchu. Aswanmi Jesustaqa wañunanpaq sentenciaranku. Saynapin profetakunapa nisqan cumplikuran. ²⁸ Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunaqa manan Jesuspiqa ni ima culpatapas wañunanpaq

hinaqa tarirankuchu. Aswanmi paykunaqa gobernador Poncio Pilatota mañakuranku, Jesusta wañuchinanpaq. ²⁹ Saynapin Jesusmanta profetakunapa tukuy ima escribisqankuna cumplikuran. Chaykuna cumplirukuqtinmi, Jesuspa cuerponta cruzmanta urayachispa, sepulturapi p'ampamuranku. ³⁰ Ichaqa Diosmi Jesustaqa kawsarichimuran. ³¹ Hinaspan Jesusqa llapallan discipulonkunaman ashka p'unchaw rikhuriran. Paykunaqa Jesusta manaraq wañuchishaqtinkun, Galilea lawmanta Jerusalén llaqtaman Jesuswan kushka hamuranku. Chaymi paykunaqa chay tukuy imakuna pasasqanmanta, llapallan runakunapaq testigokuna kanku.

³² Chaymi noqaykuqa Diosmanta allin willakuykunata qankunaman willashaykiku. Diosqa ñawpaq abuelonchiskunamanmi prometeran, huk Salvadorta mandamunanpaq. (Chay Salvadormi huchanchiskunamanta salvawananchispaq hamuran). ³³ Chaymi Diosqa Jesusta kawsarichimuspa, kunan tiempopi ña cumplirunña ñawpaq abuelonchiskunaman prometesqanta. Chay kawsarichimusqanmantan ishkaq Salmospi nishan khaynata:

“Qanqa wawaymi kanki.

Qantan kunan kawsarichimuyki”, nispa [*Salmos* 2.7].

³⁴ Chaymi Diosqa Jesuspa cuerponta kawsarichimuran, sepulturapi ama ismunanpaq. Chaymantan Bibliapi khaynata nishan:

“Rey Davidman prometesqaykunatan qankunapi cumplisaq”, nispa *[Isaías 55.3]*.

³⁵ Chaymi Salmos libropipas nillashantaq khaynata:

“Mana ni ima huchayoq ch'uuya siervoykipa cuerpontaqa manan sepulturapiqa saqenkichu, chaypi ismunanpaqqa”, nispa *[Salmos 16.10]*.

³⁶ Davidqa wiñay masinkunatan yanaparan. Hinaspan Diospa kamachisqankunatapas cheqaqtapuni kasukuran. Ichaqa wañuruqtintaqmi abuelonkunata p'ampasqanku lugarpi paytaqa p'amparanku. Chaypitaqmi cuerponpas ismupuran. (Chayraykun noqanchisqa yachanchis, rey Davidqa mana kikinmanta rimasqanta). ³⁷ Jesustan ichaqa Dios kawsarichimuran; chaymi cuerponpas sepulturapiqa mana ismuranchu. ³⁸ Wawqeykuna, kay willakusqaykunatayá allinta entiendeychis: Jesucristopi creespallan noqanchisqa tukuy huchanchiskunamanta perdonasqa kasunchis. ³⁹ Ichaqa manan Moisespa escribisqan leykunapi confiasqanchisraykuchu perdonasqaqa kanchisman. Aswanqa pipas Jesucristopi creeq runakunallatan, Diosqa huchankumanta perdonanqa. ⁴⁰ Saynaqa cuidakuychisyá, Diosmanta willakuq ñawpaq profetakunapa willakusqanman hina qankunawan ama pasanapaq. Chay profetakunan khaynata niranku:

⁴¹ “¡Diosmanta asikuspa burlakuq runakuna, uyariychis!

Qankunaqa admirakuspaya chinkaychis.

Noqaqa tiempo chayamuqtinmi, qankunapa mana hayk'aq rikusqaykichis ruwaykunata ancha admirakuypaq ruwasaq.

(Hinaqtinmi qankunaqa noqapi mana creesqaykichisrayku, ancha castigasqa kankichis”), nispa [*Habacuc 1.5*].

⁴² Chaykunata rimayta tukuruspanmi, Pabloqa Bernabeypiwan Diosmanta yachachina sinagoga wasimanta lloqsiranku. Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa Pablota Bernabeytawan valekuranku, huknin kaq sabadotawan kutimuspanku, chay willakusqankumanta paykunaman astawan yachachinankupaq. ⁴³ Hinaspan Israel nacionniyoq runakuna, hinallataq Diospi creeq huk law nacionniyoq runakunapas, Pablota Bernabeytawan compañaranku. Hinaqtinmi Pabloqa Bernabeypiwan chay compañaq runakunata kallpancharanku, Diospi confiyta ama ni hayk'aqpas dejanankupaq.

⁴⁴ Hinaqtinmi chay huknin sábado p'unchaw chayaramuqtin, ashka runakunaqa Diosmanta yachachina sinagoga wasipi huñunakuranku, Diospa palabrantay uyarinankupaq. ⁴⁵ Ichaqa Israel nacionniyoq runakunañataqmi Diosmanta yachachina sinagoga wasipi ashka runakuna huñunakamusqanta rikuspanku, envidiakuranku. Hinaspan Pabloqa yachachisqankunapa contranpi rimaspanku, payta k'amiranku. ⁴⁶ Hinaqtinmi Pabloqa Bernabeypiwan mana manchakuspanku, khaynata rimaranku:

—Noqaykupa obligacionniyuqa primerta qankuna Israel nacionniyoq runakunaman Diospa palabranmanta willanaykun. Ichaqa manan qankunaqa Diospa palabran uyariytaqa, nitaq wiñay kawsayniyoq kaytapas munankichishchu. Chayraykun Diospa palabranmantaqa huk law nacionniyoq runakunaman aswan willamusayku. ⁴⁷ Diosmi khaynata kamachiwaranku:

“Qantan akllarayki, huk law nacionniyoq runakunapaq huk k'anchay hina kanaykipaq.

Saynapi enteron mundontinpi tiyaq runakunaman kay allin willakuykunamanta willamunaykipaq”, nispa [*Isaías 42.6*].

⁴⁸ Chayta uyarispankun, huk law nacionniyoq runakunaqa anchata kusikuranku. Hinaspan khaynata niranku:

—Diospa palabranqa ancha allinmi, nispanku.

Saynapin Diospa akllasqan kaq runakunaqa, wiñay kawsayniyoq kanankupaq, Jesucristopi creeranku.

⁴⁹ Hinaspan enteron chay llaqtakunapi Diospa palabranmanta willaranku. ⁵⁰ Ichaqa Israel nacionniyoq wakin runakunaqa, Pablopa hinallataq Bernabeypa contranpi sayarinankupaqmi, allin respetasqa warmikunata, hinallataq allin reqsisqa qarikunatawan yachachiranku, ch'aqwata hatarichinankupaq. Chaymi chay runakunaqa Pablopa hinallataq Bernabeypa contranpi karanku. Hinaspan chay llaqtankumanta qarqoranku. ⁵¹ Saynata

qarqoqtinkun, Pabloqa Bernabeypiwan husut'ankuman allpa ratamuqtapas paykunapa contranpi thaptiranku. Hinaspan chaymanta Iconio llaqtaman riranku. ⁵² Ichaqa Jesucristopi chayraq creeq runakunañataqmi, Antioquía llaqtapi qepakuranku. Hinaspan paykunaqa kusişqallaña, hinallataq Santo Espirituwan hunt'asqa ima karanku.

14

Pablowan Bernabeypiwan Diospa palabramanta Iconio llaqtapi predicasqankumanta

¹ Iconio llaqtaman chayaruspankun, Pabloqa Bernabeypiwan Diosmanta yachachina sinagoga wasiman costumbrenkuman hina haykuranku. Chaypin Señor Jesusmanta runakunaman willaranku. Hinaqtiinmi Israel nacionniyoq ashka runakunaqa, hinallataq huk law nacionniyoq ashka runakunapas Jesuspi creeranku. ² Ichaqa Jesuspi mana creeq Israel nacionniyoq runakunañataqmi, wakin huk law nacionniyoq runakunata yachachiranku, creyentekunapa contranpi sayarinankupaq. ³ Chaykuna pasashaqtinpas huk tiempón Pabloqa Bernabeypiwan chay Iconio llaqtapi qepakuranku. Hinaspan Diospi anchata confiaspanku, hinallataq mana ni pitapas manchakuspanku, Diospa khuyakuyninmanta runakunaman willaranku. Hinaqtiinmi Diosqa paykunaman atiyta qoran, ancha admirakuypaq milagrokunata ruwanankupaq. ⁴ Hinaqtiinmi Iconio llaqtayoq wakin runakunaqa

Israel nacionniyoq runakunapa favorninpi karanku. Wakinñataqmi ichaqa apóstol Pablopa, hinallataq Bernabeypa favorninpi karanku. Chayraykun chay Iconio llaqtapi tiyaq runakunaqa mana acuerdopi kaspanku, dividisqa karanku. ⁵ Hinaqtinmi Israel nacionniyoq wakin runakunaqa, huk law nacionniyoq wakin runakunapiwan, hinallataq autoridadninkupiwan ima, acuerdoman haykuranku, Pablota Bernabeytawan maltrataspa, rumiwan p'anaspa wañuchinankupaq. ⁶ Chayta yacharuspankun, Pabloqa Bernabeypiwan ishkapakuranku Licaonia lawpi Listra llaqtaman, Derbe llaqtaman, hinallataq chay enteron muyuriqninpi llaqtakunamanwan ima. ⁷ Hinaspan chay llaqtakunapipas Jesucristomanta allin willakuykunata runakunaman willaranku.

Pablota Listra llaqtapi rumiwan p'anasqankumanta

⁸ Listra llaqtapin huk runa nacesqanmantapacha mana hayk'aq puriq karan. Paymi tiyasqanmanta, ⁹ Pablopa rimasqanta uyarisharan. Hinaqtinmi Pabloqa cuentata qokuran, chay mana puriq runaqa sanoyananpaq Jesucristopi confiasqanta. ¹⁰ Chaymi Pabloqa altota rimaspa, chay runata khaynata niran:

—¡Sayariy! nispa.

Hinaqtinmi chay mana puriq runaqa, saltarisparaq puriyta qallariran. ¹¹ Hinaqtinmi Pablopa ruwasqanta rikuspanku, chaypi kaq runakunaqa Licaonia rimayninkupi qapariranku khaynata:

—¡Kunanmi dioskuna, runaman tukuruspa, no-qanchisman visitamuwashanchis! nispanku.

¹² Hinaspan paykunaqa, Bernabeyta diosninkupa sutin Jupiterwan suticharanku. Pablodataqmi, runakunaman rimapayasqan-rayku, huknin diosninkupa sutin Mercuriowan suticharanku. *[Nota: Jupitertan griego rimaypi niranku Zeus, nispanku. Mercuriotañaataqmi griego rimaypi niranku Hermes, nispanku. Chay Grecia nacionniyoq runakunaqa creerankun, chay Jupiterwan sutichasqa diosninku llapallan dioskunamanta aswan más atiyiniyoq dios kananpaq. Hinaspapas creellarakutaqmi chay Mercuriowan sutichasqa diosninkupas llapallan dioskunapa partenmanta mensajeta apamuq kananpaq].*

¹³ Chay llaqtaman haykunapin diosninku Jupiterpa templon karan. Hinaqtinmi chay templonkupi serviq sacerdoteqa, chay templonkupa punkunman torokunata, hinallataq t'ikakunawan ruwasqa guirnardakunatawan ima apamuran. Hinaspan llapallan chaypi kaq runakunapiwan huk sacrificio ofrendata Bernabeyman Pablomanwan haywayta munaranku, paykunata adoranankupaq.

¹⁴ Chayta yacharuspankun Pabloqa Bernabeypiwan p'achankutaraq llik'ikuranku chay ruwasqankuwan mana acuerdopi kaspanku. Hinaspan chay huñunakusqankupa chawpinman haykuspa, altota qaparispá khaynata niranku:

¹⁵ —¡Runamasiykuna! Qankunari, ¿imanaqtintaq kaykunatari ruwashankichís? Noqaykuqa manan dioskunachu kayku; aswanqa qankuna hina runallan kayku. Chaymi valekuykiku, kay mana

valeq costumbrekuna ruway munasqaykichista ama ruwanaykichispaq. Aswanqa cheqaq kawsaq Diospi creeychis. (Hinaspa payllamanta mañakuychis, huchaykichista perdonasunaykichispaq). Paymi unancharan hanaq pachata, kay pachata, lamar qochata, hinallataq chaykunapi llapallan kaqkunatapas. ¹⁶ Ichaqa ñawpaq tiempokunapiqa Diosqa permitiranmi, munasqankuta ruwaspa runakuna purinankuta. ¹⁷ Saynata kawsashaqtinkupas, Diosqa pis kasqantan runakunawanqa reqsichikuran, runakunapa favorninpi allin kaqkunata ruwasqanrayku. Chayraykun Diosqa parata parachimuran, plantakunatapas tiempollanpi ruruchiran, rurunta mikhuspanku llapallan runakuna kusikunankupaq, nispa.

¹⁸ Ichaqa Pblowan Bernabeywan chaykunata nishaqtinkupas, chay runakunataqa sasatan atajaranku chaykuna ruwanankumantaqa. Chayraykun chay sacrificiokunataqa, manaña paykunamanqa ofrecerankuñachu.

¹⁹ Chaykunapa pasasqanpa qepanmanmi chay Listra llaqtaman chayamuranku Israel nacionniyoq runakuna, Antioquía llaqtamanta, hinallataq Iconio llaqtamantawan ima. Paykun chaypi kaq runakunata convencechiranku, Pablota contranpi sayarinankupaq. Chaymi chay Listra llaqtayoq runakunaqa Pablota rumiwan p'anaranku. Wañusqaña kananpaq piensaspankutaqmi, paykunaqa llaqtapa waq lawninman aysaspa, wikapamuranku. ²⁰ Ichaqa Jesucristopi creeq runakunan, Pablota muyuriykuranku. Hinaqtinmi Pabloqa chay

ratolla hatarispa, kaqmanta chay llaqtaman haykuran. Chaymantan paqarisnintin p'unchawtaña Bernabeypiwan kushka Derbe nisqa llaqtaman riranku.

²¹ Pabloqa Bernabeypiwanmi Derbe llaqtapipas allin willakuykunata Jesucristomanta willakuranku. Chaymi ashka runakunaqa Jesucristopi creeranku. Chaymantan paykunaqa kutimuranku Listra llaqtaman, Iconio llaqtaman, hinallataq (Pisidia lawpi) Antioquía llaqtamanwan ima. ²² Chay llaqtakunapin Pabloqa Bernabeypiwan Señor Jesucristopi creeq runakunaman visitaranku. Hinaspan Señor Jesucristopi creeqkunata kallpancharanku, iñyninkupi ama chiriyankupaq. Hinaspan paykunata khaynata niranku:

—Noqanchisqa, Diospi creesqanchisraykun, hanaq pachaman haykunanchispaqqa ñak'arisunpuni, nispa.

²³ Saynallataqmi paykunaqa sapankama iglesi-akunapi Diospi allinta creeq liderkunata akllaspa churaranku. Hinaspan paykunaman makinkuta churayuspa, Diosmanta mañapuranku, paykunata tukuy imapi Dios yanapananpaq. Chay liderkunataqa churaranku ayunaspa, hinallataq Diosmanta mañakuspa iman.

Siria provincia lawpi Antioquía llaqtaman kutisqankumanta

²⁴ Chaymantan Pabloqa Bernabeypiwan pasaranku Pisidia provincia lawninta, asta Panfilia provincia lawman chayanankukama.

²⁵ Hinaspan Jesucristomanta chaypipas allin

willakuykunata willaranku, primertaqa Perge llaqtapi, chaymantataq Atalia llaqtapi. ²⁶ Chaymantan Pabloqa Bernabeypiwan, huk barcoman wichaspa, Siria provincia lawpi Antioquía llaqtaman kutipuranku. Chay Antioquía llaqtapi creyentekunan Pablopaq hinallataq Bernabeypaqwan ñawpaqtaraq Diosmanta mañapuranku. Hinaqtinmi paykunaga chay encargota cumpliranku, Jesucristomanta allin willakuykunata ashka nación llaqtakunapi allinta willakuspanku. ²⁷ Hinaqtinmi Pabloqa Bernabeypiwan chay Antioquía llaqtaman chayaramuspanku, Jesucristopi creeq runakunawan huñunakuranku. Hinaspan Pabloqa Bernabeypiwan chay Antioquía llaqtapi hermanokunaman willaranku, predicagtinku imakunatas Diospa ruwasqanmanta, hinallataq imaynatas huk law nacionniyoq runakunapas Diospi creesqankumantawan ima. ²⁸ Hinaspan Pabloqa Bernabeypiwan chay llaqtapi unay tiempo qepakuranku, Señor Jesucristopi creeqkunawan kushka.

15

Jerusalén llaqtapi huñunakusqankumanta

¹ Chay p'unchawkunapin Judea provincia lawmanta wakin runakuna, Antioquía llaqtaman chayamuranku. Paykunan Señor Jesuipi creeqkunata yachachiranku khaynata:

—Salvasqa kanaykichispaqqa Moisespa escribisqan leykunaman hinan circuncisión costumbreta ruwachikunaykichis, nispanku.

² Hinaqtinmi Pabloqa Bernabeypiwan mana acuerdopichu karanku chay Judea lawmanta hamuq runakunapa sayna yachachisqankuwan; hinaspan paykunawan k'araqta discutiranku. Chaykuna pasasqanta yachaspankun chay Antioquía llaqtapi creyentekunaqa Pablota Bernabeytawan waqyachiranku, Jerusalén llaqtaman rispa, chaypi kaq apostolkunawan, hinallataq iglesiapi liderkunapiwan chay circuncisión costumbremanta allinta parlamunankupaq. Chaymi Pabloqa Bernabeypiwan hinallataq huk creeq masinkunapiwan Jerusalén llaqtaman riranku.

³ Hinaspan Antioquía llaqtapi kaq iglesiapa mandasqan, chay Antioquía llaqtamanta Jerusalén llaqtaman riranku. Hinaspan paykunaqa Fenicia lawninta, hinallataq Samaria provincia lawninta pasaspanku, chay llaqtakunapi creyentekunaman willaranku, huk law nacionniyoq runakunapas Jesucristopi creesqankumanta. Chayta uyarispankun Jesucristopi creeqkunaqa anchata kusikuranku.

⁴ Chaymantan Pabloqa Bernabeypiwan Jerusalén llaqtaman chayaranku. Hinaqtinmi iglesiapi creyentekuna, apostolkuna, hinallataq iglesiapi liderkuna ima paykunata chashkiranku. Chaypin Pabloqa Bernabeypiwan paykunaman willaranku, imaynatas Diosqa paykunantakama tukuy imakuna ruwasqanmanta. ⁵ Ichaqa Jesucristopi creeq wakin fariseo religionniyoq runakunan, sayarispanku khaynata niranku:

—Necesariopunin chay huk law nacionniyoq creyente runakunapas circuncisión costumbreta

ruwachikunankupaqqa, saynapi Moisespa escribisqan leykunata cumplinankupaq, nispanku.

⁶ Chaymi apostolkunaqa, iglesiapa liderninkunapiwan ima, huñunakuranku, chay circuncisión costumbremanta allinta parlanankupaq. ⁷ Ichaqa unay ratoñan discutinakuspa parlaranku. Hinaqtiinmi Pedroqa tiyasqanmanta sayarispas, khaynata niran:

—Wawqeykuna, qankunapa yachasqaykichisman hinan, Diosqa qankuna ukhumanta noqataqa akllawaran, huk law nacionniyoq runakunaman rispay, Jesusmanta allin willakuykunata willamunaypaq, saynapi paykunapas uyarispanku Jesucristopi creenankupaq. ⁸ Diosqa llapallan runakunapa songonta reqsispan, huk law nacionniyoq runakuna kashaqtinkupas, paykunata chashkiran. Hinaspan paykunamanpas Santo Espiritunta qoran, imaynan noqanchismanpas qowaranchis chay hinata. Saynata ruwaspanmi, noqanchisman rikuchiwaranchis paykunapas Diospa wawankuna kasqankuta. ⁹ Diosqa noqanchis Israel nacionniyoq runakunatapas, hinallataq huk law nacionniyoq runakunatapas igualtan munakuwanchis. Chaymi paykunatapas llapan huchankuta Diosqa perdonaspa, songonkuta ch'uyancharan paypi ñiñiqtinku. ¹⁰ Chayri, ¿imanaqtintaq Diospa contranpiri chaykunata ruwayta munashankichís? ¿Imanaqtintaq huk law nacionniyoq runakunatapas Moisespa escribisqan leykunata kasukunankupaqri obligayta munashankichís? Ichaqa manan ñawpaq

abuelonchiskunapas, Moisespa escribisqan leykunataqa cumpliyta atirankuchu, nitaqmi noqanchispas cumpliytaqa atiranchishchu. Chay costumbrekunaqa llasallaña yugo hinan noqanchispaqqa karan. ¹¹ Ichaqa Señor Jesucriston anchata khuyakuwanchis. Chaymi payqa, paypi creesqanchisrayku, tukuy huchanchiskunamanta gratislla salvawaranchis. Saynallataqmi huk law nacionniyoq runakunapas salvasqa kanku Jesucristopi creesqankurayku, nispa.

¹² Saynata Pedro rimaqtinmi, chaypi kaq runakunaqa upallaranku. Hinaqtinmi Bernabeyqa Pablopiwan paykunaman willaranku, imaynatas Diosqa paykunantakama, huk law nacionniyoq runakuna ukhupi tukuy ima milagrokunata, hinallataq señalkunatawan ruwasqanmanta. ¹³ Hinaqtinmi Pablowan Bernabeypiwan rimayta tukurullaqtinku, (Jesuspa wawqen) Jacoboqa chaypi kaq runakunata, khaynata niran:

—Wawqeykuna, uyariwaychis kay rimasqayta.

¹⁴ Simón Pedroqa ñan willawaranchishña, imaynatas huk law nacionniyoq runakunatapas Diosqa munakusqanmanta. Hinallataq chay huk law nacionniyoq runakunapas, por primera vez, Diospa wawankuna kanankupaq akllasqanmantawan ima. ¹⁵ Chaykunamantan Diosqa ñawpaq profetankunantakama ña willakuranña khaynata:

¹⁶ “Noqa Señorniykichismi kaqmanta kutimusaq.

Hinaspan ñawpaq kamachikuq rey Davidpa mirayninta kaqmanta hatarichisaq, Israel nacionniyoq runakunata kamachinanpaq.

Hinaspan wasinpa perqankunata kaqmanta hatarichisaq, atiyuniyoq kananpaq.

¹⁷ Hinaqtinmi llapallan nacionkunamanta runakunapas, noqata mashkawaspas, noqaman hamunqaku.

Chaymi chay huk law nacionniyoq runakunaqa noqapi creespanku, wawaykuna kanqaku.

¹⁸ Kaykunatan qankunaqa ñawpaqmantapacharaq ña yacharankichishña”, nispa [*Amós 9.11-12*].

¹⁹ Chaymi niykichis, huk law nacionniyoq runakunaqa, Diospi creesqankuraykun, (ña Diospa wawankunaña kanku.) Chayraykun paykunataqa manaña obligananchishñachu, leyman hina ñawpaq costumbrenchiskunata ruwanankupaqqa. ²⁰ Aswanyá paykunamanqa escribisunchis khaynata: “Runakunapa ruwasqan idolokunaman ofrecesqa mikhunataqa aman mikhunkichishchu, waqllikuykunapiqa aman purinkichishchu, yawartaqa aman mikhunkichishchu, nitaq yawarpa pasasqan aychatapas aman mikhunkichishchu”, nispa. ²¹ Ichaqa kay yachachikuykunamantan, ñawpaqmantaraq llapallan llaqtakunapi Moisespa escribisqan leynintaqa yachachinku, Israel nacionniyoq runakunapa huñunakunanku sinagoga wasikunapi, sapa samana p'unchawpi leespanku. Chaykunamantan noqanchisqa ña yachanchishña, nispa.

Huk law nacionniyoq creyentekunaman carta apachisqankumanta

²² Chaykunata Jacobo rimayta tukuruqtiinmi, apostolkunaqa, iglesiapi liderninkunapiwan, hinallataq Jesucristopi llapallan creyentekunapiwan ima acordaranku, Pablowan hinallataq Bernabeypiwan kushka Antioquía llaqtaman ish kay liderkuna rinankupaq. Chaymi akllaranku Barsabaswan sutichasqa Judasta, hinallataq Silastawan ima. ²³ Hinaspan huk cartata paykunawan apachiranku. Chay cartapin khaynata niranku:

“Antioquía llaqtapi kaq khuyasqayku wawqekuna, hinallataq Siria provincia lawpi kaqkunapas, saynallataq Cilicia provincia lawpi tiyaqkunapas, noqayku apostolkunan, iglesiapi liderkunapiwan, hinallataq llapallan iñiqkunapiwan ima, ancha khuyakuywan llapallaykichista saludamuykichis. Qankunaqa huk law nacionniyoq kashaspaykichispas, Jesucristopi creesqaykichisraykun, wawqeyku kankichis. ²⁴ Noqaykuqa uyariy kun, kay Jerusalén llaqtamanta wakin creeqmasinchiskunaqa qankunaman hamusqankuta. Hinaspan paykunaqa qankunata kamachisurankichis, circuncisión costumbreta ruwaspaykichis, Moisespa leyninkunata kasunaykichispaq. Ichaqa paykunataqa manan noqaykuqa kamachiraykuchu, chay ñawpaq costumbrekunamanta yachachisunaykichispaqqa. Paykunaqa chaykunata yachachisuspaykichismi,

qankunata aswan ishkayachishasunkichis.
²⁵ Chayraykun noqaykuqa llapallayku acordaspayku, kay Jerusalén llaqtapi iglesiamanta qankunaman mandamushayku ishkay liderkunata. Paykunan hamunqaku Bernabeypiwan hinallataq Pablopiwan kushka. ²⁶ Bernabeyqa Pablopiwanmi wañuytapas mana manchakuspanku, Señorinchis Jesucristota allinta kasukuspa servishanku. ²⁷ Chay ishkay liderkuna mandamusqaykuqa Judasmi Silaspiwan. Paykunan willasunkichis imakunatas noqayku acordaspa, kay cartapi escribimusqaykumanta. ²⁸ Ichaqa Santo Espiritupa yanapayninwanmi noqaykuqa allinta qawariyku, chay ñawpaq mana cumpliy atina costumbrekunata, qankunaqa amaña ruwanaykichispaq. Chay acordasqaykun kaykuna: ²⁹ Runakunapa ruwasqan idolokunaman ofrecesqa mikhunataqa aman mikhunkichishchu. Animalkunapa yawarnintaqa aman mikhunkichishchu. Animalkunata wañuchispa yawarnin mana lloqsiqtinqa aman chay wañusqa yawarniyuq aychataqa mikhunkichishchu, nitaq kkillanmanta seq'okuq otaq qaqapaq animalkunapa aychantapas aman mikhunkichishchu. Saynallataq waqllikuykunapipas aman purinkichishchu. Sichus kaykunata mana ruwankichishchu chayqa, allinmi kankichis. Saynaqa allinllayá kawsakuychis”, nispa.

³⁰ Hinaspan Bernabeywan, Pablopiwan,

Judaswan, hinallataq Silaspiwan ima, Jerusalén llaqtamanta Antioquía llaqtaman riranku. Chayaruspankun paykunaqa Jesucristopi creeqkunawan huñunakuranku. Hinaspan chay apasqanku cartata entregaranku. ³¹ Hinaqtinmi chay Antioquía llaqtapi creyentekunaqa, chay cartata leeruqtinku, chayraq sonqonku tiyayuran. Chaymi paykunaqa anchata kusikuranku. ³² Saynallataqmi Judaspas Silaspiwan Diosmanta willakuq profetakuna kasqankurayku, chay Antioquía llaqtapi creyentekunata consuelaranku, hinallataq kallpancharanku ima. ³³ Hinaspan Jerusalén llaqtamanta riq liderkunaqa chay Antioquía llaqtapin ashka p'unchawkuna qepakuranku. Chaymantan chay Antioquía iglesiapi creyentekunaqa, ancha kusikuywan despedipuranku. ³⁴ {Ichaqa chay Antioquía llaqtapin Silasqa qepakuran}. ³⁵ Saynallataqmi Pablopas Bernabeypiwan chay Antioquía llaqtapi qepakuranku. Hinaspan Diosmanta yachachispanku, Señor Jesucristomantapas willakuranku wakin creyentekunapiwan ima.

Bernabeywan Pablowan mana acuerdopi kasqankumanta

³⁶ P'unchawkuna pasaruqtinmi, Pabloqa Bernabeyta niran:

—Hakuchi, kaqmanta kutisunchis Señor Jesucristomanta allin willakuykunata willamusqanchis llaqtakunaman. Hinaspa visitamusunchis Jesucristopi creeqmasinichis runakunata, saynapi

imaynas iñiyinku kashan chayta yachanapaq, nispa.

³⁷ Chaymi Bernabeyqa paykunawan kushka Juan Marcos rinanta munaran. ³⁸ Ichaqa Pabloqa manan munaranchu Juan Marcos paykunawan rinantaqa. Saynataqa piensaran, ñawpaqtaraq Panfilia lawpi kashaqtinku, chay Juan Marcosqa paykunata abandonaspa ripusqanraykun. ³⁹ Chaymi Pabloqa Bernabeywan mana acuerdopichu karanku. Hinaspan paykunaqa separanakuranku. Hinaqtinmi Bernabeyqa Marcosllapiwanña Chipre sutiyoq islaman huk barcopi riranku.

Pablo ish kay kaq viajeman risqanmanta

⁴⁰ Pabloqa paywan kushka purinanpaqmi Silasta akllakuran. Hinaqtinmi Antioquia llaqtapi creyentekunaqa Diosmanta paykunapaq mañakuranku, paykunata Dios yanapanapaq, hinallataq cuidananpaq ima. Hinaspan despedipuqtinku, Pabloqa Silaspiwan viajaranku. ⁴¹ Paykunaqa rishaspankutaqmi pasaranku Siria provincia lawninta, hinallataq Cilicia provincia lawninta ima. Hinaspan Diospi creeqkunata kallpancharanku, Jesucristopi astawan confianankupaq.

16

Pablota wan Silastawan Timoteo compañasqanmanta

¹ Pabloqa Silaspiwanmi Derbe llaqtaman hinallataq Listra llaqtaman chayaranku. Hinaspan chay Listra llaqtapi tariranku Señor

Jesucristopi creeq Timoteo sutiyoq joventa. Paypa mamitanpas Jesucristopin creeran. Paymi karan Israel nacionmanta, papanñataq Grecia nacionmanta. ² Timoteomantaqa Listra llaqtapi hinallataq Iconio llaqtapi tiyaq creyentekunaqa allintan rimaranku. ³ Chaymi Pabloqa Timoteota viajeman pusayta munaran. Ichaqa Israel nacionniyoq llaqtamasin runakunaqa chay risqanku llaqtakunapiqa llapallankun yacharanku, Timoteopa papanqa Grecia nacionniyoq runa kasqanta. Chaymi Pabloqa Timoteopa contranpi Israel nacionniyoq runakuna ama rimanankupaq, circuncisión costumbreta paypi ruwaran. ⁴ Chaymantan paykunaqa pasasqanku llaqtakunapi creyentekunaman rispanku, paykunaman willatamuranku, Jerusalén llaqtapi apostolkunawan, hinallataq llapallan liderkunawan acordaspa, escribisqankumanta. ⁵ Chaymi chay llaqtakunapi creyentekunaqa, kallpanchakuspanku, Señor Jesucristopi astawan confiaranku. Hinaqtiinmi ashka runakunaqa Jesucristopi creeqkunaman sapa p'unchaw yapakamuranku.

Macedonia provincia lawmanta runata huk visionpi Pablo rikusqanmanta

⁶ Pabloqa paywan kushka riqmasin runakunapiwanmi Asia provincia lawpi allin willakuykunata Diosmanta willayta munaranku. Ichaqa Santo Espiritutaqmi mana permitiranchu. Chaymi paykunaqa Frigia lawman, hinallataq Galacia provincia

lawman viajaranku. ⁷ Hinaspan paykunaqa Misia provincia lawpa tupaqnin lugarkama chayaranku. Chaymantan Bitinia provincia lawman pasayta munaranku. Ichaqa Jesuspa Espirituntaqmi mana permitiranchu chay lawman rinankuta. ⁸ Hinaqtinmi paykunaqa Misia provincia lawninta Troas llaqtaman viajaranku. ⁹ Chay llaqtapin Pabloqa Macedonia provincia lawnuyoq runata huk visionpi tuta rikuran. Chay visión rikusqanpin chay runaqa, sayariyuspa, Pablota khaynata ruegakuran:

—¡Macedonia provincia lawman hamuspaykiyá yanapaykuwayku! nispa.

¹⁰ Chay visionninpi rikusqanta Pablo willawaqtinkun, llapallayku alistakurayku, chay Macedonia provincia lawman viajanaykupaq. Chayman rispaykun noqaykuqa yacharayku, Diosqa kikinpuni chay provincia lawman mandawasqankuta, Jesusmanta allin willakuykunata runakunaman chaypi willamunaykupaq. *[Nota: Kay librota escribiq Lucasqa Pablowan kushkan Macedonia provinciaman riran. Chaymi nin: “Llapallayku”, nispa].*

Filipos llaqtapi Lidia sutiyoq warmi Jesucristopi creesqanmanta

¹¹ Troas llaqtamanta lloqsimuspaykun, huk barcoman wichaspa, lamar qochantakama Samotracia nisqa islaman rirayku. Paqarisnintin p'unchawtañataqmi Neápolis llaqtaman barcopi rirayku. ¹² Chaymantan ichaqa chakillapiña Filipos llaqtaman rirayku. Chay Filipos llaqtaqa Macedonia provincia ukhupin huk importante

llaqta karan. Hinaspapas chay llaqtapiqa Roma nacionniyoq ashka runakunan tiyaranku. Hinaqtinmi noqaykuqa ashka p'unchawkuna chaypi qepakurayku. ¹³ Huk samana p'unchawpin noqaykuqa llaqtapa cercanpi kaq mayupa patanman rirayku. Chaypin sapa samana p'unchawpi Israel nacionniyoq runakunaqa, Diosmanta mañakunankupaq huñunakuq karanku. Hinaspan noqaykuqa chay lugarpi huñunasqa warmikunata tarirayku. Chaymi paykunapa ladonpi tiyayuspayku, Diosmanta allin willakuykunata paykunaman willarayku. ¹⁴ Chay warmikunamanta hukninmi karan Tiatira llaqtamanta Lidia sutiyoyq warmi. Paymi ancha valorniyoyq sumaq fino puka telakunata venderan. Hinaspapas payqa Diosta adoraq warmin karan. Paypa sonqontan Diosqa tupayuran, Pablopa yachachisqanta allinta uyarispa, Jesucristopi creenampaq. ¹⁵ Hinaspan Lidiaga llapallan familiarin bautizarachikuspa, noqaykuta ruego waranku khaynata:

—Sichus qankuna Jesucristopi creesqayta cheqaqtapuni creewankichis chayqa, wasiymanyá samakuq hamuychis, nispa.

Chaymi payqa anchata ruego waranku, wasinpi qepakunaykupaq. Chaymi noqaykuqa paypa wasinpi qepakurayku.

Filipos llaqtapi Pablota wan Silastawan carcelman churasqankumanta

¹⁶ Huk p'unchawmi noqaykuqa Diosmanta mañakunayku lugarman rishaspayku, ñanpi tuparayku mana allin espirituyoyq sipaswan.

Chay sipasmi qepa tiempokunaman imakunapas pasanamanta adivinayta yacharan. Saynata adivinaqtinmi, patronninkunaqa chay adivinasqanwan ashka qolqeta ganaranku. ¹⁷ Chay sipasmi noqaykupa qepaykuta hamuspa, llapallan runakunaman altota rimaspa khaynata niran:

—Kay runakunaqa ancha atiyniyoq Diostan servinku. Paykunan willashasunkichis Diosqa imaynatas salvasunaykichismanta, nispa.

¹⁸ Saynatan chay sipasqa ashka p'unchaw chaykunata rimaran. Hinaqtinmi chay rimasqanta manaña uyariyta munaspan, Pabloqa chay sipaspi kaq mana allin espirituqa niran:

—¡Señor Jesucristopa sutinpin kamachiyki. Kay sipasmanta lloqsiy! nispa.

Hinaqtinmi chay mana allin espirituqa, kasqan ratolla, chay sipasmanta lloqsiran.

¹⁹ Hinaqtinmi chay sipaspa patronninkunaqa, qolqeta manaña ganayta atispanku, Pablota Silastawan hap'ispanku, autoridadkunapa kasqan plazaman aparanku. ²⁰ Chaypin chay autoridadkunata khaynata niranku:

—Kay Israel nacionniyoq runakunan ch'aqwata hatarichishanku kay Filipos llaqtanchispi. ²¹ Paykunan hukniraq costumbrenkuta yachachishanku. Chaymi noqanchis Roma nacionniyoq runakunaqa, chay costumbrenkutaqa mana aceptananchishchu, nitaq paykunataqa qatikunanchispashchu, nispanku.

²² Saynallataqmi chaypi kaq runakunapas Pablopa hinallataq Silaspa contranpi sayariranku. Hinaqtiinmi chay autoridadkunaga kamachiranku, paykunata q'alanaspa, wasankupi alli-allinta k'aspikunawan waqtanankupaq.

²³ Sayna nishuta waqtaruqtinkutaqmi, chay autoridadkunaga soldadokunata kamachiranku, Pablota Silastawan carcelman churamunankupaq. Hinaspan carcelpi cuidaqtapas kamachillarankutaq, alli-allinta cuidananpaq.

²⁴ Chaymi chay carcelta cuidaq runaga Pablota Silastawan carcelpa ukhu k'uchunpi wishq'aran. Hinaspan huk llasallaña k'ulluwan Pablopa hinallataq Silaspa chakinkunata hap'ichiranku.

²⁵ Ichaqa kushka tuta hina kashaqtiinmi, Pabloqa Silaspiwan Diosmanta mañakuspa, himnokunata takisharanku. Chay takisqankutan carcelpi kaq wakin presokunapas uyarisharanku.

²⁶ Hinaqtiinmi qonqayllamanta ancha mancharikuypaq huk terremoto nishuta shapchimuran. Chaymi chay carcelpa cimientonkunaraq anchata shapchikuran. Hinaqtiinmi chay ratolla chay carcelpa punkunkuna kicharikuran. Saynallataq runakunata watasqanku cadenakunapas, kkillanmanta pashkakuran.

²⁷ Chaymi chay carcelta cuidaq runaga, rikch'arimuspa, chay carcelpa punkunkunata kichasqata rikuran. Chaymi payqa chay carcelpi kaq runakuna ña ishkapakunankupaqña piensaspan, espadanta orqomuspa, ña wañuchikunanpaq listoña kasharan.

²⁸ Chaymi Pabloqa altota qaparispa, khaynata

niran:

—¡Ama imatapas ruwakuychu; kaypin llapallayku kashayku! nispa.

²⁹ Chay nisqanta uyarispanmi, chay carcelta cuidaq runaqa huk lamparinta mañakuran. Hinaspan payqa mancharisqallaña haykuran, Pablopa hinallataq Silaspa kasqan cárcel k'uchuman. Ladonkuman chayaruspantaqmi, mancharikuymanta khatatataspa, ñawpaqninkupi qonqorikuran. ³⁰ Hinaspan chay carcelta cuidaq runaqa Pablota Silastawan carcelmanta hawaman orqomuspa, paykunata tapuran:

—Wiraqochakuna, ¿imatataq noqari ruwanay, salvasqa kanaypaqrí? nispa.

³¹ Chaymi paykunaqa contestaranku khaynata:

—Señor Jesucristopi creey, salvasqa kanaykipaq. Saynallataq wasiykipi kaq familiaykikunapas creechunku, salvasqa kanankupaq, nispa.

³² Hinaqtinmi Pabloqa Silaspiwan Diosmanta allin willakuykunata willaranku chay carcelpi cuidaq runaman, hinallataq wasinpi kaqkunamanwan ima. ³³ Chaymantan chay carcelta cuidaq runaqa chay tutalla, Pablota Silastawan huk lawman pusarispas, k'irinkunata maqchiran. Hinaspan chay carcelta cuidaq runaqa familiakunantin bautizachikuran. ³⁴ Chaymantan chay carcelta cuidaq runaqa, Pablota Silastawan wasinman pusaspa, mikhunata qoran mikhunankupaq. Hinaspan Diospi creesqankurayku anchata llapallanku kusikuranku.

³⁵ Achiqaramuqtinñataqmi chay llaqtapi autori-dadkunaqa, carcelman huk guardiakunata man-daranku, chay carcelta cuidaq runata, khaynata nimunankupaq:

—Pablota Silastawan ripunankupaq kacharipuy, nispa.

³⁶ Chaymi chay carcelta cuidaq runaqa Pablota niran:

—Llaqtata kamachiq autoridadkunan ordenta apachimuwan qankunata kacharipunaypaq; say-naqa hawkalla ripuychis, nispa.

³⁷ Ichaqa Pabloñataqmi chay guardiakunata khaynata niran:

—¿Imaninkin? Noqaykutaqa kay llaqtapi kamachikuq autoridadkunan, Roma nacionniyoq runakuna kashaqtiykupas, llapallan runakunapa ñawpaqninpi waqtachiwaranku. Hinaspan noqaykutaqa carcelman churachimuwaranku, manaraq sentenciasqa kashaqtiyku. Chaychu kunanri, ¿pakallapi kachariyta munawashankú? Manan noqaykuqa ripusaqkuchu. Paykunayá kikinkupuni hamuspanku orqowachunku, asta kay carcelpa punkunta lloqsinaykukama, nispanku.

³⁸ Hinaqtinmi guardiakunaqa Pablopa nisqanta chay autoridadkunaman willaranku. Chaymi chay autoridadkunaqa anchata mancharikuranku, Pabloqa Silaspiwan, Roma nacionniyoq kasqankuta uyarispanku.

³⁹ Hinaqtinmi chay autoridadkunaqa carcelman rispanku, Pablomanta Silasmantawan perdonta mañakuranku. Hinaspan Pablota Silastawan chay carcelmanta orqospa, chay llaqtamanta

ripunankupaq ruegaranku. ⁴⁰ Hinaqtinmi Pabloqa Silaspiwan chay carcelmanta lloqsispanku, Lidiapa wasinman riranku. Chaypin Señor Jesuspí creeq hermanokunawan tupaspanku, Señor Jesucristopi allinta creenankupaq paykunata kallpancharanku. Hinaspan chay llaqtamanta ripuranku.

17

Tesalónica llaqtapi Pablopa hinallataq Silaspa contranpi hatarisqankumanta

¹ Pablowan Silaspiwan viajashaspankun, Anfípolis llaqtanta hinallataq Apolonia llaqtantawan pasaranku. Hinaspan asta Tesalónica llaqtakama chayaranku. Chay llaqtapin Israel nacionniyoq runakunapa huñunakunanku sinagoga wasi karan. ² Chaymi Pabloqa, costumbrenman hina, chay sinagoga wasiman rispa, chaypi kinsa sábado discutinakuq hinaraq Bibliamanta yachachiran. ³ Hinaspan Pabloqa paykunaman entiendechiran, Diosmanta Hamuq Salvadorpa wañusqanqa, hinallataq kawsarimusqanpas necesario kasqanmanta. Hinaspan khaynata niran:

—Kay Jesusmanta rimasqayqa, Diosmanta Hamuq Salvadormi, nispa.

⁴ Chaymi wakin Israel nacionniyoq runakunaqa, Jesucristopi creespanku, Pablomanwan hinallataq Silasmanwan juntakuranku. Saynallataqmi Diosta yupaychaq Grecia nación lawmanta ashka runakunapas, hinallataq allin reqsisqa ashka warmikunapas,

Jesucristopi creeranku. ⁵ Saynata runakuna Jesuspi creeqtinkun, Jesuspi mana creeq Israel nacionniyoq wakin runakunaqa envidiakuranku. Hinaspan paykunaqa mana ima ruwaq qella runakunata callemanta mashkamuspanku yachachiranku, Pablopa hinallataq Silaspa contranpi ch'aqwata hatarichinankupaq. Chaymi chay qella runakunaqa callekunaman rispanku astawan ashka qellamasin runakunata huñumuspa, Jasón sutiyoq runapa wasinman riranku, Pablota Silastawan orqomuspa, maqanankupaq. ⁶ Ichaqa chay Jasonpa wasinpi Pablota Silastawan mana tarispankun, Jasonta arrastraspa, hinallataq Jesucristopi wakin creeqmasinkunatawan presochaspa, llaqtapi autoridadkunaman apamuranku. Hinaspan altota qaparispa, paykunata acusaranku khaynata:

—Kay runakunan enteron llaqtakunapi ch'aqwata hatarichimushanku. Hinaspan kay llaqtanchismanpas ña chayaramunkuña contranchispi ch'aqwata hatarichinankupaq. ⁷ Chay runakunatan kay Jasonqa wasinpi chashkiruspa samachishan. Hinaspapas paykunaqa manan kasukunkuchu rey Cesarpa kamachikusqantaqa. Aswanmi reyninchispa contranpi rimaspanku, nishanku khaynata: “Noqaykupa reyniykuqa hukmi. Paypa sutinqa Jesusmi”, nispanku.

⁸ Chay nisqankuta uyarispankun chay llaqtapi runakunaqa, autoridadkunapiwan ima, anchata phiñakuspanku ch'aqwaman haykuranku.

⁹ Hinaspan chay runakunaqa, Jasonmanta, hi-

nallataq wakin creyentekunamantawan ima, huk garantiata pagachikuspa kacharipuranku.

Pablowan Silaspiwan Berea llaqtapi kasqanku-manta

¹⁰ Tutayaramuqtinmi Jesucristopi creeq runakunaqa apurayllaman Pablota Silastawan Berea llaqtaman mandaranku. Chayman chayaruspankun, Pabloqa Silaspiwan Diosmanta yachachina sinagoga wasiman riranku. ¹¹ Chay Berea llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa, Tesalónica llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunamantaqa aswan más llamp'u songoyoq runakunan karanku. Chaymi paykunaqa Diosmanta allin willakuykunata sumaqta uyarispa chashkiranku. Hinaspan Bibliata sapa p'unchaw leespa allinta estudiaranku, saynapi Pablopa hinallataq Silaspa yachachisqankuqa, allinchus icha manachus kasqanta yachanankupaq. ¹² Chaymi chay Berea llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq ashka runakunaqa, Señor Jesucristopi creeranku. Saynallataqmi Grecia lawmanta ashka qarikunapas, hinallataq ashka respetasqa importante warmikunapas, Señor Jesucristopiqa creellarankutaq. ¹³ Hinaqtinmi chay Tesalónica llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa, Diosmanta Berea llaqtapi Pablo willasqanta yacharuspanku, chay llaqtaman riranku. Hinaspan chay llaqtapi runakunaqa hatariranku, Pablopa contranpi ch'aqwata ruwanankupaq. ¹⁴ Chaymi chay llaqtapi creyentekunaqa apurayllaman Pablota lamar qochapa patanman ayqechiranku. Ichaqa

Silasñataqmi Timoteopiwan, chay Berea llaqtallapi qepakuranku. ¹⁵ Chaymantan Pablota ayqechiq runakunaqa, Atenas llaqtakama Pablotaqa compañaranku. Hinaqtinmi Pabloqa chay compañaqninku runakunata encargaran, paykuna Berea llaqtaman kutispanku, Silastawan Timoteotawan khaynata ninankupaq: “Pablon qankunaman encargota apachimusunkichis, Atenas llaqtaman apurayllaman rinaykichispaq”, nispa.

Atenas llaqtapi Pablo kasqanmanta

¹⁶ Pabloqa Atenas llaqtapi Silasta Timoteotawan suyashaspanmi, runakunapa ruwasqan ashka idolokunata rikuran. Chaymi payqa anchata llakikuran, (chay Atenas llaqtapi runakuna ashkallaña idolokunapi creesqankurayku). ¹⁷ Hinaspan Pabloqa Israel nacionniyoq runakunawan, hinallataq Grecia lawmanta Diosta yupaychaq runakunapiwan ima, Diosmanta yachachina sinagoga wasipi discutiranku. Saynallataqmi Pabloqa Jesucristomanta runakunawan parlaq sapa p'unchaw plazakunaman riran. ¹⁸ Saynallataqmi Pabloqa wakin epicurio nisqa yachayniyoq runakunawanpas, hinallataq estoico nisqa yachayniyoq runakunawanpas discutinakullarantaq. Chayta uyarispan wakinninku khaynata niranku:

—¿Imatataq riman kay cuento q'epi runarí? nispanku.

Wakinñataqmi niranku:

—Huk dioskunamantan yachachishan, nispanku.

Saynataqa niranku, Pabloqa Jesucristomanta allin willakuykunata, hinallataq qepa tiempoman wañusqakuna kawsarimunamantawan yachachiqtinmi. *[Nota: Epicurio runakunapas hinallataq Estoico runakunapas yachaysapa runakunan karanku. Epicurio runakunaqa, tukuy imamantapas más allinqa kusionqalla kawsaypin creeranku. Estoico runakunañataqmi ichaqa, tukuy imamantapas más allinqa controlakuspa kawsanamanta creeranku].* ¹⁹ Hinaqtinmi Pablota hap'ispa apamuranku huñunakunanku Areópago sutiyoq lugarman. Hinaspan khaynata niranku:

—¿Chay mosoq yachachisqaykikunari, ima ninantataq nin? ²⁰ Qanqa noqaykumanmi mana hayk'aq uyarisqayku yachachikuykunata yachachiwashankiku. Chaymi noqaykuqa allinta entiendechiwanaykikuta munayku, nispanku.

²¹ Chay Atenas llaqtayoq runakunaqa, hinallataq chaypi tiyaq forastero runakunapas, huk mosoq yachachikuykunallamantan uyariyta, hinallataq parlaytapas munaranku.

²² Chaymi Pabloqa chay Areópago lugarpa chawpinpi sayaspa, khaynata niran:

—¡Atenas llaqtayoq runakuna! Qankunaqa qawarisqayman hinan ashka dioskunata serviq, hinallataq ancha religioso runakuna ima kasqankichis. ²³ Noqaqa kay llaqtaykichis ukhupi purishaspaymi, qawarispay, yupaychanaykichis ashka lugarkunata rikurani. Hinaspapas rikullaranitaqmi mana diosniyoq huk illaq altartapas. Chay altarpin khayna escribisqa

kasqa: “Mana reqsisqa Diospa altarnin”, nispa. Chay mana reqsisqaykichis Diosta adorasqaykichismantan, noqaqa kunan willasqaykichis.

²⁴ Chay mana reqsisqaykichis Diosmi ruwaran kay pachata, hinallataq kay pachapi tukuy ima kaqkunatapas. Paymi kay pachapa, hinallataq hanaq pachapa dueñonqa. Chayraykun payqa mana runakunapa ruwasqan templopichu tiyan.

²⁵ Hinaspapas Diosqa manan necesitanchu ni pi runapas yanapanantaqa. Aswanmi payqa llapallan runakunaman qowanchis kawsayta, samadayta, hinallataq tukuy imakunatapas.

²⁶ Diosqa huk runallamantan enteron mundontinpi kaq runakunata mirachiran, kay pachapi tiyanankupaq. Hinaspapas Diosmi decidiran hayk'aq nacenankuta, maypi tiyanankuta, hinallataq maypi wañunankutapas.

²⁷ Saynatan Diosqa ruwaran, kay pachapi llapallan runakuna Diosta mashkapa tarinankupaq. Chaymi cheqaqtapuni niykichis, Diosqa manan noqanchismantaqa karupichu kashan.

²⁸ Aswanmi Diosqa noqanchiswan kashan. Chaymi noqanchisqa Diospa yanapayninwan kawsanchis, purinchis, hinallataq kay pachapi vidayoqpas kanchis. Chaymi qankunamanta poesía escribiq wakin runakunapas khaynata niranku: “Noqanchisqa Diospa wawankunan kanchis”, nispanku.

²⁹ Saynaqa Diospa ruwasqan kashaspanchisqa, amayá Diosmantaqa piensasunchu runakunapa ruwasqan idolokuna hina kananpaqqa. Chaykunaqa runapa piensasqanman hinallan

ruwasqa kashanku qorimanta, qolqemanta, hinallataq rumimanta ima. ³⁰ Ichaqa ñawpaq tiempokunamantaraqmi runakunapa huchallikusqanta Diosqa hinallata dejaran. Saynataqa dejaran, runakuna mana yachaspa huchallikusqankuraykun. Ichaqa kunanmi Diosqa kamachimun, enteron llaqtakunapi runakuna huchankumanta wanakuspa, Diosman kutiripunankupaq. ³¹ Hinaspapas Diosqa ñan akllarunña, ima p'unchawtas kay pachapi runakunata huchankumanta juzgananpaqqa. Chay p'unchawpin Diosqa runakunata juzganqa, mana pimanpas sayapakuspalla. Hinaspapas Diosqa Señor Jesucristomanmi autoridadta qon, llapallan runakunata juzgananpaq. Chaypaqmi Diosqa Jesucristota kawsarichimuran, payqa cheqaq juez kasqanta llapallan runakuna yachanankupaq, nispa.

³² Chaymi chaypi kaq wakin runakunaqa, wañuqkunapa kawsarimunamanta uyariruspanku, asikuspa burlakuranku. Ichaqa wakin runakunañataqmi khaynata niranku:

—Kaykunamantaqa huk p'unchawña rimapayawankiku, nispanku.

³³ Hinaqtinmi Pabloqa paykunapa chawpinkumanta pasapuran. ³⁴ Ichaqa wakin runakunañataqmi Señor Jesucristopi creeranku; hinaspan Pablowan kushka riranku. Chay runakunan karanku: yachaysapa runakunapa huñunakunanku Areópago juntamanta Dionisio sutiyuq, saynallataq Dámaris sutiyuq warmipas; hinallataq Señor Jesucristopi creeq huk runakunapas.

18

Corinto llaqtapi Pablo kasqanmanta

¹ Pabloqa Atenas llaqtamanta lloqsispanmi Corinto llaqtaman riran. ² Hinaspan chay Corinto llaqtapi Aquila sutiyoq runawan tuparan. Chay Aquila sutiyoq runaqa Ponto provincia lawmantan karan. Hinaspapas paypa ñawpaq abuelonkunaqa Israel nacionmantan karanku. Paymi warmin Priscilapiwan Italia nación llaqtamanta chikan tiempollaraq chayaramusqa Corinto llaqtaman. Chay Corinto llaqtamanqa chayamuran, Roma nación llaqtapi rey Claudio Israel nacionniyoq runakunata Roma llaqtamanta lloqsinankupaq kamachisqanraykun. Chaymi Pabloqa paykunaman visitaq riran. ³ Chay Aquila runaqa carpakunata ruwaq runan karan. Saynallataqmi Pablopas chay carpa ruway oficioyoqllataq karan. Chaymi Pabloqa paykunawan kushka llank'aspa, chaypi qepakuran. ⁴ Pabloqa chay Corinto llaqtapin sapa sábado p'unchawpi Diosmanta yachachina sinagoga wasiman riran. Hinaspan chaypi Israel nacionniyoq runakunaman, hinallataq Grecia nacionniyoq runakunamanpas yachachiran, Señor Jesucristopi creenankuta munaspa.

⁵ Silaswan Timoteowan Macedonia provincia lawmanta Corinto llaqtaman chayamuqtinkun, Pabloqa mana samaspa, Israel nacionniyoq runakunaman astawanraq yachachiran Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvador kasqanmanta.

⁶ Ichaqa saynata Pablo yachachiqtinmi,

Jesucristopi mana creeq Israel nacionniyoq runakunaqa contranpi kaspanku, Pablota k'amiranku. Chaymi Pabloqa p'achanta thaptirikuspa paykunata khaynata niran:

—Sichus qankunata Dios castigasunkichis chayqa, manan noqapa huchayñachu kanqa, aswanqa qankunapa huchaykichishñan kanqa. Kunanmantan ichaqa huk law nacionniyoq runakunamanña risaq, Diosmanta allin willakuykunata paykunaman willamunaypaq, nispa.

⁷ Saynata niruspan, Pabloqa chay sinagoga wasimanta lloqsispa riran Ticio Justo sutiyoq runapa wasinman. Chay runaqa Diosta cheqaqpaq yupaychaq runan karan. Hinaspapas payqa chay sinagoga wasipa ladollanpin tiyaran.

⁸ Saynallataqmi Crispo sutiyoq runapas llapallan familiantin Señor Jesucristopi creeranku. Chay Crispo runaqa Diosmanta yachachina sinagoga wasipi kamachiq jefen karan. Hinaspapas chay Corinto llaqtapi tiyaq ashka runakunapas, Pablopa yachachisqanta uyarispankun, Jesucristopiqa creellarankutaq. Hinaspan paykunaqa bautizachikuranku. ⁹ Hinaqtinmi Señor Jesucristoqa huk tuta Pabloman huk visionpi rikhuriykuspa, khaynata niran:

—Ama manchakuychu nitaq upallaychu noqamanta runakunaman willaytaqa. ¹⁰ Noqaga qanwanmi kashani, tukuy imapipas qanta yanapanaypaq. Chaymi qantaqa mana ni pipas imanasunkichu. Kay llaqtapiqa ashka runakunan, noqapi creenankupaq kashanku, nispa.

¹¹ Chaymi Pabloqa Diospa palabranmanta yachachispa, huk wata soqta killantin chay Corinto llaqtapi qepakuran.

¹² Chay tiempopin chay Acaya sutiyoq provincia lawpi Galión sutiyoq runa gobiernasharan. (Chay provinciamanmi Corinto llaqta perteneceran). Hinaqtiinmi chay Corinto llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa Pablota contranpi sayariranku. Hinaspan Pablota hap'iruspanku, juzganankupaq, autoridadkunapa ñawpaqinman aparanku. ¹³ Chaypin Pablota acusaspa, khaynata niranku:

—Kay runaqa Diosta adoranankupaqmi, leyninchiskunapa contranpi, huk clase religionata runakunaman yachachishan, nispanku.

¹⁴ Hinaqtiinmi Pablo rimarinanpaq hinaña kashaqtiin, chay gobernador Galionqa, Israel nacionniyoq runakunata khaynata niran:

—Sichus qankuna ima mana allinkuna ruwasqanmanta, otaq runa wañuchisqanmanta acusashankichis chayqa, liston kashani qankunata uyarinaypaq. ¹⁵ Ichaqa kay acusasqaykichisqa rimaykunallamanta, sutikunallamanta, hinallataq qankunapa leyniykichiskunallamantan. Chaykunamantaqa qankunapurayá arreglamuychis. Noqaqa kay asuntoykichismanqa manan metekuymanchu, nispa.

¹⁶ Chaymi chay gobernador Galionqa, chay acusaq runakunata qarqochiran ladonmanta.

¹⁷ Hinaqtiinmi llapallan chaypi kaq runakunaqa, Diosmanta yachachina sinagoga wasipi kamachiq Sóstenes sutiyoq runata hap'ispanku,

chay juzgaq autoridadkunapa ñawpaqninpi maqaranku. Saynata maqashaqtinkupas, Galionmanqa manan ni imapas qokuranchu.

Antioquía llaqtaman Pablo kutisqanmanta

¹⁸ Pabloqa ashka p'unchawkunana Corinto llaqtapi qepakuran. Chaymantan Pabloqa creyentekunamanta despedikuspa, huk barcoman wicharan, lamar qochanta Siria provincia lawman rinanpaq. Paywanmi riranku Priscila warmipas qosan Aquilapiwan. Lamar qochapa patanpi Cencrea llaqtaman chayaruspankutaqmi, Pabloqa Diosman prometekusqanta cumplisqanrayku, chukchanta rutuchikuran. ¹⁹ Chaymantan lamar qochapa patanpi kaq Éfeso llaqtaman chayaranku. Chaypin Pabloqa Priscilatawan Aquilatawan saqespa, Diosmanta yachachina sinagoga wasiman riran. Hinaspan Israel nacionniyoq runakunaman Señor Jesusmanta chaypi yachachiran. ²⁰ Hinaqtinmi chaypi kaq Israel nacionniyoq runakunaqa Pablota valekuranku, huk p'unchawkunatawan chaypi tardarinanpaq. Ichaqa Pabloqa manan munaranchu. ²¹ Hinaspan paykunamanta despedikuspa, khaynata niran:

—{Noqaqa Jerusalén llaqtapi Pascua fiestamanmi rishani. Chaymi mana tardariyta qankunawanqa atiymanchu}. Ichaqa sichus Dios munaqtinga, qankunata watukuqmi kutimusaq, nispa.

Saynata nispanmi, Pabloqa huk barcoman wichaspa, Éfeso llaqtamanta lloqsispa viajaran.

²² Pabloqa lamar qochapa patanpi kaq Cesarea llaqtaman chayaruspanmi, Jerusalén llaqtaman riran, Señor Jesucristopi creeq runakunata salu-daykunanpaq. Chaymantañataqmi Pabloqa viajalarantaq Antioquía llaqtaman. [*Nota: Bibliapiqa ish kay llaqtakunan karan “Antioquía” sutiyoq. Kay Antioquía llaqtaqa Siria provincia lawpin karan.*]

Pablo kinsa kaq viajeman risqanmanta

²³ Hinaspan Pabloqa chay Antioquía llaqtapi qepakuran huk tiempo. Chaymantapas payqa viajarallantaqmi visitananpaq Galacia provincia lawman, hinallataq Frigia lawman ima. Hinaspan chay provincia lawkunapi Señor Jesucristopi creeqkunata kallpancharan, ama ish kayaspa, Jesucristopi allinta confianankupaq.

Éfeso llaqtapi allin willakuykunata Apolos willasqanmanta

²⁴ Chay p'unchawkunapin Éfeso llaqtaman chayamuran Alejandría llaqtayoq Apolos sutiyoq runa. Payqa Israel nacionniyoq runakunapa mirayninmantan karan. Hinaspapas Apolosqa allintan yacharan Diospa palabranmantaqa; hinallataqmi payqa allinta rimaspa, pitapas convencechiq runa karan. ²⁵ Hinaspapas Apolosqa Bautizaq Juanpa yachachisqan bautismomantan allinta yacharan. Ichaqa Señor Jesucristomantataqmi pisillata yacharan. Sayna chikallanta yachashaspanpas, payqa tukuy sonqonwanmi Señor Jesucristomantaqa runakunaman yachachiran. ²⁶ Apolosqa, mana manchakuspan, Diosmanta yachachina sinagoga

wasipi, runakunaman yachachiyta qallariran. Chay yachachisqanta uyariruspankun, Priscila warmiqa qosan Aquilapiwan Apolostaqa sapallanta wasinkuman pusaranku. Hinaspan Diospa palabranmanta, aswan más allinta Apolosmanqa entiendechiranku. ²⁷ Chaymantan Apolosqa Acaya provincia lawman riyta munaran. Hinaqtinmi chay Éfeso llaqtapi creyentekunaqa, Apolosta kallpancharanku ripunanpaq. Hinaspan paykunaqa huk cartata escribispa recomendaranku, chay Acaya provincia lawpipas allinta chashkinankupaq. Apolosqa Acaya provincia lawman chayaruspantaqmi, chay lawkunapi creyentekunawan tuparan. Chay creyentekunaqa ñawpaqtaraqmi Jesucristopi creeranku, paykunata Dios favorecesqanrayku. Hinaqtinmi Apolosqa chay creyentekunata anchata kallpancharan. ²⁸ Hinaspapas Apolosqa, ancha atiywan rimaspan, Israel nacionniyoq runakunawan k'araqta discutiran. Hinaspan Apolosqa Bibliapi nisqanman hina rimaran: “Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvadormi”, nispa. Saynata rimaspanmi, payqa chay Israel nacionniyoq runakunata venceran.

19

Éfeso llaqtaman Pablo hamusqanmanta

¹ Apolos Corinto llaqtapi kashaqtinmi, Pabloqa alto q'asanta pasaspan Éfeso llaqtaman chayaran. Chay Éfeso llaqtapin wakin creyentekunata tariran. ² Hinaspan paykunata tapuran khaynata:

—Qankunari Señor Jesuspi creespaykichisri, ¿chashkirankichishchu Santo Espirituta, qankunapi kananpaq? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa contestaranku khaynata:

—Manan ni hayk'aqqas uyariraykuchu Santo Espiritumantaqa, nitaqmi yachaykupashchu, kanchus icha manachus chaytapas, nispanku.

³ Hinaqtinmi Pabloqa niran:

—Qankunari, ¿imayna bautismowantaq bautizasqa karankichís? nispa.

Chaymi paykunaqa khaynata contestaranku:

—Noqaykuqa Bautizaq Juanpa yachachiwasqankuman hinallan bautizakurayku, nispanku.

⁴ Chaymi Pabloqa khaynata niran:

—Bautizaq Juanqa bautizaran, huchankuta saqespanku Diosman kutirikuqtinkun. Hinaspapas Bautizaq Juanqa nillarantaqmi llapallan runakunata khaynata: “Noqapa qepayta Hamuqpi creeychis”, nispa. Chay qepanta Hamuqqa karan Señor Jesusmi.

⁵ Pablopa nisqanta uyarispankun, chaypi kaq runakunaqa Jesucristopi creeranku; hinaspan Señor Jesuspa sutinpi bautizachikuranku.

⁶ Hinaqtinmi Pabloqa paykunaman makinta churayuqtin, Santo Espíritu paykunaman hamuran. Chaymi paykunaqa huk mana yachasqanku rimaykunapi rimaranku; hinallataq Diosmanta ima willakuranku. ⁷ Chaypi bautizachikuq runakunaqa chunka ish kayniyoq hinan karanku.

8 Chaymantan Pabloqa chay Éfeso llaqtapi sinagoga wasiman ashka kuti riran. Hinaspan mana manchakuspa, chaypi kaq Israel nacionniyoq runakunaman Diospa gobiernanan sumaq glorianmanta kinsa killa yachachiran. Saynataqa yachachiran, Jesucristopi paykuna creespa, payta kasukunankuta munaspanmi. ⁹ Ichaqa saynata yachachishaqtinpas, Israel nacionniyoq wakin runakunaqa, sonqonkuta rumiyachispankun, Jesucristopiqa mana creeyta munarankuchu. Hinaspan paykunaqa Señor Jesucristomanta yachachisqankupa contranpi maldecispa, llapallan chaypi kaq runakunapa ñawpaqninpi millaykunata rimayta qallariranku. Chayta uyarispanmi Pabloqa, Jesuspi creeq runakunapiwan, chay runakunamanta ayqerikuspa, huk lawman riranku. Hinaspan sapa p'unchaw huñunakuranku Jesucristomanta yachachinanpaq, Tirano sutiyoy runapa escuelanpi. ¹⁰ Chay escuelapin Pabloqa ishkay wata hunt'a, Señor Jesusmanta yachachiran. Chaymi Asia provincia lawpi tiyaq llapallan runakunaqa, Señor Jesusmanta yachachikuyta uyariranku. Paykunamantan wakinqa Israel nacionniyoq runakuna karanku, wakintaqmi huk law nacionniyoq runakuna karanku.

Esceva sutiyoy runapa wawankunamanta

¹¹ Diosmi Éfeso llaqtapi hatun milagrokunata ruwaran Pablontakama. ¹² Chaymi runakunaqa Pablopa tupayusqan pañuelokunata otaq p'achakunatapas apakuranku. Hinaspan paykunaqa onqosqakunaman chay cosaskunata

churayuqtinku, paykunaqa sanoyaranku. Wak-inñataqmi, chay cosaskunataqa demoniokunapa ñak'arichisqan runakunaman churayuranku; hinaqtinmi chay ñak'arichiq demoniokunaqa paykunamanta lloqsiran.

¹³ Ichaqa Israel nacionniyoq wakín runakunan chay Éfeso llaqtapi purillarankutaq, demoniokunata runakunamanta qarqoyta munaspanku. Hinaspan Señor Jesupa sutinta oqarispanku, khaynata niranku:

—Pablopa willakusqan Señor Jesupa sutinpin noqaqa kamachiyki, kay runamanta lloqsinaykipaq, nispanku.

¹⁴ Chaytan ruwaranku Israel nacionniyoq sacerdotekunapa huknin kaq jefen, Esceva sutiyoq runapa qanchis wawankuna. ¹⁵ Chaymi chay demonioqa contestaspa, khaynata niran:

—Noqaqa reqsinin Jestusaqa, hinallataq Pablotapas. Qankunatan ichaqa mana reqsiykichishchu. Qankunari, ¿pitaq kankichís? nispa.

¹⁶ Saynata nispanmi chay mana allin espirítupa kamachisqan runaqa, kasqan ratolla paykunaman saltayamuspa, alli-allinta maqaran. Hinaqtinmi paykunaqa q'alalla, hinallataq k'iri-k'irillaña ishkapakuranku. ¹⁷ Chaymi Éfeso llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakuna, hinallataq huk law nacionniyoq runakunapas, cuentata qokuranku chaykuna pasasqanmanta. Hinaspan anchata mancharikuranku. Hinaqtinmi Señor Jesupa sutintaqa anchata respetaranku.

18 Hinaspanmi Jesuspi chayllaraq creeq ashka runakunaqa hamuspanku, runakunapa ñawpaqninpi willakuranku, Diosta manaraq reqsishaspanku, tukuy mana allin huchakuna ruwasqankumanta.

19 Paykunamantan wakinqa layqakuna karanku. Hinaspan Jesucristopi creeruspanku, chay magia libronkuta apamuranku. Hinaspan runakunapa ñawpaqninpi chay layqa libronkuta k'anaranku. Chay libronkupa valorninga pishqa chunka waranqa jornal qolqepa valorninmi karan.

20 Saynapin Señor Jesusmanta allin willakuyqa ashka llaqtakunapi ancha atiywan willasqa karan. Chaymi ashka runakuna Jesucristopi creeranku.

21 Chaykuna pasasqanpa qepantan Pabloqa piensaran, Macedonia provincia lawninta, hinallataq Acaya provincia lawninkunata muyuratumuspa, Jerusalén llaqtaman rinanpaq. Hinaspapas piensallarantaqmi chay Jerusalén llaqtamanta Roma llaqtaman rinanpaqpas.

22 Hinaspan Pabloqa yanapaqnin Timoteota, hinallataq yanapaqnin Erastotawan ima Macedonia provincia lawman mandaran. Ichaqa Pabloñataqmi ashka p'unchawkuna Asia provincia lawpi qepakuran.

Éfeso llaqtapi ch'aqwa hatarichisqankumanta

23 Chay p'unchawkunapin Señor Jesusmanta allin willakuykunata willakusqankurayku, Éfeso llaqtapi ch'aqwata hatarichiranku.

24 Chay ch'aqwataqa Demetrio sutiyoq runan qallarichimuran. Demetrioqa qolqemantan

mamacha Artemisapa templon wasichakunata ruwaspa venderan. Hinaspan paypas, hinallataq yanapaqninkunapas ashka qolqeta ganakuranku. *[Nota: Chay mamacha diosninkutaqa Griego rimaypin Artemisa sutiwan suticharanku. Latín rimaypiñataqmi Diana sutiwan suticharanku].*²⁵ Chaymi Demetrioqa yanapaqninkunatawan, hinallataq pay hina oficioyoq kaq runakunatawan huñuspa, paykunata khaynata niran:

–Runamasiykuna, qankunaqa yachankichismi kay diosninchispa imagenninta ruwasqanchiswan ashka qolqe ganakusqanchistaqa.²⁶ Ichaqa rikusqanchisman, hinallataq uyarisqanchisman hinan, chay Pablo sutiyoq runaqa kay Éfeso llaqtanchispi runakunata diosninchispa contranpi hatarichishan. Saynallataqmi Asia provincia lawpi tiyaq runakunamanpas rimaspa nishan: “Runakunapa ruwasqan idolokunaqa manan cheqaq dioskunachu”, nispa. Chaymi ashka runakuna paypa rimasqanpi creeshanku.²⁷ Ichaqa chay Pablopa yachachisqanqa manan allinchu kashan. Sayna kaqtinga, kay ruwasqanchis negocionchis chinkaruqtinmi, fracasoman haykusunman. Saynallataqmi kay allin reqsisqa mamachanchis Artemisapa templonpas mana imaman tukuchisqa kanman. Sayna kaqtinga, kay mamachanchispa hatun sumaq kayninmi mana imaman tukuchisqa kanqa. Qankunaqa yachankichismi, kay mamacha Artemisatan kay Asia provinciapi, hinallataq enteron

mundontinpipas yupaychanku, nispa.

28 Hinaqtinmi Demetriopa nisqanta uyariruspanku, chaypi kaq runakunaqa, anchata phiñakuspa, qapariranku khaynata:

—¡Éfeso llaqtapi mamachanchis Artemisa kawsachun! nispanku.

29 Hinaspan chay Éfeso llaqtapi runakunaqa ch'aqwata hatarichiranku. Hinaspan Pablopa puriqmasin Gayota, hinallataq Aristarcotawan presocharuspanku, huñunakunanku coliseo lugarman aparanku. Pablopa chay puriqmasinkunaqa, Macedonia provincia lawmantan karanku.

30 Hinaqtinmi Pabloqa chay runakunapa huñunakusqan lugarman riyta munaran. Ichaqa Señor Jesuspi creeq runakunan mana dejarankuchu rinanta.

31 Hinallataqmi chay Asia provinciapi wakin kamachiqkunapas, Pablopa amigonkuna kaspa, Pabloman encargamuranku, chay runakunapa huñunakusqan lugarman ama rinanpaq.

32 Chay runakunapa huñunakusqan coliseo lugarpin hatun ch'aqwata hatarichiranku. Hinaspan wakin runakunaqa hukta rimaspa qapariranku; wakintaq hukkunata rimaspa qapariranku; wakin runakunañataqmi ichaqa, imapaqsi chaypi huñunakusqankutapas mana ni yacharankupashchu.

33 Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunaqa, Alejandro sutiyoy runata tanqaspa, llapallan runakunapa ñawpaqninman pasachiranku, Israel nacionniyoq runakunapa favorninpi rimananpaq. Chaymi Alejandroqa, makinta altoman oqarispa,

llapallan runakunata upallachiyta munaran.
³⁴ Ichaqa Éfeso llaqtayoq runakunaqa cuentatan qokuranku, Alejandroqa Israel nacionniyoq runa kasqanta. (Hinaspapas paykunaqa yacharankun, Israel nacionniyoq runakunaqa chay mamacha Artemisapi mana creesqankuta). Chaymi paykunaqa yaqa ishkay hora hina qapariranku khaynata:

—¡Éfeso llaqtapi mamachanchis Artemisaqa kawsachun! nispanku.

³⁵ Hinaqtinmi chay Éfeso llaqtapi kamachiq autoridadkunapa secretarion runaqa, chaypi kaq llapallan runakunata upallachispa, khaynata niran:

—Kay Éfeso llaqtapi tiyaq wawqeykuna, llapallan runakunan yachanku, noqanchismi encargado kashanchis, kay hatun mamacha Artemisatapas, hinallataq templontapas cuidananchispaqqa. Hinaspapas noqanchisqa yachanchismi, kay mamachanchisqa cielomanta urayamusqanta.

³⁶ Chaytan noqanchisqa llapachallanchis allinta yachanchis. Chaytaqa manan ni pipas negaytaqa atinmanchu. Saynaqa upallaychisyá, hinaspa manaraq ni imatapas ruwashaspa, allinta piensariychis.

³⁷ Kay apamusqaykichis runakunaqa manan ni imatapas mamachanchis Artemisapa templonmantaqa suwakurankuchu, nitaqmi paypa contranpiga ni ima mana allintapas rimarankuchu. ³⁸ Sichus Demetrio, hinallataq chay oficiopi llank'aqmasin runakunapas, pipa contranpipas quejakuyta munaspaqa, aswanyá

juezkunaman rispanku quejakamuchunku, chaypi arreglamunankupaq. Chaypaqmi juezkunapas hinallataq autoridadkunapas kashanku. ³⁹ Sichus imamantapas arreglanaykichis kashanraq chayqa, llaqtata kamachiq autoridadkuna huñunakuqtinkuyá, chaypi arreglankichis chaykunataqa. ⁴⁰ Manan imapas kanchu kay ch'aqwakuna ruwanapaqqa. Aswanmi Roma nacionniyoq autoridadkunaga noqanchispa contranchispi acusawasunman, kay ch'aqwakunamanta mana ni imaynatapas contestayta atiqtinchis, nispa.

⁴¹ Kaykunata niruspanmi, chay secretarioqa, llapallan chaypi huñunasqa runakunata, wasinkuman ripunankupaq despedipuran.

20

Macedonia lawman hinallataq Grecia lawman Pablopa risqanmanta

¹ Éfeso llaqtapi hatarichisqanku ch'aqwa thañiruqtinmi, Pabloqa Jesucristopi creeq runakunata waqyachimuran. Hinaspan Señor Jesucristopi ama ishkayaspaa creenankupaq paykunata kallpancharan. Chaymantan payqa paykunamanta despedikuspa, Macedonia provincia lawman riran. ² Hinaspan Pabloqa, llapallan llaqtakuna risqanpi, Jesucristopi creeq runakunata kallpanchatamuran. Chaymantan Pabloqa Grecia nación llaqtaman chayaran. ³ Hinaspan Pabloqa chay nacionpi kinsa killa qepakuran.

Chaymantan Pabloqa huk barcopi Siria provincia lawman rinanpaq kashaspanña, Israel nacionniyoq wakin runakuna wañuchiy munasqankuta yacharuran. Chaymi Pabloqa Macedonia provincia lawninta pasaspa, Siria provincia lawman kutiyta munaran. ⁴ Hinaqtiinmi Pablotaqa compañaranku Asia provincia lawman, Jesucristopi creeqmasinkuna. Paykunan karanku Berea llaqtamanta Pirro sutiyoy runapa wawan Sópater, Tesalónica llaqtamanta Aristarco, Segundo, Derbe llaqtamanta Gayo, Asia provinciamanta Timoteo, Tíquico, hinallataq Trófimo ima. ⁵ Paykunan ñawparuspanku, Troas llaqtapiña suyawaranku. *[Nota: Kay librota escribiq Lucasqa paykunawan mana rispanmi, Pablowan qepakuran. Chaymi nin: “suyawaranku”, nispa].* ⁶ Ichaqa noqaykuñataqmi mana levadurayoy t'anta mikhuna fiesta pasarullaqtiin, Filipos llaqtamanta barcopi lloqsirayku. Chaymanta pishqa p'unchaw pasaruqtiinmi Troas llaqtaman chayarayku. Chaypin tuparayku ñawpaqta riq wawqenchiskunawan. Hinaspan chay llaqtapi qanchis p'unchaw qepakurayku.

Troas llaqtapi Pablo kasqanmanta

⁷ Semana qallariy domingo p'unchawtan huk wasipa altosninpi t'antata partiyuspa mikhunaykupaq huñunakurayku. Hinaqtiinmi Pabloqa chawpi tutakama chaypi yachachiran, paqarisnintin p'unchaw viajeman lloqsinan kasqanrayku. ⁸ Chay huñunakusqayku wasipa altosninpin, ashka lamparinkuna k'anchasharan.

⁹ Ichaqa chay lugarpin Eutico sutiyuq joven ventanapi tiyasharan. Paymi unayllataña Pablo yachachiqtin, nishuta puñuywan aysarachikuspa puñurparan. Hinaspan chay wasipa kinsa kaq altosninmanta, pampaman urmaykuran. Chaymi paytaqa wañusqataña oqariranku. ¹⁰ Hinaqtinmi Pabloqa chay altosmanta urayuspa, chay jovenman ashuyuspa, pampapi abrazaran. Hinaspan khaynata niran:

—Qankunaqa ama mancharikuychishchu. Payqa kawsashanmi, nispa.

¹¹ Chaymantan Pabloqa kaqmanta altosman wichaspa t'antata partiyuspa, paykunawan mikhuran. Hinaspan Pabloqa asta achiqamunankama unayllaña yachachiran. Chaymantañan viajaran. ¹² Chay Eutico joventan ichaqa, Jesucristopi creeq runakuna, jovenpa wasinman sanotaña pusapuranku. Hinaspan chaykuna pasasqanwan, Jesucristopi creeq runakunaqa astawan kallpanchakuranku.

Pablo Troas llaqtamanta Mileto llaqtakama vijasqanmanta

¹³ Noqaykuqa huk barcoman wichaspaykun ñawparayku lamar qochantakama Asón sutiyuq llaqtaman, chaypi Pablota oqarinaykupaq. Payqa acuerdasqaykuman hinan chakillapi riran. ¹⁴ Hinaspan Asón llaqtaman chayaruqtiyku, Pabloqa risqayku barcoman wichamuran. Hinaspan paywan kushkaña qochapa patanpi kaq Mitilene llaqtakama rirayku. ¹⁵ Chaymantan paqarisnintin p'unchaw chayarayku qochapa chawpinpi Quío sutiyuq islapa chimpanman.

Chaymantañataqmi huknin p'unchawta qochapa patanpi Samos islaman rirayku. Chaymantan paqarisnintinñataq Trogilio sutiyuq islapi samarispayku, chaymantaña Mileto llaqtaman chayarayku. ¹⁶ Pabloqa manan qepakuyta munaranchu Asia provincia ukhupi tarikuq Éfeso llaqtapiqa. Aswanmi Pabloqa apurakuran, Pentecostés fiesta p'unchawpi Jerusalén llaqtapipuni kananpaq.

Éfeso llaqtapi Pabloqa despedikusqanmanta

¹⁷ Pabloqa Mileto llaqtapi kashaspanmi, Éfeso llaqtapi kaq iglesiapi liderkunata waqyachimuran, paykunawan parlananpaq. ¹⁸ Hinaspan chay liderkuna Mileto llaqtaman chayaramuqtinku, Pabloqa khaynata niran:

—Qankunaqa allintan yachankichis, kay Asia provincia lawman hamusqaymantapacha, qankuna ukhupi imaynatas noqa comportakuspa kawsasqaytaqa. ¹⁹ Ichaqa Israel llaqtamasiy nacionniyoq runakuna tukuy problemakunata ruwawaqtinkupas, noqaqa humillayukuspaymi, waqastinpas ñak'aristinpas, Señor Jesustaqa servikurani. ²⁰ Noqaqa chaykunata pasashaspapas, manan dejaranichu Diosmanta qankunaman willaytaqa. Hinaspapas noqaqa manallataqmi dejaranichu callekunapi, hinallataq wasikunapipas Diosmanta allin yachachikuykunata qankunapa allinniychispaq yachachiytaqa. ²¹ Hinaspapas noqaqa, Israel nacionniyoq runakunamanpas, hinallataq huk law nacionniyoq runakunamanpas yachachiranin, huchankumanta wanakuspa

Diosman kutirikunankupaq, hinallataq Señor Jesucristopipas allinta creenankupaq ima. ²² Kunanmi ichaqa Santo Espíritu kamachiwashan, Jerusalén llaqtaman rinaypaq. Ichaqa manan noqaqa yachanichu chaypi imas pasawanantaqa. ²³ Aswanmi Santo Espirituqa, may llaqtakunaman risqaypipas, ña rikuchiwashanña, Jerusalén llaqtaman chayaqtiyqa, carcelman churawanankumanta, hinallataq anchata ñak'arichiwankumanta ima. ²⁴ Ichaqa chaykunata yachashaspaypas noqaqa manan preocupakunichu wañuchiwanankumantaqa. Noqapaqqa kay vidaymantapas aswan más valorniyogqa, Diospa khuyakuyninmanta llapallan runakunaman willakuymi. Chayta ruwaspaymi, noqaqa Señor Jesucristopa kamachiwasqanta ancha kusikuywan cumplisqa. ²⁵ Chaymi noqaqa Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanta qankunaman allin willakuykunata willaraykichis. Ichaqa kunanmantan qankunaqa manaña ni mayqenniychispas huktawanqa rikuwankichishñachu. ²⁶ Chayraykun kunan qankunata niykichis, noqaqa manan huchayoqñachu kasaq sichus huchaman qankuna urmaspa castigasqa kaqtiykichisqa. ²⁷ Ichaqa ñan noqaqa, mana imatapas pakaspa, Diosmanta allin willakuykunataqa qankunamanqa clarota willaraykichishña. ²⁸ Saynaqa cuidakuychisyá kikiykichista; hinallataq Señor Jesucristopi creeq llapallan runakunatapas cuidaychis. Ichaqa kikin Santo Espiritun qankunataqa nombrasurankichis, oveja michiqkuna hina Señor Jesucristopi creeq runakunata allinta

cuidanaykichispaq. Paykunaqa kanku Señor Jesuspa yawarninwan rantisqa runakunan.

²⁹ Noqaqa yachanin qankuna ukhumanta ripuqtiyqa, ashka runakuna hamunanta. Paykunan Jesucristopa iglesianta chinkachiyta munaspa, qankuna ukhuman haykumunqa. Hinaspan huk yarqasqa suwa atoq hinarraq, qankunataqa engañayta munasunkichis.

³⁰ Hinaspapas qankuna ukhullamantataqmi llullakuspa yachachiqkunapas hataringaku. Saynataqa yachachinqaku, Jesucristopi creeqkuna chay llulla runakunata kasukuspa, qatikunankupaqmi. ³¹ Chayraykuyá qankunaqa allinta cuidakuychis. Hinaspa yuyariychis qankunaman yachachisqaykunata. Noqaqa kinsa wata qankunawan kaspaymi, tukuy kaykunamantaqa waqastinraq tuta p'unchaw sapankamaykichista advertiraykichis.

³² Chaymi kunan Diosmanta mañakuni, qankunata atiyinwan cuidasunaykichispaq, hinallataq paypa sumaq khuyakuyninwan sapa p'unchaw allinta kawsanaykichispaq. Diosqa ancha atiyniyoqmi, qankunapa iñiykiychista wiñarichinanpaq, hinallataq llapan prometesqan herenciata sapankamaykichisman qosunaykichispaqpas.

³³ Noqaqa manan ni pipa qorintapas, nitaq qolqentapas, nitaq p'achantapas munapayaranichu.

³⁴ Aswanqa allintapunin qankunaqa yachankichis, qankunawan kushka kashaspayqa, kay makiykunawanmi llank'arani, saynapi noqapas hinallataq noqawan kaqkunapas mantenekunaykupaq. ³⁵ Saynallataqmi

qankunatapas yachachiraykichis, qankunapas noqa hina llank'aspa, wakcha runakunata yanapanaykichispaq, saynapi Señor Jesuspa nisqanta yuyanaykichispaq ima. Paymi niran: “Pipas chashkiyllata munaqmantapaq, runamasinman qoqmi aswan más bendecisqa kanqa”, nispa.

³⁶ Pabloqa chaykunata rimayta tukuruspanmi, paykunawan kushka qonqorikuspa, Diosmanta mañakuranku. ³⁷ Hinaqtiinmi chaypi kaqkunaqa anchata waqaspa, Pablota abrazaykuspa much'aykuranku. [*Nota: Israel nación llaqtapiqa, costumbrenkun karan qaripura uyankupi much'aywan despedinakuy*]. ³⁸ Hinaspan chaypi kaqkunaqa ancha llakisqa karanku, Pablo paykunamanta despedikuspa: “Kunanmantan ichaqa manaña ni mayqennyikichispas huktawanqa rikuwankishñachu”, nisqanwan. Chaymantan llapallanku compañaranku Pablota huk barcoman wichanankama.

21

Jerusalén llaqtaman Pablo risqanmanta

¹ Chay Mileto llaqtapin, Éfeso llaqtamanta hamuq creyentekunawan despedinarukuspayku, barcoman wichaspa, derechollaña rirayku hatun lamar qochapa chawpinpi Cos sutiyoq isla allpaman. Chaymantan paqarisnintin p'unchaw lloqsispayku, Rodas nisqa islaman chayarayku. Chaymantataqmi viajeykuta continuaspa, chayallaraykutaq lamar qochapa patanpi Pátara sutiyoq llaqtaman.

² Chay Pátara llaqtapin Fenicia sutiyuq lawman riq barcota tarirayku. Hinaspan chay barcoman wichaspa viajarayku. ³ Rishaspaykun Chipre islata lamar qochapa chawpinpi rikurayku. Hinaspan chay Chipre islapa phaña lawninta pasarayku Siria provincia lawman rinaykupaq. Hinaspan chay Siria lawman rishaspayku, lamar qochapa patanpi Tiro llaqtaman chayarayku. Chay llaqtapin barcoqa sayaran, carga apasqanta urayachinankupaq. ⁴ Chaymi noqaykupas barcomanta urayuspayku, Jesucristopi creeqkunata tarirayku. Hinaspan chay llaqtapi qanchis p'unchaw paykunawan kushka qepakurayku. Hinaqtinmi paykunaqa Santo Espiritupa willasqan kaspanku, Pablota hark'aspa willaranku, Jerusalén llaqtaman ama rinanpaq. ⁵ Chay qanchis p'unchaw pasaruqtinmi, Jesucristopi llapallan creeqkunaqa, qarikuna, warmikuna, hinallataq warmakuna ima, acompañawaranku, llaqtamanta lloqsipa, lamar qochapa patankama. Hinaspan chaypi qonqorikuspayku, Diosmanta llapallayku mañakurayku. ⁶ Mañakuyta tukuruspaykutaqmi, abrazanakuspa despedinakurayku. Hinaspan barcoman wicharayku. Paykunañataqmi ichaqa wasinkuman kutipuranku.

⁷ Hinaspan chay Tiro llaqtamanta barcopi rirayku lamar qochapa patanpi Tolemaida nisqa llaqtakama. Hinaspan Jesucristopi creeqkunata chay llaqtapi saludaspayku, paykunawan qepakurayku chay p'unchaw.

⁸ Hinaspan paqarisnintin p'unchawñataq, Cesarea llaqtakama chayarayku. Chay llaqtapin

qepakurayku Felipepa wasinpi. Felipeqa karan Señor Jesumanta allin willakuykunata willakuqmi; hinaspapas payqa karan Jesuspa apostolninkunapa akllasqan qanchis diaconokunamanta hukninmi. ⁹ Saynallataqmi Felipepaqa tawa ususinkuna solterakama karan. Paykunan profetisa sipaskuna karanku. Hinaspan Diosmanta willakuranku.

¹⁰ Chaymi Cesarea llaqtapi Felipepa wasinpi ashka p'unchawña kashaqtiyku, Judea provincia lawmanta Agabo sutiyoq profeta runa chayamuran. ¹¹ Hinaspan Agaboqa noqaykuman ashuykamuspa, Pablopa cinturonninta orgospa, makinta hinallataq chakintapas watakuspa, khaynata niran:

—Santo Espiritun khaynata nin: Israel nacionniyoq runakunan, Jerusalén llaqtapi, khaynata watanqaku kay cinturonna dueñonta. Hinaspan Roma nacionniyoq kamachikuq runakunaman entreganqaku, nispa.

¹² Chayta uyarispaykun noqaykupas, hinallataq chaypi kaqkunapas Pablota ruegarayku, Jerusalén llaqtamanqa amaña rinanpaq.

¹³ Chaymi Pabloqa khaynata niwaranku:

—¡Ama waqaychishchu! ¡Waqaspaqa anchatan llakichiwashankichis! Noqaqa manan carcelman churawanallankupaqchu listoqa kashani. Aswanqa Señor Jesucristoraykun, Jerusalén llaqtapi, wañunaypaqpas listo kashani, nispa.

¹⁴ Chaymi noqaykuqa, mana ni imaynanmantapas Pablotaqa convencechiyta atiraykuchu, Jerusalén llaqtaman ama rinanpaqqa. Hinaspan noqaykuqa Pablota nirayku:

—Señor Jesuspa munayninman hina ruwasqa kachun, nispayku.

¹⁵ Chay p'unchawkuna pasaruqtilanmi, alistakuspayku, Jerusalén llaqtaman rirayku.

¹⁶ Hinaqtinmi Cesarea llaqtapi wakin wawqekunapas compañawaranku. Hinaspan paykunaqa pusawaranku Chipre islamanta Mnasón sutiyoq runapa wasinman. Paypas ñawpaqmantapacharaqmi ña Jesucristopi creeqña karan. Hinaspan Mnasonpa wasinpi qepakurayku.

Santiagoman Pablo visitasqanmanta

¹⁷ Jerusalén llaqtaman chayaruqtiykun, Jesucristopi creeq wawqekunaqa, ancha kusikuywan chashkiwaranku. ¹⁸ Paqarisnin p'unchawtaqmi, Pabloqa noqaykuwan kushka (Jesuspa wawqen) Santiagota visitaq riran. Hinaspan tarirayku Jesucristopi creeqkunapa llapallan líder ancianonkunatapas huñunasqata. *[Nota: Santiagopa huknin sutinmi karan Jacobo. Payqa Jesuspa wawqenmi karan. Hinaspapas kay Jacoboqa manan Jesuspa apostolnin kaqchu karan].* ¹⁹ Chaymi Pabloqa paykunata saludaykuran. Hinaspan Pabloqa paykunaman willaran, imakunatas Diosqa paynintakama huk law nacionniyoq runakunapa llaqtankupi ruwasqanmanta. ²⁰ Chay willakusqankunata uyarispankun, chaypi kaq liderkunaqa Diosta hatuncharanku. Hinaspan Pablotaqa khaynata niranku:

—Wawqéy, kay Israel nacionniyoq runakunamantaqa, ashka waranqa runakunan

Señor Jesucristopiqa creeranku. Ichaqa chay ñiqkunaqa Moisespa escribisqan leykunatan ancha allinta kasukuyta munaranku.

²¹ Hinaspapas chay Israel nacionniyoq creyente runakunaqa, ñas uyarisqakuña huk law nación llaqtakunapi tiyaq Israel nacionniyoq llaqtamasinchiskunaman khaynata yachachisqaykita: “Moisespa escribisqan leykunataqa amañan kasukunkichishñachu. Nitaqmi qari wawaykichistapas circuncisión costumbretaqa ruwankichishñachu; nitaq nación llaqtanchispi costumbrekunatapas ruwankichishñachu”, nispa. ²² Chayri, ¿ima nisunchistaq kayman hamusqaykita runakuna yacharuqtinkuri? ²³ Aswanqa kunan consejasqaykiku kayta ruwanaykipaq. Kaypin noqaykuwan tawa qarikuna kashan. Paykunan Diosman prometekusqankuta kay p'unchawkunapi cumplinanku kashan.

²⁴ Saynaqa paykunata temploman pusaspaykiyá, qanpas paykunawan kushka costumbrenchisman hina ch'uyanchakamuy. Hinaspa chay tawa qarikuna chukchankuta kuchuchikunankupaq gastonta ima pagamuy. Sichus chaykunata ruwamunki chayqa, llapallanmi yachanqaku, qanmanta rimasqankuqa mana cheqaq kasqanta. Hinaspan aswan yachanqaku, Moisespa kamachisqanta kasukusqaykita.

²⁵ Ichaqa Jesucristopi creeq huk law nación llaqtayoq runakunamanqa ñan escribiraykuña cartata. Chay cartapin willarayku khaynata: “Runakunaq ruwasqan idolokunaman ofrecesqa mikhunataqa aman mikhunkichishchu.

Animalkunapa yawarnintaqa aman mikhunkichishchu. Animalkunata wañuchispa, yawarnin mana lloqsiqtinga aman chay aychataqa mikhunkichishchu, nitaq kkillanmanta seq'okuq otaq qaqapaq animalkunapa aychantapas aman mikhunkichishchu. Saynallataq waqllikuykunapipas aman purinkichishchu”, nispa.

Pablota carcelman churasqankumanta

²⁶ Hinaqtinmi Pabloqa paqarisnintin p'unchaw chay tawantin runakunata pusayukuspa, ch'uyanchakuq riranku. Hinaspan Pabloqa paykunawan kushka chay ch'uyanchakuy costumbreta ruwaruspanku, temploman haykuran. Hinaspan willakuran hayk'aqsi chay ch'uyanchakuy costumbreta tukunankumanta, hinallataq costumbrenkuman hina sapankamankupa ofrendankutapas apamunankupaq.

²⁷ Chay ch'uyanchakuy costumbreqa qanchis p'unchawmi duraran. Hinaqtinmi chay qanchis p'unchaw yaqaña cumplikushaqtin, Asia provin-cia lawmanta kaq Israel nacionniyoq runaku-naqa, Pablota templopi rikururanku. Hinaspan templopi kaq llapallan runakunata Pablopa contranpi hatarichispanku, Pablota hap'iranku, ²⁸ khaynata qaparispanku:

—¡Israel nacionniyoq qarikuna, yanapawayku!
¡Kay runan llapallan llaqtakunapi runakunaman yachachimushan Israel nación llaqtapa contranpi, Moisespa kamachisqan leykunapa contranpi, hinallataq kay templopa contranpi ima!
¡Chaymantapas Grecia nacionniyoq

runakunatan Dios yupaychana temploman haykuchishan! ¡Saynata chay huchasapa runakunata temploman haykuchispanmi, Diospa ch'uya templontapas manaña respetaspa qenllichashan! nispanku.

²⁹ Saynataqa niranku, Pablota Éfeso llaqtayoq Trofimotawan Jerusalén llaqtapi purishaqta, rikumusqankuraykun. Chaymi paykunaqa khaynata piensaranku: “Pabloqa templomanmi huk law nacionniyoq Trófimo runata haykurachin”, nispanku.

³⁰ Chaymi Jerusalén llaqtapi ashka runakunaqa, Pablota contranpi ch'aqwata hatarichispanku, huñunakuspa, Pablota hap'iranku. Hinaspan Pablotaqa chay templomanta arrastramuspa, hawaman orqomuranku. Hinaspan kasqan ratolla chay templopa punkunta wishq'aranku.

³¹ Chaypin Pablotaqa wañurachinankupaña kasharanku. Ichaqa aswanmi Roma llaqtayoq soldadokunapa jefenman wakin runakuna willamuranku, Jerusalén llaqtayoq runakuna ch'aqwa hatarichisqankumanta.

³² Chaymi chay jefeqa, capitankunantin, hinallataq soldadokunantin ima, chay ch'aqwa ruwasqanku lugarman hamuranku. Ichaqa Pablota maqaq runakunaqa, soldadokunata jefentawan ima chayamusqanta rikuspankun, Pablotaqa manaña maqarankuñachu. ³³ Hinaqtiinmi soldadokunapa jefenqa Pablota presocharan. Hinaspan ishkay cadenakunawan cadenanankupaq kamachiran. Hinaspan chaypi kaq runakunata khaynata tapuran:

—¿Pitaraq kay runarí? ¿Ima mana allintataq kay runari ruwaruran? nispa.

³⁴ Saynata tapuqtinmi, runakunaqa qapariranku, wakin hukta, wakinñataq hukkunata. Chaymi chay soldadokunapa jefenqa, paykuna comunta qaparqachasqankurayku, mana ni imatapas entiendeyta atiranchu. Chaymi chay jefeqa soldadonkunata kamachiran, Pablota cuartelman apanankupaq.

³⁵ Hinaqtinmi cuartelpa gradasinman chayarachispanku, soldadokunaqa Pablota wantupiña apayuranku, chay runakuna hap'iyta munasqankurayku. ³⁶ Saynataqa ruwaranku, llapallan chay runakuna nishu phiñasqallaña qepankuta hamuspa, “¡wañuchun!” nispa qaparqachasqankuraykun.

Juzgaqnin runakunapa ñawpaqninpi Pablo rimasqanmanta

³⁷ Chaymantan soldadokunaqa Pablota cuartelpa ukhunman apanankupaq kashaqtinña, Pabloqa soldadokunapa jefenta griego rimaypi niran:

—¿Manachu qanwan huk ratochalla parlaruyman? nispa.

Hinaqtinmi soldadokunapa jefenqa niran:

—Qanqa, griego rimaytaqa yachasqankimá.

³⁸ Saynaqa, ¿icha qanchu kashankipas chay Egipto llaqtayoq runaqa? Chay Egipto nación llaqtayoq runan, Romamanta kamachikamuq gobiernopa contranpi, runakunata hatarichiran. Hinaspan tawa waranqa terrorista runakunata ch'inñeq lugarman pusaran, nispa.

³⁹ Chaymi Pabloqa contestaspa khaynata niran:

—Manan noqaqa chay egipcio runachu kani. Noqaqa Tarso llaqtapi naceq Israel nacionniyoq runan kani. Chay llaqtayqa ancha reqsisqa Cilicia provincia ukhupin. Chayraykuyá permi-tiykuway, kay Israel nacionniyoq runakunaman parlapayaykunaypaq, nispa.

⁴⁰ Chaymi soldadokunapa jefenqa permisota qoran. Hinaqtinmi Pabloqa gradaspi sayaykuspa, makinwan señaschaspa, runakunata upallachiran. Chaymi chay runakuna upallaruqtin, Pabloqa chay runakunapa hebreo rimayninpiña, rimayta qallariran khaynata:

22

¹—Israel nacionniyoq llaqtamasiykuna, noqapa nisqaytayá kunan uyariykuwaychis, nispa.

² Hinaqtinmi Pablota hebreo rimayninkupi rimaqta uyariruspanku, astawanraq upallaranku. Chaymi Pabloqa paykunata khaynata niran:

³—Noqaqa Cilicia provincia ukhupi kaq Tarso llaqtapi naceq Israel nacionniyoq runan kani. Hinaspapas noqaqa kay Jerusalén llaqtapi wiñaq, hinallataq yachayniyoq Gamalielpa yachachisqan runan kani. Chay Gamalielmi (allin yachayniyoq kaspá), noqataqa ñawpaq abuelonchiskunapa leyninkunata allinta kasukunaypaq yachachiwaran. Chaymi noqaqa Diosta manchakuywan kasukurani, imaynan qankunapas kasukunkichis chay hinata. ⁴ Hinaspapas ñawpaqtaqa, Señor Jesucristopi creeqkunata wañuchinaypaqmi qatikacharani. Chaymi wakintaqa qarikunatapas

warmikunatapas, presota hap'ichispay, carcelman wishq'achirani. ⁵ Chaykunamantaqa testigon kanku sacerdotekunapa jefenpas, hinallataq Israel nación llaqtapi kamachiq jefekunapas. Chay jefekunan kikinkupuni ordenta qowaran, Damasco llaqtapi tiyaq llaqtamasinchis runakunapaq. Chaymi noqaqa chay ordenta apayukuspa, Damasco llaqtaman rirani, Jesucristopi creeqkunata hap'ispay, kay Jerusalén llaqtaman apamuqtiy, alli-allin castigasqa kanankupaq.

*Pablon willakun Jesucristopi creesqanmanta
(Hech 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ Noqaqa Damasco llaqtamanmi ñanninta risharani. Hinaqtiinmi Damasco llaqtapa cercanpiña kashaqtiy, qonqayllamanta yaqa kushka p'unchaw horasta hina, huk k'anchay cielomanta k'anchamuwaran, hinallataq enteron muyuriqniytapas. ⁷ Chaymi noqaqa pampaman wikapakuspay, huk rimayta uyarirani khaynata: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Imanasqataq qatikachawashankirí?” nispa. ⁸ Hinaqtiinmi noqaqa contestarani: “Señor, ¿pitaq qanri kankí?” nispa.

Chaymi nimuwaran: “Noqaqa qatikachawasqayki Nazaret llaqtayoq Jesusmi kani”, nispa.

⁹ Chay k'anchaytaqa, noqawan riq runakunapas rikurankun. Ichaqa Señor Jesuspa rima-payamuwasqantaqa, manan paykunaqa uyari-rankuchu. ¹⁰ Hinaqtiinmi noqaqa khaynata tapurani: “Señor, ¿imatataq ruwasaqri?” nispa. Chaymi

Señorqa nimuwaran: “Sayarispa Damasco llaqtaman chayaspa haykuy. Chaypin nisunkiku imatachus ruwanaykitaqa”, nispa. ¹¹ Chaymi noqawan riqkunaga, makiymanta aysawaspanku, Damasco llaqtaman pusawaranku, cielomanta chay k'anchay ñawsayachiwasqanrayku.

¹² Chay Damasco llaqtapin Ananías sutiyoq runa tiyaran. Payqa Moisespa escribisqan leykunata allinta kasukuqmi karan. Chaymi Israel nacionmanta Damasco llaqtapi tiyaq runakunaqa, anchata respetaranku. ¹³ Paymi noqapa kasqayman hamuspa, khaynata niwaran: “Wawqéy Saulo, ñawsayasqaykimanta sanoyapuy”, nispa. Chaymi chay ratomantapacha noqaga kaqmanta rikurani. ¹⁴ Hinaspan Ananiasqa niwaran: “Ñawpaq abuelonchiskunapa Diosninmi qantaqa akllasuranki, payta kasukuspa, paypa munasqanta ruwanaykipaq. Hinaspapas Diosqa munan mana ni ima huchayoq Salvador Jesusta rikunaykitan, hinallataq voznintapas uyarinaykitan. ¹⁵ Chaymi qanqa llapallan runakunaman willamunki, imatachus rikusqaykita, hinallataq uyarisqaykitawan ima. ¹⁶ Chayri, ¿imataraqtaq suyashankiri? Sayarispaykiyá, Señor Jesumanta mañakamuy, huchaykikunamanta perdonasqa kanaykipaq; hinallataq bautizachikamuy ima”, nispa.

Huk law nacionniyoq runakunaman willaq Pablo risqanmanta

¹⁷ Jerusalén llaqtaman kutimuspaymi, Diosmanta mañakunaypaq, Diosta yupaychana temploman rirani. Hinaspan chaypi mañakushaspa,

huk visionpi ¹⁸ Señor Jesusta rikurani. Paymi khaynata niwaran: “Kay Jerusalén llaqtamanta apurayllaman lloqsiy. Kay llaqtapiqa manan uyarisunkikuchu noqamanta willakuqtiykiqa”, nispa.

¹⁹ Chaymi noqaqa contestarani khaynata: “Señor, paykunaqa allintan yachanku, Diosmanta yachachina sinagoga wasikunamanta qanpi creeqkunata hap'ichisqayta, hinaspapas alli-allinta castigachispay, carcelman ima churachisqaytaqa. ²⁰ Saynallataqmi qanmanta willakuq Estebanta rumiwan p'anaspa yawarllataña wañuchishaqtinkupas, chaypin noqaqa huk testigo hina kasharani. Noqapunin acuerdopi karani, qanmanta willakusqanrayku payta wañuchinankupaqqa. Hinaspapas noqaqa Estebanta wañuchiq runakunapa p'achankutapas cuidaranin asta wañuchinankukama”, nispa.

²¹ Hinaspapas Señor Jesusqa niwallarantaqmi khaynata: “Kunanqa riy. Noqan mandasqayki, huk law nacionniyoq runakunaman willamunaykipaq”, nispa.

Pablota carcelman apasqankumanta

²² Pabloqa huk law nacionniyoq runakunamanta saynata niqtinmi, chaypi kaq runakunaqa Pablopa rimasqanta uyarispanku, anchata phiñakuranku. Hinaspan Pablotaqa manaña uyariyta munaspanku, khaynata qapariranku:

—¡Chay runaqa amaña kawsachunchu!
¡Wañuchun! nispanku.

²³ Saynata rimaspankun, chay runakunaqa anchata qaparqacharanku. Hinaspan chaypi

kaq runakunaqa, Pablota rimasqanwan mana acuerdopi kaspanku, p'achankuta thaptispanku, allpataraq altoman wikch'ukacharanku. ²⁴ Hinaqtinmi soldadokunapa jefenqa kamachiran, cuartel ukhuman Pablota apaykuspanku, waqtashaspalla allinta tapunankupaq. Chay jefeqa saynataqa kamachiran, imanaqtinsi Pablota contranpi runakuna qaparqachasqankumanta yachayta munaspanmi. ²⁵ Ichaqa chaypi soldadokuna, Pablota latiganankupaq sujetashaqtinkun, Pabloqa chaypi kaq capitanta tapuran:

—¿Qankunata ley permitisunkichishchu, Roma llaqtayoq runata manaraq juzgashaspa latiganaykichispaq? nispa.

²⁶ Pablota sayna rimasqanta uyarispanmi, chay capitanta jefenman willaq riran. Hinaspan khaynata niran:

—Kunanri, ¿imatataq qanri ruwankí? Chay Pablo sutiyoq runaqa Roma nacionniyoq runan kasqa, nispa.

²⁷ Chaymi chay capitanta jefenqa, Pabloman ashuyuspa, khaynata tapuran:

—Niway, ¿cheqaqtachu qanri Roma nacionniyoq runa kankí? nispa.

Chaymi Pabloqa niran:

—Arí, saynapunin, nispa.

²⁸ Hinaqtinmi chay jefeqa khaynata niran:

—Noqaqa ashka qolqetan pagarani, Roma nacionniyoq runa kanaypaqqa, nispa.

Chaymi Pabloqa niran:

—(Noqaqa manan qan hinachu ashka qolqeta pagarani). Aswanmi noqaqa nacesqaymantapacha Roma nacionniyoq runa kani, nispa.

²⁹ Saynata Pablo niqtinmi, latigashaspalla tapunankupaq hamuq soldadokunaqa, manchakuspanku, kasqan ratolla Pablopa ladonmanta ayqekuranku. Hinallataqmi chay jefepas, Pabloqa Roma nacionniyoq runa kasqanta yacharuspa, presochoasqanmanta anchata mancharikuran.

Justicia punkupi Pablo defiendekusqanmanta

³⁰ Paqarisnintin p'unchawmi soldadokunapa jefenqa, imamantachus chay Israel nacionniyoq runakuna Pablota huchacharanku, chayta yachayta munaran. Hinaspan Pablotaqa pashkachimuspa, sacerdotekunapa jefenkunata, hinallataq cortepi justicia ruwaq runakunatawan ima waqyachimuran, Pablota ñawpaqninkupi sayaykachispa tapunankupaq.

23

¹ Hinaqtinmi Pabloqa cortepi llapallan juzgaqkunata allinta qawayuspa niran:

—Israel nacionniyoq wawqeykuna, noqaqa concienciaypin allinta yachakuni, kunan p'unchawkama Diosta kasukuspa kawsasqayta, nispa.

² Saynata Pablo niqtinmi, Israel nacionpi sacerdotekunapa jefen Ananiasqa Pablopa ladonpi kaq runakunata kamachiran, Pablota siminpi saqmanankupaq. ³ Ichaqa Pabloñataqmi contestaspa, Ananiasta niran:

—¡Ishkay uya runa, Diosmi qantapas saqmasunki! Chaypiqa qanqa tiyashanki, Moisespa escribisqan leykunaman hina juzgawanaykipaqmi. ¿Chaychu leypa contranpi kamachishanki, noqata saqmawanankupaq? nispa.

⁴ Saynata Pablo niqtinmi, Ananiaspa ladonpi kaq runakunaqa niranku:

—¿Imanaqtintaq saynatari k'amishanki, Diospa akllasqan sacerdotekunapa jefentari? nispanku.

⁵ Hinaqtinmi Pabloqa niran:

—Wawqeykuna, manan noqaqa yacharanichu Israel nacionpi sacerdotekunapa jefen kasqantaqa. Bibliapin escribisqa kashan: “Aman k'aminkichu llaqtaykichispi gobiernaq runataqa”, nispa [*Éxodo 22.28*].

⁶ Hinaspan Pabloqa cuentata qorukuran, chaypi juzgaq runakunamanta wakinqa, saduceo religionniyoq runakuna kasqankuta, wakinñataq fariseo religionniyoq runakuna kasqankuta ima. Chaymi Pabloqa altota rimarispa niran:

—Wawqeykuna, noqapas hinallataq familiaykunapas fariseo religionniyoqmi kayku. Hinaspapas noqaqa creenin runakuna, wañusqankumanta kawsarimunaniqa. Chayraykun noqataqa acusawashanku, nispa.

⁷ Saynata Pablo niqtinmi, chaypi juzganankupaq fariseo religionniyoq runakunaqa, saduceo religionniyoq runakunawan discutiyta qallariranku. Chaymi Pablota juzganankupaq chaypi huñunasqa juezkunaqa ishikay grupoman rakinakuranku. ⁸ Saynataqa rakinakuranku, saduceo religionniyoq runakuna khaynata

yachachisqankuraykun: “Wañuqkunaqa manan kawsarimunqakuchu. Manataqmi angelkunapas nitaq ima espiritukunapas kanchu”, nispanku. Ichaqa fariseo religionniyoq runakunañataqmi yachachiranku khaynata: “Runakunaqa wañusqankumantaqa kawsarimunqakun; hinallataq angelkunapas, espiritukunapas kanmi”, nispanku. ⁹ Chaypin llapallanku k'araqta qaparinakuranku. Hinaqtinmi fariseo religionniyoq runakunamanta, leykunata yachachiq runakunaqa, wakinnin sayarispa khaynata niranku:

—Kay Pablo sutiyoy runaqa mana ni ima culpayoqmi. Paymanqa huk ángel otaq huk espíritu imapashchá rimapayaramun Diospa partenmanta, nispanku.

¹⁰ Hinaqtinmi paykunaqa, astawan nishuta k'aminakuspa discutinakuranku. Chaymi Roma llaqtamanta soldadokunapa jefenqa, Pablota chaypi wañurachinankupaq piensaspa, anchata mancharikuran. Chayraykun chay jefeqa soldadonkunata kamachiran, Pablota cuartelman kaqmanta apanankupaq.

¹¹ Chay tutan Señor Jesucristoqa, Pabloman rikhuriykuspa khaynata niran:

—Pablo, kallpanchakuy. Imaynan kay Jerusalén llaqtapi noqamanta willakuranki, saynallataqmi Roma llaqtapipas willakunayki kashan, nispa.

Pablota wañuchinankupaq acuerdo ruwasqankumanta

¹² Paqarisnintin p'unchawmi Israel nacionniyoq wakin runakunaqa, huñunakuspanku acuerdota ruwaranku, imaynatachus Pablota

wañuchinankupaq. Hinaspan juramentota ruwaranku khaynata nispanku:

—Noqanchisqa amayá mikhusunchishchu, nitaq tomasunchispashchu asta Pablota wañuchinanchiskama. Sichus Pablota mana wañuchisunchu chayqa, kay juramento ruwasqanchisman hinayá, Diospa castigonqa huk maldición hina noqanchisman hamuchun, nispanku.

¹³ Chay juramento ruwaq runakunaqa, tawa chunka masraqmi karanku. ¹⁴ Hinaspan chay juramento ruwaqkunaqa, sacerdotekunapa jefenkunaman, hinallataq Israel nacionpi kamachiqkunamanwan rispanku, khaynata niranku:

—Noqaykuqa juramentota ruwaspaykun, acuerdoman haykurayku, Pablota wañuchinaykukama mana ni imatapas mikhunaykupaq. Mana cumplisaqkuchu chayqa, Diospa castigonyá huk maldición hina noqaykuman hamuchun, nispanku. ¹⁵ Chaymi kunan qankunata mañakuykiku: qankuna, hinallataq cortepi wakin juezkunapiwan imayá, Roma llaqtamanta soldadokunapa jefenmanta mañaychis, paqarin p'unchaw Pablota qankunaman apamunankupaq khayna engañollawan: “Noqaykuqa astawanmi tapuyta munayku Pablotaqa, huchayoqchus icha mana huchayoqchus kasqanta”, nispalla. Ichaqa noqaykutaqmi listollaña suyapakusaqku ñanpi, manaraq kayman chayachimushaqtikyichis wañuchinaykupaq, nispa.

¹⁶ Ichaqa Pablota sobrinonñataqmi uyariruran, Pablota wañuchinankupaq paykuna acuerdo ruwasqankuta. Chaymi cuartelman rispa, Pabloman willamuran. ¹⁷ Hinaqtinmi Pabloqa soldadokunapa huknin kaq capitanta waqyaspa niran:

—Kay joventa jefeykiman puserapuguay. Paymi huk willakuyta jefeykiman willamunan kashan, nispa.

¹⁸ Hinaqtinmi chay capitanta, chay joventa jefenman puseran. Hinaspan chay capitanta jefenta niran:

—Presochasqa Pablon waqyawaspa valeka-muwan, kay joventa qanman pusamunaypaq. Paysi huk willakuyta qanman willasunki, nispa.

¹⁹ Chaymi chay capitanta jefenta, chay joventa huk lawchaman makinmanta aysarispas, khay-nata tapuran:

—¿Imatataq willawanaykiri kashan? nispa.

²⁰ Chaymi chay jovenqa niran:

—Noqan uyariramuni, Israel nacionniyoq wakin runakuna, hinallataq cortepi juezkunapi-wan ima huñunarukuspa acuerdo ruwasqankuta. Chaymi paykunaqa nishanku, paqarin qanman hamunankupaq. Hinaspan engañollawan qanta valekusunkiku, khaynata nispa: “Noqaykuqa astawanraqmi Pablota tapuyta munayku, huchayoqchus icha manachus kasqanta”, nispa. ²¹ Ichaqa paykunapa nisqankutaqa amayá qanqa creenkichu. Paykunamantaqa tawa chunka masraqmi ñanpi pakakuspanku, Pablota suyapakunqaku. Hinaspapas paykunaqa huk juramentotan ruwaranku, Pablota asta

wañuchinankukama, mana mikhunankupaq, hinallataq mana ni imatapas tomanankupaq ima. Chaymi kunan paykunaqa listollaña suyashanku, mañakusqankuman hina aceptanaykipaq, nispa.

²² Hinaqtinmi chay jefeqa chay joventa mandapurán khaynata kamachispa:

—Kay willawasqaykitaqa aman ni pimanpas willankichu, nispa.

Gobernador Felixman Pablota apasqankumanta

²³ Chaymantan chay capitánpa jefenqa ishkaý capitankunata waqyaspa, khaynata kamachiran:

—Alistaychis ishkaý pachaý soldadokunata, chakillapi rinankupaq, qanchis chunka soldadokunata, caballopi rinankupaq, hinallataq ishkaý pachaý soldadokunapas lanzawan allin armasqa, esqon horas tutata Cesarea llaqtaman rinankupaq. ²⁴ Saynallataq caballokunatapas alistamuychis, Pablota huknin caballopi montachispa, sanollata gobernador Felixman apanaykichispaq, nispa.

²⁵ Saynata kamachispanmi, chay capitánpa jefenqa soldadokunawan apachinanpaq, huk cartata gobernador Felixman escribiran. Chay cartapin niran:

²⁶ —Ancha respetasqa gobernador Félix. Noqa Claudio Lisiasmi huk sumaq respetowan qanta saludamuyki. ²⁷ Kay presocharasqa runa apachimusqaytan, Israel nacionniyoq runakuna presocharusqaku. Hinaspan wañuchinankuña kashaqtinku, Roma nacionniyoq runa kasqanta

yacharuspay, soldadoykunapiwan rispay, wañuchinankumanta salvamuni. ²⁸ Hinaspan cortepi juzgaq Israel nacionniyoq runakunapa kasqanman aparani, chaypi imamantachus payta huchachasqankumanta yachayta munaspay. ²⁹ Chaypin yachamuni, paykunapa leyninkuman hinalla acusaspay juzgasqankuta. Ichaqa manan paypiqa ni ima culpantapas tarinichu, wañuchisqa kananpaq, nitaq carcelman churasqa kananpaqpas. ³⁰ Chaymantan noqaqa yacharurani, Pablota Israel nacionniyoq runakuna wañuchinankupaq acordasqankuta. Chaymi noqaqa chay acusasqanku runata qanman apachimushayki. Hinaspapas chay llapallan acusaqnin runakunataqa ñan kamachiniña, chay acusasqanku runapa contranpi imapas acusanankupaq kaqtinqa, qanpa ñawpaqniyki acusanankupaq, nispa.

³¹ Hinaqtinmi Roma nacionniyoq soldadokunaqa, jefenkupa kamachisqanman hina, chay tutalla Pablota Antípatris llaqtapi cuartelman aparanku. ³² Paqarisnintin p'unchawñataqmi, chakillapi riq soldadokunaqa Jerusalén llaqtapi kaq cuartelman kutinpuranku. Ichaqa caballopi riq soldadokunañataqmi, Pablota apaspa, seguiranku viajenkuta. ³³ Hinaqtinmi Cesarea llaqtaman chayaruspanku, gobernador Felixman carta apasqankuta, hinallataq Pablotaqpas entregaranku. ³⁴ Chaymi chay cartata leeruspa, gobernador Felixqa Pablota tapuran may provinciamantas kasqanta. Hinaqtinmi Cilicia provincia lawmanta Pablo kasqanta yacharuspa,

³⁵ gobernador Felixqa Pablota niran:

—Qanta acusasuqniyki runakuna hamuqtinkuñan, ima niwanaykitapas noqaqa uyarisqayki, nispa.

Hinaspan soldadokunata kamachiran, wañuq rey Herodespa ruwachisqan palacio wasinman Pablota apaspanku, chaypi cuidamunankupaq.

24

Gobernador Felixpa ñawpaqinpi Pablo rimaqanmanta

¹ Pishqa p'unchaw pasaruqtinmi, sacerdotekunapa jefen Ananiasqa, Israel nación llaqtapi kamachiq runakunapiwan Cesarea llaqtaman chayamuranku. Paykunaga hamuranku Tértulo sutiyoq abogadota pusayukuspankun. Hinaspan Pablota acusanankupaq gobernador Felixpa kasqanman riranku. ² Pablota huñunakusqanku lugarman pusaramuqtinkun, abogado Tertuloqa acusayta qallariran khaynata:

—Wiraqocha gobernador Félix, qanqa allintan kay nación llaqtaykupi gobiernaspayki, imakunatapas allinta ruwashanki. Chaymi noqaykuqa anchata agradecikuykiku, hawkallata kay llaqtaykupi kawsachiwasqaykikumanta.

³ Hinaspapas wiraqocha gobernador Félix, noqaykuqa tukuy lawpin, anchata agradecikuykiku noqaykupa favorniykupi tukuy imakuna ruwasqaykimanta. ⁴ Ichaqa manan nishutachu noqaykuqa tiempoykita pierdechiyta munayku. Kay nisqaykutayá kunan

huk ratolla uyariykuwayku. Ama hina kaychu, khuyakusqayku wiraqocha.

⁵ Kay Pablo sutiyoq runaqa, kay enteron Israel nacionniyku ukhupi purispanmi, noqaykupurata peleachiwaspanku, nishu problemakunata ruwashan huk plaga hinaraq. Hinaspapas payqa Jesús sutiyoq runata qatikuq runakunapa huknin kaq jefenmi. Chay Jesús runaqa karan Nazaret llaqtamantan. Chaymi kay Pabloqa chay Nazareno sutiyoq falso sectata umallishan. ⁶ Hinaspapas kay Pabloqa huk law nacionniyoq runakunatan Dios yupaychanayku temploman pusaykuran. {Chaymi paytaqa presochocha leyniykuman hina juzgayta munarayku. ⁷ Ichaqa Roma llaqtamanta soldadokunapa jefen Lisias sutiyoq runa hamuspanmi, maqawaspankuraq kay Pablotaqa makiykumantaña qechumuwaranku. ⁸ Hinaspan kamachiran kay runa acusaqkunata, qanpa ñawpaqniykiman hamunankupaq}. Saynaqa kunanyá qanpuni, kay runata allinta tapupayaspa, yachay imakunamantas acusashayku chayta, nispa.

⁹ Saynata chay Tértulo sutiyoq abogado rimaruqtinmi, Israel nacionta kamachiq runakunapas niranku:

—Arí, kay nisqankunaqa cheqaqpunin, nispanku.

¹⁰ Chaymi gobernador Felixqa, Pablo rimananpaq makinwan señascharan.

Hinaqtinmi Pabloqa khaynata niran:

—Noqaqa yachanin kay Israel nación llaqtapi unay watakunaña juez kasqaykita.

Chaymi noqaqa qanpi anchata confiaspay ñawpaqniyki rimarisaq, kay acusawasqankumanta defiendekunaypaq. ¹¹ Yaqa chunka ishkaqniyoq p'unchawllaraqmi pasarun, Diosta yupaychanaypaq Jerusalén llaqtaman risqayqa. Kay nisqayqa cheqaqchus icha manachus kasqanta, yachayta munaspaqa, qan kikiykiyá rispayki tapukacharakamuy. ¹² Kay acusawaqniy runakunaqa manan noqataqa tariwaranku, Diosta yupaychana templopi piwanpas peleashaqtachu, nitaq Diosmanta yachachina sinagoga wasikunapipas runakunata ch'aqwanachishaqtachu, nitaq llaqtapipas runakunata peleanachishaqtachu. ¹³ Ichaqa kay runakuna saynata acusawanankupaqqa, manan ni ima pruebankupas kanchu. ¹⁴ Ichaqa cheqaqtan nisqayki, noqaqa ñawpaq abueloykunapa servisqan Diostan servini. Hinas-papas noqaqa creenin Moisespa escribisqan leykunapi, hinallataq Diosmanta willakuq ñawpaq profetakunapa yachachisqankunapipas. Ichaqa Diosmanta Hamuq Salvadortan noqaqa servishani. Chaymi kay llaqtamasiy runakunaqa acusawaspanku khaynata ninku: “Pabloqa falso religionniyoq runan”, nispanku. ¹⁵ Noqaqa creenin, justo runakunapas, hinallataq huchayoq runakunapas wañuqtinku, paykunata Dios kawsarichimunapiqa. Saynallataqmi kay acusawaqniy runakunapas, wañuqkunapa kawsarimunapiqa creellankutaq. ¹⁶ Chayraykun noqaqa Diospa ñawpaqniypi, hinallataq runakunapa ñawpaqniypipas, allin kaqkunata ruwasapuni kawsayta munani.

17 Hinaspapas noqaqa huk law nación llaqtakunapin unay watakuna kamurani. Chaymantañan kay llaqtayman kutimurani, qolqeta wakchakunaman apamuspay, hinallataq Diosman ofrendayta qonaypaq ima. 18 Chaymi noqaqa costumbreykuman hina Diosta yupaychanayku temploman rirani, chaypi ch'uyanchakunaypaq. Hinaspapas noqataqa manan ashka runakunawan kushkatachu Asia provinciamanta hamuq runakunaqa tariwaranku, nitaqmi ch'aqwa hatarichishaqtachu. (Aswanmi chay Asia provinciamanta hamuq runakuna ch'aqwata hatarichiranku). 19 Saynaqa sichus contraypi imapas kaqtinqa, chay Asia provincia lawmanta hamuq Israel nacionniyoq runakunayá, qanpa ñawpaqniykiman hamuspanku, uyaypi imamantapas niwachunku. 20 Sichus chay hamuq runakunamanta contraypi mana pipas kaqtinqa, kaypi kaq runakunayá uyaypi niwachunku, sichus hayk'aqllapas Israel nacionpi juzgaq runakunapa ñawpaqninpi ima culpatapas tariwarankuchus, icha manachus chayta. 21 Noqaqa chay justicia punkupiqa rimarirani wañuqkunapa kawsarimunamanta creespan. Chay rimasqaymantan kunan qankunapas juzgawashankichis, nispa.

22 Hinaqtinmi gobernador Felixqa, Pablopa nisqanta uyariruspa, hinallataq Jesupa yachachisqankunatapas allinta yachasqanrayku, chay huñunakuyta tukuspa, khaynata niran:

—Roma llaqtamanta llapallan soldadokunapa jefen Lisias hamuqtinña, payta allinta tapuspay,

kay asuntoykichistaqa arreglasunchis, nispa.

²³ Chaymantan gobernador Felixqa chaypi kaq soldadokunapa capitanninta kamachiran khaynata:

—Pablotaqa ama cadenasqallatan cuidankichis. Hinaspapas aman hark'ankichishchu, pipas payta watukuq hamuspa, yanapanantaqa, nispa.

²⁴ Huk tiempo pasaruqtinmi, gobernador Felixqa, Israel nacionmanta Drusila sutiyuq warminpiwan Pablopa kasqanman kutiran. Hinaspan payqa Pablota waqyachispa, Jesucristopi imaynatas creenamanta uyariran.

²⁵ Chaymi Pabloqa gobernador Felixwan rimaspa, kaykunamanta yachachiran: allin kaqkuna ruwanamanta, allinta controlakuspa kawsanamanta, hinallataq juicio p'unchaw chayamunanmantawan ima. Chaykunata Pablo niqtinmi, gobernador Felixqa anchata mancharikuspa, khaynata niran:

—Kunanqa ripuy. Tiempoy kaqtinña, kaqmanta waqyachimusqayki, nispa.

²⁶ Gobernador Felixqa ashka kutitan Pablotaqa waqyachimuran, paywan parlananpaq. Saynataqa waqyachimuran, preso kasqanmanta kacharipunanpaq qolqeta Pablo qonanta munaspanmi.

²⁷ Ichaqa ish kay wataña pasaruqtinmi, Felixqa gobernador kasqanmanta lloqsipuran. Hinaqtinmi Porcio Festo sutiyuq runañataq Felixpa rantinta gobernador kananpaq haykuran. Ichaqa gobernador Felixqa Israel nacionniyuq runakunawan allinpi qepayta munaspanmi, Pablotaqa hina presollata saqetamuran.

25

Pablo gobernador Festopa ñawpaqninpi kasqanmanta

¹ Festoqa Cesarea llaqtamanmi chayamuran, gobernador kananpaq. Hinaspan kinsa p'unchawmantaña Jerusalén llaqtaman riran.

² Chayaruqtiñtaqmi sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq Jerusalén llaqtapi allin reqsisqa runakunapiwan ima, Pablopa contranpi rimaranku. Hinaspan gobernador Festota khaynata valekuranku:

³ —Gobernador Festo, ama hina kaychu, chay Pablota Cesarea llaqtamanta kay Jerusalén llaqtaman pusachimuy, nispanku.

Saynataqa chay runakunaqa valekuranku, Pablota pusamushaqtinku ñanpi suyapakuspa, wañurachiyta munaspankun. ⁴ Ichaqa gobernador Festotaqmi chay nisqankuta uyarispan, khaynata niran:

—Pabloqa Cesarea llaqtallapin preso kanqa. Chay llaqtamanmi noqaqa prontolla kutisaq. ⁵ Sichus ima mana allintapas Pablo ruwaran chayqa, noqawan kushkayá autoridadniykichiskuna richunku; hinaspa Cesarea llaqtapi acusamuchunku, nispa.

⁶ Gobernador Festoqa Jerusalén llaqtapin yaqa pusaq p'unchaw otaq chunka p'unchaw hina qepakuran. Chaymantan Cesarea llaqtaman kutispa, paqarisnintin p'unchaw juezpa juzganan lugarpí tiyayuran. Hinaspan kamachiran, paypa ñawpaqninman Pablota pusamunankupaq. ⁷ Hinaqtinmi Pablota gobernador Festopa ñawpaqninman apamuqtinku,

Jerusalén llaqtamanta hamuq autoridadkunaqa, Pablota tukuy imamanta acusayta qallariranku. Ichaqa manataqmi chay acusasqankumantaqa, imaynata pruebaytapas atirankuchu.

⁸ Chaymi Pabloqa khaynata defiendekuran:

—Noqaqa manan Jerusalén templopa contranpichu, nitaq Roma nacionpi rey Cesarpa contranpipashchu kani. Hinaspapas noqaqa Israel nacionniyoq runakunapa leyninkutapas kasukuspan kawsani, nispa.

⁹ Ichaqa gobernador Feston Jerusalén llaqtamanta hamuq autoridadkunawan allinpi qepayta munaspa, Pablota tapuran khaynata:

—¿Munawaqchu Jerusalén llaqtaman riyta, chaypi noqapa ñawpaqniypi juzgasqa kanaykipaq? nispa.

¹⁰ Hinaqtinmi Pabloqa khaynata contestaran:

—Roma nación rey Cesarpa juzgananpin kashani; kaypin noqaqa juzgasqa kanay. Gobernador Festo, qanqa allintan yachanki, Israel nacionniyoq runakunapa contranpi mana ni ima maldadtapas ruwasqaytaqa. ¹¹ Sichus wañunaypaq hina ima mana allintapas ruwayman karan chayqa, manan manchakunichu wañuytaqa. Ichaqa acusawaqniy runakunapa nisqan mana cheqaq kaqtinqa, manan ni pipapas derechon kanchu, kay Israel nacionniyoq runakunaman entregawanapaqqa. Aswanmi kunan mañakuspa exigiyki, Roma nacionmanta kikin rey Cesarpuni juzgawanapaq, nispa.

¹² Chaymi gobernador Festoqa paypa consejeronkunawan parlaruspa, Pablota khaynata niran:

—Saynaqa Roma nacionmanta rey César juezniyki kananta munaspaqa, Roma nacionmanmi rinayki, chaypi juzgasqa kanaykipaq, nispa.

Rey Herodes Agripapa ñawpaqninpi Pablo kasqanmanta

¹³ Huk tiempo pasaruqtinmi, rey Agripaqa hermanan Berenicepiwan Cesarea llaqtaman riranku, Festo gobernador kananpaq nombrasqa kaqtin, payta felicitanankupaq. ¹⁴ Hinaspan paykunaqa ashka p'unchawkuna chaypi qepakuqtinku, gobernador Festoqa Pablota problema manta rey Agripaman willaran khaynata:

—Kaypin huk runa kashan Felixpa preso saqetamusqanraq. ¹⁵ Chaymi Jerusalén llaqtaman rispay, chaypi kashaqtiy, sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq Israel nacionpi autoridadkunapas, Pablotaqa formalta acusaranku. Hinaspan paykunaqa Pablota wañuchinankupaq, orden qonayta munaranku. ¹⁶ Chaymi noqaqa chay acusaq runakunata khaynata nirani: “Noqayku Roma nacionmanta gobiernaqkunaqa manan ordentaqa qoykumanchu, pitapas acusaqninkuna wañuchinankupaqqa, manaraq chay acusasqa runa acusaqnin runakunapa ñawpaqninpi defiendekusqanta uyarishaspaqa”, nispa. ¹⁷ Chayraykun chay acusaq autoridadkunaqa kay Cesarea llaqtaman hamuranku. Hinaspan kay llaqtaman chayamusqaykupa paqarisnintin p'unchaw, mana demoraspay, runakunata juzganay asientopi tiyayuspay

kamachirani, Pablota pusamunankupaq.
¹⁸ Hinaspan noqaqa piensarani, chay acusaqnin autoridadkunaqa nishu millay ruwaykunamanta acusanankupaq. Ichaqa manan ni ima millay ruwaykunamantapas, piensasqayman hinaqa, acusarankuchu. ¹⁹ Aswanmi paykunaqa acusaranku, religionninmanta, Jesús sutiyoq runapi creesqanmanta, hinallataq chay “Jesusqa wañusqanmantan kawsarimuspa kawsashan”, nispa, Pablo yachachisqanmantawan ima. ²⁰ Saynata acusaqtinkun, noqaqa mana ni ima ruwaytapas atiranichu, chay casomanta manaraq allinta entiendesqayrayku. Hinaspan chay Pablotaqa khaynata tapurani: “¿Munawaqchu Jerusalén llaqtaman rispa, chaypi juzgasqa kanaykipaq?” nispa. ²¹ Saynata tapuqtiymi, Pabloqa mañakuspa, exigiran, Roma nacionpi rey César juzganapaq. Chaymi Roma nacionpi rey Cesarman apachinaykama, preso kananpaq kamachirani, nispa.

²² Chayta uyarispan rey Agripaqa gobernador Festota niran:

—Noqapas chay runapa nisqantaqa uyariytan munani, nispa.

Chaymi gobernador Festoqa niran:

—Saynaqa paqarinyá uyarinki, nispa.

²³ Paqarisnintin p'unchawñataqmi rey Agripaqa, hermanan Berenicepiwan sumaq p'achawan p'achasqallaña runakunapa ancha alabasqan, haykuranku juezkunapa juzganan wasiman. Chaymanqa haykuranku soldadokunapa jefenkunapiwan, hinallataq

llaqtapi allin reqsisqa importante runakunapiwan iman. Hinaqtinmi gobernador Festoqa Pablota pusamunankupaq kamachiran. ²⁴ Pusaramuqtinkun gobernador Festoqa khaynata niran:

—Rey Agripa, hinallataq kaypi noqaykuwan kushka kaq allin reqsisqa importante runakuna, kaymi chay Pablo sutiyoq acusasqa runa. Paytan Israel nacionniyoq llapallan runakunapa jefenkunaqa, Jerusalén llaqtapipas, hinallataq kaypipas acusaranku. Hinaspapas paykunapa huk ordentan qonayta munashanku kay runa wañunanpaq. ²⁵ Ichaqa kay runa wañunanpaq hinaqa manan ni ima mana allin ruwasqantapas tariranichu. Hinaspapas kikin Pablon Roma nacionpi llapallan reykunapa reynin César juzganapaq mañakuspa, exigiran. Chaymi rey Cesarman apachinaypaq decidirani. ²⁶ Ichaqa manan ni imatapas kay runamantaqa yachanichu, rey Cesarman imayna kasqanta escribinaypaqpas. Chaymi kunan qankunaman pusachimuni. Aswanyá qan kikiykipuni rey Agripa, kay runata tapupayay, saynapi imamantapas yachaspa, chayta escribispa, rey Cesarman apachinaypaq. ²⁷ Pienasqayman hinaqa, manan allinchi kanman huk presota, imamantas acusasqankuta manaraq allinta yachashaspa, huk cartantinta rey Cesarman apachiyqa, nispa.

Rey Agripaqa ñawpaqninpi Pablota defien-dekusqanmanta

¹ Chaymantan rey Agripaqa Pablota niran:

—Kunanqa rimarimuy defiendekunaykipaq, nispa.

Hinaqtinmi Pabloqa makinta altoman oqarispa, defiendekuyta qallariran khaynata:

² —Kunanqa mayna kusionqa kashani ancha respetasqa rey Agripa, qanpa ñawpaqniyki kay Israel nacionniyoq runakuna noqapa contraypi acusawasqankumanta defiendekunaypaq.

³ Qanqa, wiraqocha rey Agripa, allintan yachanki Israel nacionniyoq runakunapa costumbreykutaqa, hinallataq noqaykupura mana acuerdopi kaspayku discutisqaykumantawan ima. Chaymi ruegoakuyki pacienciawan uyariykuwanaykita.

⁴ Israel nacionniyoq ashka runakunaqa yachankun warma kasqaymantapacha, imaynatas nación llaqtaypi, hinallataq Jerusalén llaqtapipas tiyasqaytaqa.

⁵ Hinallataqmi paykunaga qallariymantapacha allinta yachanku fariseo religionniyoq runa kasqaytapas. Chaytaqa acusawaqniykunapas allintan yachanku; munaspankuqa sayna kawsasqaytayá paykunapas rimarichunku. Hinaspapas noqaga, yachasqaykichis hinan, fariseo religionniyoq runa kashaspayqa, ancha allinta kasukurani Diospa kamachisqan sasa leyninkunataqa.

⁶ Kunanmi ichaqa juzgawashankichis, ñawpaq abuelonchiskunaman Diospa prometesqanpi creesqayrayku. ⁷ Diospa chay promesankuna

cumplikunantan, Israel nacionpa chunka ishkanyniyoq hatun ayllunkunaqa suyakushanku. Chayraykun tuta p'unchaw, tukuy songonkuwan, Diosta yupaychashanku. Chaymi wiraqocha rey Agripa, noqapas Diospa chay promesankunata suyakusqayrayku, kay Israel nacionniyoq llaqtamasiykunaqa juzgawashanku. ⁸ ¿Imanaqtintaq qankunari mana ni mayqenniychispas creeyta munankichishchu, wañusqakunata Dios kawsarichimunantari?

⁹ Noqapas ñawpaqtaqa munaranin, Nazaret llaqtayoq Jesuspi llapallan creeq runakunata chinkarachinaypaq. ¹⁰ Saynata piensaspaymi, Jerusalén llaqtapipas tukuy imata ruwarani, Jesuspi creeq runakunata carcelman churachinaypaq. Chaykunataqa ruwarani sacerdotekunapa jefenmanta ordenta mañakuspaymi. Chaymi Jesuspi creeqkunata wañuchiqtinkupas, noqaqa chay wañuchisqankuwan acuerdopi karani. ¹¹ Noqaqa Diosmanta yachachina sinagoga wasikunapin, Jesuspi creeqkunata ashka kuti castigarani, payta negaspa, paypi ama creenankupaq. Hinaspapas paykunataqa anchatan cheqnikurani. Chaymi huk law llaqtakunaman rispayraq, Jesuspi creeqkunataqa castigachinaypaq mashkamurani.

*Pablo imaynatas Jesucristopi creesqanmanta
(Hech 9.1-19; 22.6-16)*

¹² Noqamanqa sacerdotekunapa jefenkunan ordenta qowaranku, chay ordenwan Damasco llaqtaman rispay, Jesucristopi creeqkunata chay llaqtapi hap'ichinaypaq. ¹³ Ichaqa, wiraqocha

rey Agripa, Damasco llaqtaman ñanninta rishaqtiykun, chawpi p'unchaw horasta, hanaq pacha cielomanta huk k'anchay llapallaykuta muyuriykuwaranku. Chay k'anchayqa intimantapas aswan masraqmi karan. ¹⁴ Chaymi llapallayku pampaman t'ikrakurayku. Hinaspan hebreo rimaypi uyarirani: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Imanaqtintaq noqatari qatikachawashanki? Saynata qatikachawaspaykiqa, kikillaykitan dañota ruwakushanki. Noqapa contraypi sayariqqa, yanqa ignorante runan, imaynan yapuq toropas qepaman hayt'akamuspa picana k'aspiman hayt'apakamuspa k'irikon chay hinataraq”, nispa nimuqta.

¹⁵ Saynata nimuwaqtinmi, noqaqa khaynata tapurani: “Señor, ¿pitaq qanri kanki?” nispa.

Chaymi Señorqa contestamuwaran khaynata: “Noqaqa qatikachasqayki Jesusmi kani. ¹⁶ Kunanqa sayariy. Qanqa kunanmanta wichaymanmi, testigoy kaspas, noqata serviwanki. Hinaspan noqamanta kunan rikusqaykita, hinallataq qepa p'unchawkunatapas qanman rikhurisqaykunamantawan runakunaman willakamunki. ¹⁷ Noqan kunanqa Israel nacionniyoq runakunaman, hinallataq huk law nacionniyoq runakunamanpas rinaykipaq mandasqayki. Hinaspapas noqaqa librasqaykin chay runakunamantaqa. ¹⁸ Qanqa paykunaman rispaykiyá, tukuy mana allin ruwasqankumanta cuentata qokunankupaq willamuy, hinaspa tutayaypi hina huchapi purisqankumanta, Diospi creespanku, k'anchayman hina haykunankupaq. Paykunaqa ñawsa runakuna

hinan kawsashanku. Ichaqa qanmi paykunaman rispayki, ñawinkuta kicharimunki, Diosmanta allinta yachanankupaq, saynapi paykunaqa diablopa kamachisqankunata amaña kasukuspa, aswanqa Diosllapaqña kawsanankupaq. Saynata noqapi creeqtinkun Diosqa huchankuta perdonanqa. Hinaspan paykunapas Diospa wawankunawan kushka huk sumaq herenciata chashkingaku, nispa.

¹⁹ Saynaqa ancha respetasqay wiraqocha rey Agripa, noqaqa chay visionpi Señor Jesucristopa niwasqantan kasukurani. ²⁰ Chaymi primertaqa Señor Jesucristomanta Damasco llaqtapi willakurani. Chaymantataqmi Jerusalén llaqtapi, hinallataq enteron Judea provincia lawpi ima. Saynallataqmi noqaqa willakullaranitaq huk law nacionniyoq runakunamanpas khaynata: “Huchaykichismanta wanakuspa, Diosmanta perdonta mañakuychis. Hinaspa Diosta kasukuspa, allin kaqkunataña ruwaychis. Saynata kawsaqtiykichismi, runakunaqa yachanqaku, cheqaqta wanakuspa, Diospi creesqaykichista”, nispa.

²¹ Ichaqa chaykuna willakusqaymantan Israel nacionniyoq wakin runamasiykunaqa, Dios yupaychana templo wasipi presota hina hap'iwaspanku, wañuchiwaytapuni munaranku.

²² Ichaqa Dios yanapawaqtinmi, noqaqa wakchakunamanpas, hinallataq qapaqkuna-manpas Señor Jesucristomanta kunankama willashani. Kay willakusqaykunaqa manan huk mosoq clase yachachikuykunachu. Aswanqa Diosmanta willakuq ñawpaq profetakunapa,

hinallataq Moisespa kaq willakusqallankutan noqapas willakushani. ²³ Paykunan willakuranku khaynata: Diosmanta Hamuq Salvadorninchisqa ñak'arispán wañunqa. Hinaspan wañuqkunamanta primerota kawsarinpunqa. Hinaspan Israel nación llaqtayoq runakunapaq, hinallataq huk law nacionniyoq runakunapaqpas, huk k'anchay kaspá, Diosmanta allin willakuykunata runakunaman willanqa, paykuna paypi creespanku salvasqa kanankupaq, nispa.

Rey Agripa Pablota contestasqanmanta

²⁴ Pablo saynata defiendekuyta tukuruqtinmi, gobernador Festoqa altomanta qaparispá niran:

—¡Pablo, qanqa locoñamá kashanki! Qanqa nishuta estudiasqaykiwanmi locomanña tukurunki, nispa.

²⁵ Chaymi Pablóqa gobernador Festota contestaran khaynata:

—Ancha respetasqa wiraqocha Festo, manan noqaqa locochu kani. Hinaspapas kaykunataqa allin yuyayniypi kaspaymi, cheqaqtapuni rimashani. ²⁶ Rey Agripapas chaykunataqa yachanmi. Chayraykun noqapas paypa yachasqankunata yachasqayrayku, paypa ñawpaqninpi mana manchakuspáy, iman kaqta rimashani. Hinaspapas chaykunaqa manan pakallapichu pasaran. Aswanqa llapallan runakunapa ñawpaqninpin pasaran, nispa.

²⁷ Saynata niruspanmi Pablóqa niran rey Agripata:

—Rey Agripa, ¿qan creenkichu profetakunapa escribisqanpirí? Yachanin creesqaykitaqa, nispa.

²⁸ Hinaqtinmi rey Agripaqa Pablota contestaspa niran:

—Qanqa yaqachallan convencerachiwanki Jesucristopi creenaypaq, nispa.

²⁹ Chaymi Pabloqa niran:

—Noqaqa Diosmantan mañakushani, qanpas hinallataq llapallan kaypi kaq runakunapas, chaylla Jesucristopi noqa hina creenaykichispaq. Ichaqa ama khayna cadenasqachu, nispa.

³⁰ Saynata Pablo niqtinmi, rey Agripapas, gobernador Festopas, Berenicepas, hinallataq paykunawan kaqkunapas, tiyasqankumanta sayariranku. ³¹ Hinaspan chaypi kasqankumanta lloqsispanku, sapallankupi parlanakuranku khaynata:

—Kay runaqa manan ni imatapas wañunanpaq hinaqa ruwasqachu. Chaymi payqa mana carcelasqaqa kanmanchu, nispanku.

³² Saynata rimanakuspa kutimuspankun, rey Agripaqa Festota niran:

—Kay runataqa kacharipusunmanmi karan, sichus paypuni mana mañakunmanchu karan: “Rey Cesaryá juzgawachun nispa”, niqtinqa.

27

Pablota Roma llaqtaman apasqankumanta

¹ Italia nación llaqtamanmi barcopi apachiwanankupaq parlaranku. Hinaspan Pablota, hinallataq wakin presokunatawan entregaranku Augusto sutiwan sutichasqa tropapi kaq soldadokunapa capitannin Julioman.

² Chaymi noqaykutaqa huk barcopi apawaranku. Chay apawasqanku barcoqa karan lamar

qochapa patanpi kaq Adramitio llaqtamanta barcon. Chay barcoqa Asia provincia lawmanmi yaqaña lloqsinanpaq hinaña kashasqa. Hinaspan chay barcoqa rinan karan lamar qochapa patanpi kaq ashka llaqtakunaman chayastin. Chay barcopin noqaykuwan kushka riran Aristarcopas. Payqa Macedonia provincia lawpi Tesalónica llaqtamantan karan. Hinaspan chay barcoman wichaspa rirayku. ³ Paqarisnintin p'unchawñataqmi Sidón llaqtaman chayarayku. Chaymi capitán Julioqa Pablota khuyapayaspa dejallaran, chay Sidón llaqtapi amigonkunaman rispa, paykunawan atiendechikunanpaq. ⁴ Chay Sidón llaqtamanta lloqsispaykutaqmi, avanzayta mana atiraykuchu, noqayku lawman nishuta wayra-wayramuqtin. Chaymi lamar qochapa chawpinpi Chipre isla lawman avanzarayku, chay lawninta mana wayramusqanrayku. ⁵ Chaymantan noqaykuqa pasarayku lamar qochapa patanpi Cilicia provinciapa ladonta, hinallataq Panfilia provinciapa ladonta ima. Hinaspan Licia provinciapi Mira sutiyoq llaqtaman chayarayku.

⁶ Chaypin soldadokunapa capitannin Julioqa huk barcota tariruran Alejandría llaqtamanta hamuspa Italia nación llaqtaman rishaqta. Hinaspan noqaykutaqa kamachiwaranku, chay barcoman wichaspayku, Italia nación llaqtaman rinaykupaq. *[Nota: Chay Italia nación llaqtapin Roma llaqtaqa karan. Hinaspapas chay Roma llaqtaqa chay Italia nación llaqtapa capitalninmi karan].* ⁷ Chaymi noqaykuqa barcopi ashka p'unchaw allillamanta rirayku. Hinaspan

contraykupi wayra wayramuqtin, ñak'ayllaña Gnido llaqtapa chimpanta pasarayku. Saynata contraykupi wayra wayramullashaqtinmi, Creta islapa waq lawnintan pasarayku. Chay lugarqa Salmonwanmi sutichasqa karan. Hinaspan ñak'ayllaña lamar qochapa patanta rispa, chay Creta islapa uray lawninta pasarayku. ⁸ Chaymi ñak'ayllaña rispayku, “Buenos Puertos” sutiyoq lugarman chayarayku. Chay lugarqa Creta islapi kaq Lasea sutiyoq llaqtapa cercanpin karan.

⁹ Chaymanta lamar qochanta viajeta seguinaykupaqqa nishu sasan karan, paray tiempo chayamusqanrayku. Hinaspapas nishutañan tiempota perderayku viajasqaykupiqa. Hinaqtinmi Pabloqa barcopi kaq runakunata khaynata niran:

¹⁰ —Riq masiy runakuna, kay lamar qochanta barcopi viajenchisqa anchapas sasallañan kanqa. Manan cargallachu nitaq barcollapashchu chinkaykunman; aswanqa noqanchispas wañusunmanmi, nispa.

¹¹ Ichaqa soldadokunapa capitannin Juliotaqmi, Pablopa nisqanta mana kasuranchu. Aswanmi kasuran barco manejaqta, hinallataq barcopa dueñontawan ima. ¹² Chay Buenos Puertos sutiyoq lugarqa manan allinchu karan, paray tiempopi chayllapi qepakuspa samanapaqqa. Chaymi yaqa llapallanku acuerdaranku, chay lugarmanta lloqsispa, lamar qochapa patanpi Fenice llaqtaman chayayta, hinaspa paray tiempo pasanankama chaypi qepakunaykupaq. Chay Fenice llaqtaqa karan chay Creta islallapin. Chay Fenice llaqtaqa intiq haykunan lawman

qawashaqmi karan. (Chayraykun wayramantaqa pakasqa hina karan).

Lamar qochapi wayra-wayramusqanmanta

¹³ Hinaqtinmi uraymanta wayra-wayramuran sumaqlata. Chaymi capitanqa, hinallataq wakin riqkunapiwan, piensaranku viajeta seguinankupaq. Hinaqtinmi barco hap'iq hatun fierromanta garranchuta barco ukhuman oqarispanku, Creta isla lawninta rirayku.

¹⁴ Ichaqa manaraq karuta rishaqtiykutaqmi, Creta law wichaymanta ancha mancharikuyupaq wayra-wayramullarantaq. ¹⁵ Hinaspan chay wayraqa risqayku barcota kay lawman waq lawman apakacharan. Chaymi chay risqayku barcotaqa manaña manejayta atispayku, wayrapa apasqallanña rirayku. ¹⁶ Hinaqtinmi chay wayraqa pasachiwaranku Cauda sutiyuq taksa islapa chimpanta. Chaymi chay islaña aswan chay nishu wayramanta atajawaranku. Chaypiñan barcopa aysasqan taksa botechata barco ukhuman ñak'ayta oqarirayku.

¹⁷ Chaymantan barcopi llank'aq runakunaqa, barcopa tablankunata ama toqleqyananpaq, washk'akunawan barcota tukuy lawninmanta allinta mat'iranku más seguro kananpaq. Hinaspapas chay barcopi riqkunaqa, ancha mancharisqan kasharanku, risqanku barco qochapa patanpi unupa huñusqan Sirte sutiyuq aqoman chocananmanta. Chayraykun barcopa altonpi watasqa telankunatapas pashkaranku sosegollawanña wayrawan apachikunankupaq. ¹⁸ Hinaqtinmi paqarisnintin p'unchawñataq chay

wayra manaña thañimuqtin, barcopa apasqan cargakunata lamar gochaman wikch'uyuyta qallariranku. ¹⁹ Saynallataqmi kinsa kaq p'unchawpipas, chay wayra manaña pasaqtin, barcopi washk'akunata, hinallataq tukuy ima kaqkunatapas kikiykupuni lamar gochaman wikch'uyurayku. ²⁰ Saynan ashka p'unchaw mana ni intitapas nitaq qoyllurkunatapas rikuraykuchu. Chaymi parantin nishuta wayra-wayramuqtin, noqaykuqa manañan salvakunaykupaqqa piensaraykuñachu, aswanqa wañunallaykupaqñan.

²¹ Hinaqtinmi ashka p'unchawkunaña mana mikhusqa kaqtiyku, Pabloqa sayaripa, barcopi kaqkunata khaynata niran:

—Riq masiykuna, sichus qankuna Creta islapi nisqayta uyaripa kasuwankichisman karan chayqa, manachá chay Creta islamanta lloqsimusunmanchu, nitaq kay barcopi tukuy imakunatapas lamar gochaman wikch'uyuspa perdesunmanchu karan; hinallataq noqanchispas manan khaynataqa ñak'arisunmanchu karan. ²² Ichaqa amayá qankunaqa kaykuna pasasqanwanqa mancharikuychishchu. Qankunamantaqa manan ni mayqennyikichispas wañunkichishchu. Aswanqa barcollatan perdesunchis. ²³ Noqamanqa yupaychasqay Diospa angelninmi ch'isi rikhuriykuwaran.

²⁴ Hinaspan chay angelqa khaynata niwaran: “Pablo, qanqa amayá manchakuychu (kay lamar qochapi wañunaykimantaqa). Qanqa Romapi rey Cesarpa ñawpaqninmanmi rinaykipuni kashan. Chaymi, qanrayku, kay barcopi

qanwan riqkunapas, mana ni mayqenninkupas wañunqakuchu”, nispa. ²⁵ Saynaqa, llapallan riq masiykuna, kallpanchakuychisyá. Noqaqa anchatan Diospi confiani. Chaymi Diospa angelninpa niwasqanman hina kaykunaqa pasanqapuni. ²⁶ Ichaqa angelpa niwasqanman hinan kay barcoqa huk islapa cercanpi plantakunqa. Chaymi noqanchisqa chay islapa wikch'usqa kasunchis, nispa.

²⁷ Chay Adriático nisqa lamar qochapin wayraqa kay lawman waq lawman ishkay semana hunt'a apakachawaranku. Hinaqtinmi kushka tuta hinata barcopi llank'aqkunaqa cuentata qokuranku huk allpaman chayasqaykuta. ²⁸ Hinaspanmi mediranku imayna ukhupis allpa kasqanta yachanankupaq, saynapi ima rumimanpas ama chocanankupaq. Chaymi yacharanku kinsa chunka qanchisniyoq metro ukhupi allpa kasqanta. Saynallataqmi tumpán ñawpaqman rispanku, yapamanta medillarankutaq. Hinaspan chaypiqa ishkay chunka qanchisniyoq metro ukhullapiña allpa kasqanta yacharanku. ²⁹ Hinaspan barcopi llank'aqkunaqa anchata mancharikuranku, risqanku barco unu ukhupi huk hatun rumiman chocarunanmanta. Chayraykun paykunaqa risqanku barco sayananta munaspa, barcopa qepanpi watasqa tawa llasa garranchukunata lamar qochaman wikapayuranku, qasilla barco sayanapaq. Hinaspan achiqamunanta munaspanku ñak'ayllaña suyaranku. ³⁰ Barcopi llank'aqkunañataqmi barcomanta ayqekuyta munaspanku, paykunapuralla parlanakuranku.

Hinaspankun taksa botechata urayachiyta qallariranku. Chaytaqa ruwaranku barcopa puntan lawninta llasa garranchuta urayachiq tukuspallankun.

³¹ Hinaqtinmi Pabloqa cuentata qorukuspa, capitán Juliota hinallataq soldadonkunatawan niran:

—Sichus kay barcopi llank'aq runakuna mana qepakunqakuchu chayqa, qankunaqa manan salvakunkichishchu, nispa.

³² Chaymi chay soldadokunaqa chay botecha watasqanku washk'ankunata kuchurpaspa, chay botechata lamar qochaman urmayachiranku.

³³ Pacha illarimushaqtinmi, Pabloqa mikhunata mikhunankupaq llapallankuta kallpanchaspa, niran khaynata:

—Qankunaqa ish kay semanañan mana ni imata mikhuspa, hinallataq mana allinta puñuspa ima ancha preocupasqallaña kashankichis.

³⁴ Chayraykun kunanqa valekuykichis, imalataapas mikhuspa, kallpata hap'inaykichispaq. Ichaqa manan ni mayqenniychichispapas ni huk chukchallaykichispas chinkanqachu, nispa.

³⁵ Saynata niruspanmi, Pabloqa t'antata hap'ispa, llapankupa ñawpaqninkupi Diosman graciasta qoran. Hinaspan chay t'antata partiruspa, payqa qallariran mikhuyta.

³⁶ Chaymi valorta hap'ispa, llapallanku mikhuranku. ³⁷ Chay barcopiqa ish kay pachaq qanchis chunka soqtayoq runakunan karayku. ³⁸ Hinaspan llapallayku chay barcopi kaqkunaqa allinta saqsanaykukama mikhurayku. Mikhuruspaykuñataqmi lamar

qochaman trigo apasqaykuta wikapayurayku, saynapi barco amaña llasanapaq.

Barcopa partikusqanmanta

³⁹ Achiqaramuqtinmi barcopi llank'aqkunaqa may allpapi kasqaykutapas mana yacharankuchu. Ichaqa lamar qochapa patanpi huk aqo pampata rikuruspankun, parlanakuranku, chay aqo pampaman barcota chayachispa imaynatapas arrimanankupaq. ⁴⁰ Chaymi barcota sayachinankupaq hatun llasaq gar-ranchupa washk'ankunata kuchuspa, chay lamar qochaman wikch'uyuranku. Saynallataqmi barcota purichinanpaq k'aspimanta ruwasqa pala hina palancakunatapas wayachispa pashkaranku. Hinallataqmi barcopa altonman hatun watasqa telatapas oqariranku, wayrawan barcota lamar qochapa patanpi aqo pampa lawman apachinankupaq. Chaymi barcoqa wayrapa apasqan chay aqo pampa lawman dirigikuran. ⁴¹ Hinaqtinmi chay barcoqa qochapa patanman manaraq chayashaspa, huk aqo-aqoman barcopa ñawpaqnin winakuran. Hinaspan manaña kuyuriranchu. Chaymi barcopa qepa lawninmanta, lamar qochapi unu anchata qallchimuspa, chay barcopa qepa lawnintaqa ñut'utaraq ruwaran.

⁴² Hinaqtinmi chay barcopi kaq soldadokunaqa yachachinakuranku, llapallan presokunata wañuchinankupaq, saynapi ama ni mayqen presopas ununta nadaspa ishkapakunanpaq. ⁴³ Ichaqa soldadokunapa capitannin Juliotaqmi, Pablota mana wañuchinankurayku, presokunata

wañuchinankutaqa mana permitiranchu. Aswanmi payqa barcopi riq llapallan runakunata kamachiran, naday yachaqkunaqa, ununta nadaspa lamar qochapa patanman chayanankupaq. ⁴⁴ Ichaqa wakin mana naday yachaqkunatañataqmi kamachiran, p'akikuq barcopa tablankunamanta hap'ipakuspanku, ununta lloqsinankupaq. Hinaspan llapallayku qochapa patan aqo-aqo pampaman sanolla chayarayku.

28

Malta sutiyoq islapi Pablo kasqanmanta

¹ Lamar qochapa patanpi aqo-aqo pampamanmi chayarayku. Hinaspan chayraq yacharayku, chay lugarqa lamar qochapa chawpinpi Malta sutiyoq isla kasqanta.

² Hinaqtinmi chay islapi tiyaq runakunaqa, khuyapayawaspanku, allinta atiendewaranku. Hinaspan paykunaqa nishuta chirimuqtin, hinallataq para-paramuqtin, q'oñikunaykupaq ninata ratachiranku. ³ Chaypin Pabloqa llant'ata pallamuspa ninaman churasharan. Hinaqtinmi qonqayllamanta venenoyoq mach'aqway nina rawraymanta ayqekamuspa, Pablopa makinta kanirparan. ⁴ Chaymi chay islapi tiyaq runakunaqa, Pablopa makinpi chay mach'aqwayta warkulayaqta rikuspanku, khaynata ninakuranku:

–Kay runaqa runa wañuchi q imapashchá. Lamar qochapi wañunanmanta salvakushaqtinpas, justicia ruwaq mamachaqa manan munanchu kay runa kawsanantaqa, nispanku.

⁵ Hinaqtinmi Pabloqa, chay kaniqnin mach'aqwayta nina rawrashaq ukhuman wikapaykuran. Ichaqa Pablotaqa manan ni imanaranpashchu chay mach'aqwaypa venenonqa. ⁶ Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa suyaranku, Pablo punkipakuspa otaq pampaman wikapakuspa wañunanta. Ichaqa unayta suyashaqtinkupas, Pabloqa manan wañuranchu. Chaymi paykunaga piensaranku, Pabloqa huk dios kananpaq.

⁷ Chay lugarpa cercanpin Publio sutiyuq runapa hacienda allpankuna karan. Payqa chay islapi gobiernaqmi karan. Paymi (wasinpi) sumaqta chashkiwaspanku, kinsa p'unchaw samachiwaranku. ⁸ Hinaqtinmi chay p'unchawkuna Publiopa papanqa fiebrewan, hinallataq diarreawan ima camapi onqosharan. Chaymi Pabloqa chay onqoqpa kasqanman haykuspa, Diosmanta mañakuran. Hinaspan makinta chay onqoqpa hawanman churayuytin, payqa sanoyaran. ⁹ Hinaqtinmi chay sanoyachisqanta yacharuspanku, chay islapi tiyaq llapallan onqosqa runakunapas Pablo sanoyachinanpaq hamuranku. Hinaqtinmi Pabloqa paykunatapas sanoyachiran. ¹⁰ Saynallataqmi paykunapas ancha allinta atiendewaranku. Hinaspan chay islamanta ripuspa apakunaykupaqpas, tukuy imaymana necesitaspaykuta qowaranku.

Roma llaqtaman Pablo chayasqanmanta

¹¹ Kinsa killa chay Malta sutiyoq islapi kasqaykumantan, noqaykuqa huk barcoman qespirayku viajeta continuanaykupaq. Chay barcoqa ñawpaqtaraqmi Alejandría llaqtamanta chayamuran; hinaspan paray tiempo pasanankama chay Malta islapi qepakuran. Chay barcopa ñawpaqninpin, ish kay diosninkupa imagennin churasqa karan: “Cástor” hinallataq “Pólux”. *[Nota: Cástor hinallataq Poluxqa “Mellizo” ninanmi. Hinaspapas chay Grecia nacionniyoq runakunaqa creerankun barcopi llapallan llank'aqkunapa patronnin kananpaq. Chaymi paykunaqa chay diosninkuman rikch'akuq imagenta barconkuman churaranku, chay diosninku paykunata yanapananpaq].*

¹² Hinaspan Siracusa llaqtaman chayaspayku, chaypi kinsa p'unchaw qepakurayku.

¹³ Chay llaqtamanta lloqsispaykutaqmi, lamar qochapa patanta muyurispayku, Regio nisqa sutiyoq llaqtaman chayarayku. Paqarisnintin p'unchawñataqmi, uraymanta wayra wayramuqtin chay p'unchawlla lamar qochapa patanpi Puteoli llaqtaman chayarayku.

¹⁴ Chay llaqtapin tarirayku Jesucristopi creeq wawqenchiskunata. Hinaqtinmi paykunaqa valekuwaranku, huk semana paykunawan kushka qepakunaykupaq. Chaymantañan Roma llaqtamanqa rirayku.

¹⁵ Hinaqtinmi Roma llaqtapi wawqenchiskunaqa ña yacharankuña, noqayku chay llaqtaman chayanaykuta. Chaymi paykunaqa taripamuwaranku Apio sutiyoq plazaman, wakinñataq “Kinsa Taberna”

sutiyoq lugarkama. Hinaqtinmi chaypi wawqenchiskunata rikuspan, Pabloqa Diosman graciasta qospa, anchata kusikuran. ¹⁶ Roma llaqtaman chayaruqtiykutaqmi, Pablota apaq capitán Julioqa chay llaqtapi soldadokunapa jefenman llapallan presokunata entregaran. Ichaqa Pablotañataqmi huk soldadowan cuidachispanku, huk wasipi tiananta permitiranku.

Roma llaqtapi Pablo predicasqanmanta

¹⁷ Kinsa p'unchaw pasaruqtintaqmi, Pabloqa Roma llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq liderkunata waqyachimuran, tiyasqan wasiman hamunankupaq. Chayman llapallanku chayaramuqtinkutaqmi, Pabloqa paykunata niran:

—Wawqeykuna, noqaqa llaqtanchispa contranpiqa, nitaq ñawpaq abuelonchiskunapa costumbrenkupa contranpiqa manan ni imatapas ruwaranichu. Sayna kashaqtiypas, Jerusalén llaqtapi wakin kamachikuqkunaman Roma llaqtamanta autoridadkunaman presota entregawaranku. ¹⁸ Hinaqtinmi Roma llaqtayoq autoridadkunaqa yapayapamanta tapupayawaranku. Ichaqa wañuchiwanankupaq hina mana ni imatapas tariwaspankun, noqataqa kacharipuwayta munaranku. ¹⁹ Ichaqa Israel nacionniyoq wakin runakunañataqmi mana munarankuchu noqata kacharipuwanankutaqa. (Aswanmi paykunaqa acusawaranku wañuchiwanankupaq). Chayraykun noqaqa Roma llaqtapi rey

César juzgawanapaq mañakuspa, exignerani. Ichaqa manan noqaqa ni ima problematapas Israel nación llaqtanchispa contranpiqa hatarichiyta munanichu. ²⁰ Chayraykun noqaqa qankunata waqyachimuraykichis, qankunawan parlanaypaq. Noqaqa Israel nación llaqtanchispa suyakusqan Salvawaqninchis Cristo hamusqanmanta willakusqayraykun, kay cadenawanqa cadenasqa kashani, nispa.

²¹ Hinaqtiinmi Israel nacionniyoq liderkunaqa contestaspa niwaranku:

—Noqaykuqa manan ni ima cartatapas Judea provinciamantaqa qanpa contraykipiqa chashkiraykuchu. Nitaqmi ni mayqen llaqtamasinchispas, kay llaqtaman hamuspaqa, qanpa contraykipiqa ni ima mana allintapas willawarankuchu. ²² Ichaqa munaykun qan kikiyki piensasqaykiman hina niwanaykikuta. Noqaykuqa uyariykun huk falso religionpi creeq runakunapa contranpi tukuy lawpi rimasqankumantaqa, nispanku.

²³ Chaypi parlaruspankun, paykunaqa huk p'unchawta akllaranku, kaqmanta parlanankupaq. Chaymi Israel nacionniyoq ashka runakunaqa, Pablopa kasqan wasiman hamuranku. Hinaqtiinmi Pabloqa achiqaymantapacha asta tardekama Moisespa escribisqan leykunamanta, hinallataq Diosmanta willakuq profetakunapa escribisqanmantawan ima yachachiran, Diospa sumaq gobiernananmanta, saynapi paykunapas Jesucristopi creenankupaq.

²⁴ Chaymi wakin runakunaqa Pablopa willasqankunapi allinta creeranku. Ichaqa

wakinñataqmi chay willakusqankunapiqa mana creerankuchu. ²⁵ Hinaqtinmi chay runakunaqa paykunapura mana acuerdoman haykuyta atispanku, ripuyta qallariranku. Chaymi ripushaqtinkuña, Pabloqa paykunata niran:

—Santo Espirituqa allintan ñawpaq abuelonchiskunaman profeta Isaiasnantakama, khaynata niran:

²⁶ “Kay Israel nacionniyoq runakunaman rispayá, khaynata nimuy:

Qankunaqa uyarishaspaykichispas manan entiendenkichishchu.

Qankunaqa qawashaspaykichispas manan rikunkichishchu.

²⁷ Qankunapaqa sonqoykichismi rumi hina kashan.

Qankunapaqa ninriykichispas upayasqan kashan.

Qankunapaqa ñawiykichismi ñawsayasqa kashan.

Chaymi qankunaqa mana ni entiendeytapas,

ni rikuytapas,

ni uyariytapas atinkichishchu.

Hinaspapas qankunaqa manan noqaman kutirikamuytaqa munankichishchu.

Qankunaqa manataqmi noqapa sanoyachinaytapas munankichishchu”, nispa [*Isaías 6.9-10*].

²⁸ Saynaqa yachaychisyá, Diosmanta kay allin willakuykunaqa, huk law nacionniyoq runakunamanmi willasqa kanqa. Chaymi paykunaqa aswan uyaringaku, nispa.

{ ²⁹ Saynata Pablo niqtintaqmi, Israel nacionniyoq runakunaqa, paykunapura nishuta

discutinakuspanku, Pablopa kasqanmanta lloqsipuranku}.

³⁰ Pabloqa chay alquilasqan wasipin ishkay wata qepakuran. Hinaspan chay wasipi chashkiran payman visitaq llapallan hamuq runakunata. ³¹ Chay wasipin Pabloqa mana manchakuspa, Diospa sumaq gobiernananta, hinallataq Señor Jesucristomantapas yachachiran. Hinaspapas Pablotaqa manan ni pipas hark'aranchu, Señor Jesucristomanta runakunaman yachachinantaqa.

Mosoq Testamento
New Testament in Quechua, Eastern Apurímac
(PE:qve:Quechua, Eastern Apurímac)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Eastern Apurímac

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Eastern Apurímac [qve], Peru

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Eastern Apurímac

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

clxxxv

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

6f014d23-5769-5b13-a966-db00dc673469